

Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка

**«ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ
НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ РОЗВИТКУ
КОГНІТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ»**

**Матеріали ІХ Всеукраїнського
науково-практичного вебінару з міжнародною участю**

22 лютого 2023 року

Житомир – 2023

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради Житомирського державного університету імені Івана Франка від «31» березня 2023 року, протокол № 6

Рецензенти:

Світлана ГОРДІЙЧУК – доктор педагогічних наук, професор, в.о. ректора Житомирського медичного інституту Житомирської обласної ради

Людмила МОГЕЛЬНИЦЬКА – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри теоретичної та прикладної лінгвістики Державного університету «Житомирська політехніка»

Світлана ХМЕЛІВСЬКА – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов Поліського національного університету

Відповідальний за випуск та комп'ютерну верстку – Олексій АНТОНОВ

кандидат філологічних наук, доцент (б.в.з.) кафедри іноземних мов і новітніх технологій навчання Навчально-наукового інституту іноземної філології Житомирського державного університету імені Івана Франка

Використання новітніх технологій навчання іноземної мови для розвитку когнітивних здібностей майбутніх фахівців немовних спеціальностей: збірник матеріалів ІХ Всеукраїнського науково-практичного вебінару з міжнародною участю (22 лютого 2023 р.) / за заг. ред. Тамари Литнєвої. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2023. 151 с.

Матеріали зверстано з електронних носіїв, наданих авторами публікацій.

Відповідальність за зміст статей і матеріалів, допущені помилки та неточності несуть автори публікацій.

Офіційний сайт конференції: <http://eprints.zu.edu.ua/>

E-mail: webinozem2022@gmail.com

©

ЗМІСТ

Олександр АБАТУРОВ, Анна НІКУЛІНА, Олена КРИВУША ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ	6
Лілія АКУЛІНА ОНОВЛЕНІ ПІДХОДИ (ФОРМИ ТА МЕТОДИ) ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ ПОЗА АУДИТОРНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ	10
Олена БЕРНАЦЬКА ВИКОРИСТАННЯ СИТУАТИВНОГО МОДЕЛЮВАННЯ В ІНШОМОВНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ	13
Марина БІЛОЦЕРКОВЕЦЬ ЕКСТРАПОЛЯЦІЯ СТРАТЕГІЙ ЄС ДЛЯ РОЗВИТКУ МЕДІАГРАМОТНОСТІ СТУДЕНТІВ У ВИЩІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ	15
Тетяна БІЛОШИЦЬКА, Ольга ХОРОШУН ВИКОРИСТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ ТЕКСТІВ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ	18
Алла БЛЯШЕВСЬКА РОЗВИТОК «SOFT SKILLS» В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	23
Галина БРОСЛАВСЬКА ІНОЗЕМНА МОВА ТА ФІЗИКА. ЗВ'ЯЗОК МІЖ НИМИ	25
Станіслав ВАСИЛШИН, Валентина ВОСКОБОЙНИК ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОЇ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	27
Liudmyla VOINALOVYCH TO THE ISSUE OF DIFFERENTIATION OF LEARNING	30
Вікторія ВОЛОШИНА МЕТАФОРА ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ ОБРАЗНОСТІ	32
Інна ДАВИДЧЕНКО ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	35
Світлана ДЕНИСОВА DIE ERFOLGSSITUATION IM FREMDSPRACHENUNTERRICHT ALS EINER DER ANSÄTZE	37

Ольга ДЄНІЧЄВА	40
РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗВО	
Світлана ЗАМРОЗЕВИЧ-ШАДРІНА	42
ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ СТУДЕНТАМИ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	
Ганна ЗВЯГІНА, Олена ПОТОЦЬКА	44
МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ІНОЗЕМНИМИ ГРОМАДЯНАМИ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ В МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ	
Оксана ІВАЩЕНКО	47
USING VIDEOS IN THE CLASSROOM	
Лариса ІЗОТОВА, Олена КУЩЕНКО	49
COMPLEX ASPECTS OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE	
Анастасія КІНАЩУК	51
АВТЕНТИЧНА ПІСНЯ ЯК ОДИН З ЕФЕКТИВНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	
Наталія КОВАЛЬЧУК, Ірина СТОРОЖУК	54
ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ КОГНІТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	
Тетяна КОКНОВА, Ольга БЛЕДНОВА, Людмила ОВЧАРОВА, Євген ХАРКОВСЬКИЙ	57
ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСІВ WEB 2.0 В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	
Галина КОНДРИН	62
FOREIGN LANGUAGE SPEAKING ANXIETY	
Ірина КОРНЕЙКО, Ольга ПЕТРОВА	64
INTEGRATED COGNITIVE COMPETENCIES OF MEDICAL STUDENTS THROUGH A TECHNOLOGY OF ASYNCHRONOUS LEARNING A FOREIGN LANGUAGE	
Діна КОВАЛЬ	68
ВИКОРИСТАННЯ ВЕБ-ЗАСТОСУНКІВ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ ЛЕКСИЧНОГО МАТЕРІАЛУ	
Ірина КРІБА	70
МІЖКУЛЬТУРНИЙ ДІАЛОГ ТА ОСВІТА ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	

Оксана КУЗЬМИЧ	73
КРИТИЧНЕ ЧИТАННЯ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	
Владислав КУЛАК	76
ВІРТУАЛЬНА РЕАЛЬНІСТЬ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ	
Тамара ЛИТНЬОВА	80
РОЛЬ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ	
Світлана ЛУК'ЯНЧУК	83
НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	
Юлія ЛУЩИК	86
ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРАКТИК МЕДІАГРАМОТНОСТІ ЄС У КОНТЕКСТІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ	
Світлана МОРОЗ	89
IMPACT OF THE MODERN INFORMATION TECHNOLOGIES ON THE DEVELOPMENT OF COGNITIVE SKILLS DURING ENGLISH LESSONS	
Ольга МІСЕЧКО	94
ПІЗНАВАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У КОНТЕКСТІ МІЖКУЛЬТУРНОГО ДІАЛОГУ	
Ганна МОРОЗОВА, Карина БАЛАХОРОГЛЮ	98
FEATURES OF THE DISTANCE FORM OF EDUCATION FOREIGN LANGUAGES	
Юлія НЕНЬКО	100
INFORMATION COMMUNICATION TECHNOLOGY IN TEACHING ENGLISH AS FOREIGN LANGUAGE	
Ірина НІКОЛАЄВА	103
МЕТОД «ГЛИБОКОГО ЧИТАННЯ» ПРИ ВИВЧЕННІ ФРАЗОВИХ ДІЄСЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	
Наталія ПАНЧУК, Софія ПАНЧУК	106
USE OF ACTIVE LEARNING METHODS WITH THE PURPOSE OF COGNITIVE DEVELOPMENT IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING OF A STUDENT	
Олена ПЕТРИШЕНА	109
ІНОЗЕМНА МОВА В ФАХОВІЙ ПЕРЕДВИЩІЙ ОСВІТІ	
Тамара ПЛЮГІНА	113

РОЛЬ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У НЕМОВНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	115
Zoia SHARLOVYCH, Karolina BORKOWSKA	
TEORETYCZNE PODSTAWY NAUCZANIA JĘZYKA POLSKIEGO JAKO OJCZYSTEGO I OBCEGO DLA CIĄGŁEGO ROZWOJU OSOBISTEGO I ZAWODOWEGO OBYWATELI RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ I INNYCH KRAJÓW	121
Ірина СВИРИДЕНКО	
ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	125
Наталія СІКОРА, Алла БЛЯШЕВСЬКА	
DEVELOPING COGNITIVE SKILLS WITH THE HELP OF INTERACTIVE TECHNOLOGIES AT ENGLISH LESSONS	129
Валентина ТЕЛЕУЦЯ	
КАТЕГОРІЯ «СВІЙ», «ЧУЖИЙ» В ОБРЯДОВОМУ КОНТЕКСТІ ПІВНІЧНОГО ПРИЧОРНОМОР'Я	135
Ірина ТИВОНЮК, Валентина ТРИНДЮК	
РОЗВИТОК КОГНІТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	139
Майя ФЕДОРЕЦЬ, Алла БЛЯШЕВСЬКА	
РОЗВИТОК КОГНІТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ШЛЯХОМ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ДЕБАТНОЇ ГРИ У ПРОЦЕС НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.	142
Ірина ШУМСЬКА, Дарина ХОДЖИКЯН	
ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ВНЗ	145
Тетяна ФОМЕНКО	
РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	148
Ганна ШАЛАЦЬКА	
РОЗВИТОК МАКРОУМІНЬ ІНШОМОВНОГО ПИСЬМА СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НА ПЛАТФОРМІ MOODLE	

Олександр АБАТУРОВ

доктор медичних наук, професор

Анна НІКУЛІНА

кандидат медичних наук, доцент

Олена КРИВУША

кандидат медичних наук, доцент

Дніпровський державний медичний університет

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ

В оригінальному дослідженні наведено дані про формування професійно-комунікативних компетентностей у здобувачів освіти, які навчаються на медичних факультетах в умовах дистанціювання. У статті представлено та проаналізовано систему підготовки кадрів у вищих медичних закладах освіти, що спрямована на набуття навичок спілкування в умовах самоізоляції за допомогою інформаційних платформ. Головною метою даного проекту є: впровадження активних педагогічних методів шляхом використання нових інформаційно-комунікаційних технологій з метою забезпечення максимальної «дистанційної» співпраці між різними партнерами проекту. Аналіз системи показує, що досягнення педагогічних цілей можливо лише при студентоорієнтованому навчанні. Мультидисциплінарний підхід може бути оптимальним, що вимагає тісної координації між партнерами, балансу між групами здобувачів освіти та підтримки з боку викладачів при використанні платформ дистанційного навчання.

***Ключові слова:** комунікативні компетенції, студенти медичних факультетів, дистанційне навчання.*

Вступ

Особистісно-орієнтований підхід до організації навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах освіти передбачає перехід від традиційних до інноваційних засобів професійного розвитку особистості; до високопріоритетного завдання цілісного розвитку особистості майбутнього лікаря; від субординаційних стосунків у системі «викладач-студент» до педагогічної взаємодії, творчого співробітництва [1, 2]. Вихідною точкою в розробці проблеми вищої медичної освіти має

бути розуміння освітньої діяльності як процесу реалізації моделі особистості лікаря-професіонала, який є здатним успішно виконувати соціальне замовлення. Питання підвищення ефективності студентоорієнтованої освіти у вищих медичних закладах розглядається в контексті вирішення проблеми формування професійної комунікативної компетентності [3].

Під розглядом комунікативних компетентностей в контексті професійної підготовки майбутніх лікарів розуміється сукупність професійних знань, умінь та здібностей, що забезпечують ефективну реалізацію комунікативних функцій в професійній діяльності, що сприяє їх подальшому самовдосконаленню та самореалізації. Проблема формування комунікативної компетентності завжди була в центрі уваги у зв'язку з реалізацією мети професійного навчання здобувачів освіти та набуває найбільшої актуальності в сучасних умовах дистанційного навчання [5-7].

Основна мета проекту – реалізація активних педагогічних методик: особистісно-орієнтованого, міждисциплінарного підходу; використання нових інформаційно-комунікаційних технологій для забезпечення максимальної «наближеності»; співпраця між різними партнерами проекту.

Матеріали та методи:

Для підвищення оцінки ефективності сучасної професійної комунікативної підготовки майбутніх лікарів та відповідності її рівнів сучасним світовим стандартам, ми сформували 2 групи спостереження. До основної групи (n=123) увійшли здобувачі освіти 4 курсу спеціальності «Медицина» з бінарним викладанням тем «Хвороби гіпоталамо-гіпофізарної системи та статевих залоз у дітей» з дисципліни «Педіатрія» та «Загальної характеристики моногенної патології. Клініки та генетики деяких форм моногенної патології» з дисципліни «Медична генетика», відповідно.

Контрольну групу (n=54) склали студенти 4 курсу, що навчаються за цією ж спеціальністю, але без бінарної інтеграції. Для оцінки ефективності комунікативних компетенцій у здобувачів освіти в групах порівняння ми використовували анкету «Тестовий опитувальник комунікативних умінь» Л. Майкельсона, спрямований на виявлення комунікативної позиції (залежна, комунікативна, агресивна); визначення

загального рівню розвитку комунікативної компетенції до та після навчання [5].

Методика дослідження соціального інтелекту Дж. Гілфорда та М. Саллівана нам дозволила виявити загальний рівень розвитку соціального інтелекту за такими критеріями: 1 - низький, 2 - нижче середнього, 3 - середній, 4 - вище середнього, 5 - високий [3].

Статистична обробка результатів параметричними, непараметричними методами включала: дисперсійний аналіз з розрахунком критерію Стьюдента (t) і кореляційний аналіз Спірмена (ρ). Критичне значення рівня статистичної значущості (p) для всіх типів аналізу приймалося на рівні $p < 0,05$ (5%).

Результати:

Рівень соціального інтелекту в основній та контрольній групах спостереження до дослідження реєструвався на середньому рівні і становив $2,8 \pm 1,6$ та $2,7 \pm 1,4$ бала, відповідно при $p > 0,05$. Після бінарного уроку в основній групі спостереження вірогідно підвищився рівень соціального інтелекту до $4,5 \pm 0,4$ балів, $p \leq 0,05$. Після монодисциплінарного уроку рівень соціального інтелекту в контрольній групі не мав статистично значущого збільшення і реєструвався на рівні середнього ($3,4 \pm 0,3$ бала), як і на початку навчання.

Переважаючим типом комунікативної компетентності в основній (69,2%) та контрольній групах (66,7%) спостереження перед дослідженням був залежний тип. Після проведення бінарного заняття в основній групі, оцінювання типу комунікативної компетентності визначався комунікативний тип у 56,7% студентів, тоді як в контрольній групі - лише у 24,6%, з переважанням залежного типу у 57,3% респондентів.

Виявлено позитивний коефіцієнт кореляції між рівнем соціального інтелекту та рівнем комунікативної компетентності, що дорівнював $\rho = 0,36$, $p < 0,05$. Отримані дані свідчать що рівень комунікативної компетентності та рівень розвитку соціального інтелекту - це взаємопов'язані явища.

Висновки:

Формування комунікативної компетентності є циклічним процесом, який створюється в комплексному поєднанні орієнтовно-адаптивного,

комунікативно-активного та комунікативно-аналітичного етапів. Аналіз системи показує, що педагогічні цілі, що переслідує студентоцентроване навчання досягнуто. Мультидисциплінарний підхід може бути оптимальним, що вимагає тісної координації між партнерами, рівноправ'я між здобувачами освіти та підтримки з боку викладачів при користуванні платформами дистанційного навчання.

Конфлікт інтересів: автори заявляють, що вони не мають конфлікту інтересів.

Література

1. Abaturov O., Nikulina A. Blended learning as a tool for modernizing modern Education. International scientific innovations in human life. Proceedings of the 8th International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. Manchester, United Kingdom. 2022. Pp. 189-195.

2. Steiner-Hofbauer V, Schrank B, Holzinger A. What is a good doctor?. Was ist ein guter Arzt?/Was ist eine gute Ärztin?. Wien Med Wochenschr. 2018;168(15-16):398-405. doi:10.1007/s10354-017-0597-8

3. Han P.K.J., Piccirillo J., Gutheil C. et al. Development and Evaluation of an Online Risk Communication Teaching Program for Medical Students. Med.Sci.Educ. 26, 557–567 (2016). doi.org/10.1007/s40670-016-0290-3.

4. Kabinet Ministriv Ukrayiny, (2011, November 23). Regulation No. 1341 "On Approval of the National Qualifications Framework". Available: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>. Accessed: 10.02.2023. [Ukrainian].

5. Chandra S, Mohammadnezhad M. Doctor-Patient Communication in Primary Health Care: A Mixed-Method Study in Fiji. Int J Environ Res Public Health. 2021;18(14):7548. Published 2021 Jul 15. doi:10.3390/ijerph18147548.

6. Włoszczak-Szubzda A, Jarosz MJ. Selected aspects of a professional doctor-patient communication--education and practice. Ann Agric Environ Med. 2013;20(2):373-379.

7. Abaturov O., Nikulina A. La mise en œuvre des principes d'intégrité académique dans l'enseignement à distance. Langues, Sciences et Pratiques: Livret des résumés du 4ème Colloque International Francophone en Ukraine (Lviv, le 8-9 avril 2021). – Lviv : Vydavnytstvo PAIS, 2021. – 172 p.:24-25.

ОНОВЛЕНІ ПІДХОДИ (ФОРМИ ТА МЕТОДИ) ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ ПОЗА АУДИТОРНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Самостійна позааудиторна та аудиторна робота студента – це форма освітнього процесу, при якій заплановані завдання виконуються студентом без безпосередньої участі викладача, але під його методичним керівництвом.

На сьогодні відсоток позааудиторної роботи здобувача освіти доволі великий. Такий розподіл годин зумовлює зміну активності студентів, мотивує самостійно працювати, враховуючи тайм менеджмент самонавчатися, розвиватися, та зростати професійно.

Велике значення для отримання кінцевого результату має підготовка студента до самостійної роботи, яка має пройти відповідні етапи : отримання інформації, розуміння, керівництво до практичних дій.

Мета статті обмін досвідом застосування інтерактивних технологій при організації самостійної позааудиторної та аудиторної роботи здобувачів освіти.

Основна частина.

Самостійна робота студентів сприяє розвитку здібності до самоорганізації і розподілу особистого часу. Розвиток особистості має поступовий наслідувальний характер, розвивається в діяльності, під впливом середовища. Цей розвиток відбувається як результат впливу на всі сторони людської психіки (на занятті, виховному заході, а також під час позааудиторної самостійної підготовки). Вміння навчатись – це набута риса особистості, яку треба формувати і розвивати.

Пропоную на прикладі своєї роботи розглянути, яким чином трансформувались методичні підходи до організації позааудиторної самостійної роботи в умовах змішаного та дистанційного навчання враховуючи різні рівні видів самостійної роботи.

На перших заняттях я пропоную самостійну роботу репродуктивного характеру. Такий вид самостійної діяльності

передбачає виконання роботи, пов'язаної з рішенням типових задач, заповнення таблиць, схем (згідно зразку). Завдяки такій роботі здобувач освіти одержує: знання - знайомство, знання-копію, знання уміння, знання - трансформацію.

При очному навчанні такий вид роботи забезпечувався роботою з підручниками. Сьогодні не всі здобувачі освіти мають можливість взяти підручники в бібліотеці, тому в класрумах є електронні примірники підручників та алгоритмів виконання навичок, а в інструкціях - рекомендаціях вказані посилання або QR- коди на джерела. В даному випадку у студента є можливість вибору. Для побудови графологічних схем і ланцюгів, ми використовуємо за стосунок MIND майстер.

Більш складний варіант самостійної позааудиторної роботи - реконструктивно - варіативна робота, яка передбачає зміну рішень, складання планів, тезисів, кросвордів, анотування, рішення дидактичних завдань, ситуаційних вправ з недостатніми, або надмірними даними. Даний вид роботи зараз в умовах війни ми, застосовуємо доволі часто. Даємо посилання на відеофільм і ставимо низку питань: «Знайди помилки в алгоритмі», «Якого оснащення не вистачає», «Склади план навчання пацієнта виконання даної навички» та інше.

Для закріплення отриманих знань, ми застосовуємо дидактичні завдання на Інтернет - сервісі мультимедійних вправ Learning Apps та сумісний доступ на інтерактивних дошках Jamboard і Padlet .

Навчальні дискусії розвивають творче професійне мислення, показують рівень застосування теоретичних знань не тільки в навчально - пізнавальній, але і навчально-професійній діяльності.

Студенти презентують свої роботи з різних тем використовуючи Power Point, Prezi, Canva на занятті, студентській онлайн конференції в Meet, складають плани медсестринських втручань, обґрунтовуючи заплановані втручання.

Коли студенти адаптуються до вимог, ми починаємо вводити завдання евристичного характеру. Евристична робота формує нові поняття, висновки, правила. Саме така робота у професійній діяльності вимагає опрацювання клінічних ситуацій, одержання нової інформації. Контролюючи позааудиторну роботу здобувачів освіти, слід враховувати те, що головне це її структура мотиви, цілі.

Хочу зупинитись на рефлексивному контролі у формі обміну

думками між студентом і викладачем при реферативному повідомленні.

На сьогодні ми всі і наші студенти також, маємо необмежений доступ до статей, повідомлень та інших дописів в мережі Інтернет. Іноді при внесені теми в пошук Google ми отримуємо велику кількість посилань на необхідну тему. Саме наша роль навчити студентів правильно сприймати отриману інформацію. Для цього ми пропонуємо, наприклад, три, перевірені нами посилання та пропонуємо провести аналіз і вибрати одне, найбільш актуальне та інформативне повідомлення. При підготовці захисту проекту студент звертається до викладача із запитаннями, які виникли. Це дає можливість викладачу, виявити рівень його знань з визначеної теми.

Висновки:

Цілісний проблемно – орієнтований, студентоцентрований підхід щодо організації усіх видів діяльності сприятиме формуванню спеціалістів з аналітичними здібностями та новим типом професійного мислення, які зможуть успішно вирішувати сучасні комплексні проблеми медицини.

Самостійна позааудиторна робота потребує постійного поліпшення, та розширення функцій, що надасть додаткові можливості для самовдосконалення та реалізації отриманих вмінь та навичок в подальшому житті.

Література

1. Кнодель Л. В. Педагогіка вищої школи : посіб. для магістрів / Л. В. Кнодель. Київ: Вид. Паливода А. В., 2008. 134 с. 978-966-437- 043-8.
2. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / М. М. Фіцула. 2- ге вид., доп. Київ: Академвидав, 2014. 456 с. 978-617-572-068-4.

Бернацька О.В.
кандидат пед. наук, доцент
проф. кафедри педагогічної інноватики
УДУ імені М.П. Драгоманова

ВИКОРИСТАННЯ СИТУАТИВНОГО МОДЕЛЮВАННЯ В ІНШОМОВНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Іншомовна підготовка студентів немовних спеціальностей набуває все більшого значення, постійно зростають вимоги рівня сформованості іншомовної компетентності студентів освітнього рівня "Бакалавр". Необхідність складання ЄВІ з іноземної мови при вступі в магістратуру підвищує мотивацію і самих студентів до оволодіння іноземною мовою. Військовий стан в країні обумовив введення дистанційної форми навчання в ЗВО, для належного рівня іншомовної підготовки викладач постійно знаходиться в пошуку новітніх технологій навчання.

Одним з основних технологій інтерактивного навчання іноземної мови майбутнього педагога є технологія ситуативного моделювання, в основу якого покладено механізм індивідуального і групового іншомовного спілкування, інтеракції іноземною мовою, вмотивованої взаємодії. Технологія ситуативного моделювання характеризується такою організацією освітнього процесу, за яким зміст іншомовної взаємодії реалізується в ситуативній формі, завдяки чому студенти активно спілкуються, застосовують типові мовні зразки, здійснюють пошукову діяльність, вивчаючи іншомовні джерела.

В науковій літературі існують різні погляди на проблему ситуативного моделювання в освітньому процесі, моделювання широко висвітлювалось як ефективна технологія вивчення різних дисциплін. Моделювання ситуацій вивчали: С.І. Висоцька, М.В. Гапонова, Р.Я. Касімова. Моделювати, на думку Рю Ешбі, Р. Шеннона, В. Штофа, означало уявити та досягнути суть явища, без використання реального об'єкту. Коломієць Н., Рибченко Т.М. розглядали моделювання процесу професійної підготовки учителя засобами технологій інтерактивного навчання, Медведчук А.В. серед технологій ситуативного моделювання для навчання іноземної мови виділяє симуляції та драматизації або імітаційно-моделюючі ігри та рольові ігри.

Імітаційно-моделюючі ігри присвячені вирішенню певної проблеми, набуттю ключових компетентностей, рефлексії шляхів вирішення проблеми, можуть включати розподіл ролей. Імітаційно-моделюючі ігри використовуються для формування мовленнєвої культури, перевірки отриманих знань, залучення механізмів мислення та пам'яті, удосконалення умінь використовувати знання в ситуаціях. [1, с. 310].

Використання ситуативного моделювання має переваги при очному та дистанційному вивченні дисциплін мовно-літературної освітньої галузі. Так, при вивченні дисципліни "Іноземна мова фахового спрямування (іншомовна комунікація)" запропонуємо ситуації: зустріч колеги, що прибула на науково-практичну конференцію, участь в інтерв'ю при влаштуванні на роботу (роль інтерв'юера теж виконує студент), аналіз переваг та характерних рис школи Монтесорі, підготовка рубрики новини моєї країни, участь в батьківських зборах, роль педагога при імітації уроку іноземної мови, автор граматичної казки для молодших школярів, Он-лайн екскурсія рідним містом.

Отже, використовуючи ситуативне моделювання в іншомовній підготовці майбутніх педагогів, викладач має враховувати декілька факторів, а саме: рівень сформованості іншомовної компетентності студентів, мету і завдання курсу, відповідність лексико-граматичного матеріалу темі ситуації спілкування, відбір сталих виразів, вмотивованість, реальність та відповідність педагогічної ситуації, сучасність і типовий характер створеної ситуації відповідно до характеру майбутньої професійної діяльності. Зміст ситуацій для забезпечення ситуативного моделювання постійно оновлюється відповідно до вимог часу та відображає характер педагогічної діяльності.

Технологія ситуативного моделювання як складова інтерактивних технологій має застосовуватись комплексно з іншими інноваційними технологіями, такими як інформаційно-комунікаційні, електронне навчання, технології мобільного навчання, перевернуте навчання, тренінгові технології, технології активного навчання, ігрові, проблемного навчання.

Література

1. Медведчук А.В. Інтерактивні методи навчання іноземної мови.

Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія "Педагогіка і психологія", 2018, №2(16), с. 307-311.

2. Руднік Ю.В. Підготовка вчителів початкової школи до застосування інноваційних технологій навчання іноземних мов, Дис. На здоб. Наук.ступ. кандидата пед.наук, 13.00.04,Київ, Київський університет імені Бориса Грінченка, 2018, 338 с.

Марина Білоцерковець

к.п.н., доцент кафедри іноземних мов

Сумського національного аграрного університету

ЕКСТРАПОЛЯЦІЯ СТРАТЕГІЙ ЄС ДЛЯ РОЗВИТКУ МЕДІАГРАМОТНОСТІ СТУДЕНТІВ У ВИЩІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ

В епоху цифровізації свобода слова та волевиявлення особистості, які є фундаментальними основами демократичних суспільств, стали водночас і одними з їхніх найбільших вразливих місць. Застосування широкого спектру інструментів інформаційного впливу уможливорює досягнення значних результатів у сфері інформаційної війни через використання психологічних особливостей людей, їх обмежену готовність до опору комплексним інформаційним операціям, основними засобами яких стали фейкові новини, пропаганда, робота «фабрик тролів», ПСО тощо.

Головним інструментом захисту у такій ситуації є поширення медіаграмотності у суспільстві, адже саме медіаграмотність дає практичні вміння та навички оцінки медійного процесу, формує у громадян навички критичного мислення, культуру споживання медійного продукту та вміння орієнтуватися у новому мультимедійному просторі, а також основні знання про способи впливу ЗМІ як на свідомість окремої особистості, так і на масову свідомість.

Євроінтеграційні процеси, які відбуваються наразі в Україні, сприяють посиленню ролі популяризації медіаграмотності серед широких верств населення. Під час 23-го саміту Україна-Європейський Союз було ухвалено спільну заяву щодо співпраці між Україною та ЄС, у якій, серед іншого, йшлося і про важливість медіаграмотності і

стратегічних комунікацій у сфері протидії дезінформації, згадано питання кібербезпеки і відзначено керунок на інтеграцію України в Єдиний цифровий ринок. Зокрема, було підкреслено важливу роль, яку відіграють громадянське суспільство, молодь та незалежні ЗМІ в усіх сферах суспільного та політичного життя, а також у контексті протидії дезінформаційним кампаніям, спрямованим проти України та ЄС [1].

Питання медіаосвіти та медіаграмотності привертають значну увагу та стимулюють запровадження низки ініціатив як з боку державних органів (Міністерство освіти і науки, Міністерство культури та інформаційної політики, Міністерство цифрової трансформації), так і громадськості, зокрема, започатковано організації «Інтерньюз-Україна», «Детектор медіа», Академія української преси, Національний проєкт з медіаграмотності «Фільтр» тощо.

Сумський НАУ відіграє важливу роль у формуванні інформаційної і медійної грамотності, поширенні достовірної інформації про різні сторони життя через висвітлення подій на сайті університету, видання власної газети «Вісник СНАУ», запровадження Офісу промоції, організації Медіа-школи. Сумський НАУ активно співпрацює з місцевою владою, зокрема Сумською ОВА, підтримує науково-дослідні ініціативи та проєкти з медіаінформаційної грамотності та фактчекінгу [3].

Так, з листопада 2022 в Сумському НАУ розпочав роботу міжнародний проєкт «Екстраполяція стратегій ЄС для розвитку медіаграмотності студентів у вищій освіті України» за підтримки фонду Жан Моне в межах Програми ЄС Еразмус+. Проєкт спрямований на популяризацію основних напрямів політики ЄС у сфері медіаосвіти та залучення закладів вищої України до європейського дискурсу з медіаграмотності в умовах неспровокованого військового вторгнення росії в Україну.

Наш проєкт базується на досвіді Європейського Союзу, адже європейські країни протягом ХХ сторіччя (у т.ч. – в умовах холодної війни та значної інформаційної активності СРСР) набули всебічного досвіду масштабного впровадження медіаграмотності на всіх рівнях. У даному дискурсі медіаграмотність включає всі технічні, когнітивні, соціальні, громадянські, етичні та творчі здібності, які дозволяють громадянину отримувати доступ до інформації через медіа; ефективно

використовувати, безпечно і відповідально створювати та ділитися медіаконтентом через різні медіа платформи.

Концепція проекту полягає у підвищенні обізнаності студентської молоді, науково-педагогічних працівників та широкого загалу щодо сучасних тенденцій функціонування європейського медіа-простору, формування національного інформаційного простору та протидії маніпуляціям у ньому; розробка підходів, форм, методів та інструментів, які б позитивно впливали на розвиток медіаграмотності та критичного мислення, сприяли міжкультурній комунікації, підтримці євроінтеграції та подальшому міжнародному співробітництву як в академічній, так і у сфері майбутньої професійної діяльності [4].

Вбачаємо таку діяльність пріоритетною в умовах воєнного стану, адже питання національного інформаційного простору по своїй важливості посідає друге місце після державної незалежності. Якщо держава не забезпечує використання свого інформаційного поля в інтересах саме держави та її громадян, то її інформаційний простір буде використаний проти неї самої [2].

Література

1. Спільна заява за підсумками 23-го Саміту Україна – Європейський Союз (2021). Retrived from: <https://bit.ly/3BDwGWT>
2. СТРАТЕГІЯ інформаційної безпеки (2021). <https://www.president.gov.ua/documents/6852021-41069>
3. Marina Bilotserkovets, Tatiana Fomenko, Oksana Gubina, Tetiana Klochkova, Oksana Lytvynko, Maryna Boichenko, & Olena Lazareva (2021). Fostering Media Literacy Skills in the EFL Virtual Classroom: A Case Study in the COVID-19 Lockdown Period. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 20(2), P. 251-269. Retrived from: <https://doi.org/10.26803/ijlter.20.2.14>
4. Tatiana Fomenko, Marina Bilotserkovets (2022). Interactive EFL classes for developing students' critical thinking in agrarian university. *Науковий вісник Льотної академії. Серія: Педагогічні науки*, 12, 140-145. Retrived from: <https://doi.org/10.33251/2522-1477-2022-12-140-145>

Т.Ю. Білошицька
кандидат педагогічних наук, старший викладач,
О.О. Хорошун
викладач

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ВИКОРИСТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ ТЕКСТІВ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

Метою оволодіння іноземною мовою є набуття необхідного рівня навичок іншомовної комунікації, достатніх для спілкування в певних сферах життя. З шести рівнів володіння мовою, рекомендованих Радою Європи, прийнятним для випускників загальноосвітніх навчальних закладів є рівень B1 (незалежний користувач).

Максимально наблизити мову учнів до літературної і повсякденної норми суспільства багато методистів пропонують здійснювати цей процес через використання автентичних друкованих текстів (М. Брін, Л. Ліер, С.Ю. Ніколаєва, Г. Нойер, Х. Уїддоусон, О.М. Шерстюк, McDonough, Morrow, Phillips, Shettlesworth, Wilkins та інші.) Однак проблема використання автентичних друкованих текстів як засобу формування лексичної компетенції у методичній літературі освітлена недостатньо, не пропонуються методики природної мотивації засвоєння нових активних лексичних одиниць. Про це свідчать самі підручники з іноземної мови, учбові тексти в яких не є мотивованими і достатньо цікавими для учнів старшої школи.

Лексико-граматичний склад будь-якої мови – це її основа. Тому лексична компетенція є невід'ємною складовою іншомовної комунікативної компетентності, метою якої є формування здатності успішно вирішувати завдання взаєморозуміння і взаємодії з носіями мови, яка вивчається, відповідно до норм і культурних традицій в умовах прямого і опосередкованого контактів [1, с. 30].

Вчені О. Аматьєва, А. Богущ, Н. Гавриш, С. Ніколаєва визначають лексичну компетенцію як наявність певного запасу лексичних одиниць з урахуванням віку дитини, здатність адекватно оперувати ними в актах комунікації в різноманітних значеннях, доречно вживати образні вислови, прислів'я, приказки, фразеологічні звороти для досягнення

відповідного комунікативно-функціонального результату. Адже уявлення дитини тільки тоді стають чіткими і ясними, коли вони одержують словесне вираження [2, с.184].

Лексична компетенція – складова лінгвістичної і є знанням словникового складу мови, що включає лексичні та граматичні засоби, можливості їх застосування в мовленні. У Загальноєвропейських Рекомендаціях із мовної освіти вона визначається як "знання і здатність використовувати мовний словниковий запас" [3, с. 8], тобто практична змога застосовувати набутий багаж знань у спілкуванні та робочих процесах.

Отже, лексична компетенція включає в себе лексичні навички, знання і загальну мовну усвідомленість або здатність (language awareness) їх використання в усіх видах мовленнєвої діяльності.

Формування лексичних навичок відбувається у три етапи:

- 1) Етап ознайомлення (презентації мовного матеріалу);
- 2) Етап тренування (закріплення мовного матеріалу);
- 3) Етап практики в спілкуванні (розвиток навичок та вмінь використовувати лексику в різних видах мовленнєвої діяльності, у нашому випадку – у професійно орієнтованому говорінні студентів металургійних спеціальностей [2]).

Процес оволодіння лексикою включає в себе ознайомлювання з функцією слова, його значенням, формальними ознаками, тренування у засвоєнні слів та застосування нових лексичних одиниць в усному і писемному мовленні. Кожен з цих етапів процесу засвоєння слова співвідноситься зі стадіями формування лексичних навичок.

В останні роки велика увага приділяється проблемі автентичності в методиці навчання іноземним мовам. Цей термін частіше всього в методичній літературі вживається для характеристики текстів, які опрацьовуються на занятті. Автентичним традиційно прийнято вважати текст, спочатку не передбачений для навчальних цілей. Однак поняття автентичності поширюється також і на інші сторони учбового процесу.

За Р. Сандерсоном, "автентичні матеріали – це ті матеріали, котрі ми можемо використовувати на уроках іноземної мови, і які не були ніяким чином змінені для іншомовних учнів. Класичним прикладом може бути газетна стаття, написана для рідної англомовної аудиторії" [4, с. 3].

Докладну класифікацію залежно від змісту, функцій у реальному

середовищі і за тематикою пропонує К. Кричевська, яка поділяє всі автентичні матеріали на кілька груп, залежно від сфер спілкування:

1. навчально-професійна сфера спілкування: рекламні проспекти навчальних центрів, програми освіти у різних навчальних закладах, об'яви з приводу роботи, календар учня, розклад уроків, різноманітні навчальні матеріали з іноземної мови, статті з газет, журналів;

2. соціально-культурна сфера спілкування: репродукції художніх творів, рекламні проспекти, довідники з ілюстраціями визначних місць, афіші спектаклів, концертів, фестивалів, запрошення, програми екскурсій, лотерейні квитки;

3. побутова сфера спілкування: предмети побуту та їх ілюстрації, схеми-плани усіх видів транспорту, рахунки для сплати різних послуг, інструкції, пам'ятки до застосування побутових приладів;

4. торгово-комерційна сфера спілкування: рекламні проспекти товарів, запрошення-реклама, меню, рецепти національних страв, талони на придбання різних видів товарів;

5. сімейно-побутова сфера спілкування: матеріали листування (листи, листівки, телеграми, запрошення), візитні картки, бланки вітальних листівок;

6. спортивно-оздоровча сфера спілкування: реклама оздоровчих та спортивних центрів/комплексів, афіші масових спортивних змагань, рекламні проспекти лікувальних засобів та заходів [2].

Автентичність матеріалів не виключає використання текстів, складених методистами з орієнтацією на мову, що вивчається, однак враховує збереження ними властивостей автентичного тексту (зв'язність, інформативність і т.д.) Отже, автентичність – поняття відносне. Розглянуті нами аспекти свідчать про те, що не існує загального тлумачення автентичності. Завдання викладача полягає в тому, щоб добитись гармонійного сполучення всіх параметрів автентичності.

У контексті нашого дослідження важливого значення набуває робота з автентичним матеріалом. Автентичний матеріал, який може бути використаний в якості текстів для аудіювання, діалогів, письмових і усних вправ, має ряд переваг:

- він близький до мови, яку використовують в звичайних реаліях (слухання доповідей, інтерв'ю, радіопередач і т.п.);

- він не спрощує і не ускладнює природну розмовну мову на відміну

від спеціально складеного «занадто літературного» матеріалу;

– він доступний будь кому завдяки Інтернету [5, с. 85].

Серед аргументів проти неадаптованих текстів як навчального матеріалу методисти зазначають такі: складність оригінальних текстів, їх досить великий обсяг для елементарного рівня підготовки, етноцентричність англomовного матеріалу, непридатність тематики для використання у певних навчальних групах, специфіка мовного оформлення (лексичного – поетизми, сленг, діалектизми; та синтактико-граматичного – можливі порушення норм).

При підборі автентичних матеріалів слід брати до уваги наступне:

1. не можна допускати, щоб програма через її ситуативність ставала надто важкою;

2. викладач повинен знати, на якому етапі навчання використовувати метод ситуативності для досягнення кращих результатів у вивченні іноземної мови;

3. викладач повинен підключати до процесу навчання інші типи і види вправ, крім ситуативних, якщо вони більш доцільні на конкретному етапі навчання;

4. слід полегшувати реакцію учнів, як за допомогою відео-матеріалів, так і за допомогою друкованих. Відеоматеріали, картинки поживляють процес навчання іноземній мові і сприяють досягненню не менш важливої, хоча і другорядної, цілі – ознайомлення з країною мови, що вивчається, її традиціями, законами, умовами життя, населенням [5, с.85].

Таким чином, маємо чотири критерії для вибору найбільш відповідних автентичних текстів:

1. Це повинен бути справжній англomовний текст, з якого студент зможе отримати додаткову цінну інформацію, поєднавши справжню англійську зі своїм знанням мови.

2. Текст повинен бути сучасним і актуальним, щоб студенті дізналися з нього про щось нове і були в змозі об'єднати свої знання про світ з інформацією, яку вони отримують з цього матеріалу.

3. Текст не повинен обмежувати область мови, так щоб студенти відчували, що вони роблять справжній прогрес і вміли застосовувати здобуті знання, уміння і навички на практиці.

4. Обраний текст повинен мати безпосереднє відношення до потреб учнів.

Підсумовуючи вищесказане, необхідно особливо підкреслити, що використання автентичних текстів у процесі навчання іноземної мови створює сприятливе підґрунтя для розвитку комунікативних умінь учнів, забезпечує їхню активність та особисту зацікавленість на занятті.

Список використаних джерел:

1. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: курс лекцій: навч.-метод. посіб. [для студ. мовних спец. осв.-кваліф. рівня «магістр»] / [О.Б. Бігич, Н.Ф. Бориско, Г.Е. Борецька та ін.]; за ред. С.Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2011. 344 с.
2. Ватаманюк Г. Теоретичні основи формування лексичної компетенції старших дошкільників у процесі сприйняття художніх картин / Галина Ватаманюк // Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. праць / Кам'янець Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Інститут педагогіки НАПН України; [гол. ред. В. М. Лабунець]. Кам'янець Подільський, 2017. Вип. 22 (1-2017), ч. 2. С. 183–187.
3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. видання С. Ю. Ніколаєва. К. : Ленвіт, 2003. 273 с.
4. Sanderson Paul. Using Newspapers in the Classroom / P. Sanderson. Cambridge : Cambridge University Press, 1999. – 271 p.
5. Нипадимка А. С. Роль автентичних текстів в навчанні іноземним мовам майбутніх фахівців-міжнародників / А. С. Нипадимка, Н. І. Сарновська // Молодий вчений. 2016. № 4.1. С. 84-87.

А. В. Бляшевська
кандидат педагогічних наук, доцент
Комунальний заклад вищої освіти
«Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради

РОЗВИТОК «SOFT SKILLS» В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У сучасному світі, щоби бути успішним, недостатньо тільки глибоких знань та досвіду. Необхідні особливі навички, які називають «гнучкими» або частіше використовується сьогодні англomовний термін «soft skills». Саме вони допомагають продемонструвати та використати професійні навички. Soft skills важливі для успішного професійного та життєвого самовизначення будь-якої людини незалежно від професії.

Як відомо, володіння англійською мовою визнано базовим життєвим вмінням XXI століття, тому навчання іншомовної комунікативної компетенції у закладах освіти вбачається безпосереднім засобом, що сприяє формуванню soft skills на основі професійно орієнтованих вмінь.

Soft skills – це особисті характеристики, завдяки яким людина може успішно взаємодіяти в команді під час розв'язання будь-яких робочих питань. В буквальному перекладі з англійської мови «soft skills» означають «м'які навички», тобто ті, володіння якими не є відмінною рисою певної професійної групи. Іншими словами – це наші соціальні здібності.

До зазначених характеристик належать наступні вміння:

- активне слухання (здатність уважно слухати, ставлячи допоміжні запитання, що дозволяють опоненту ширше розкрити думку та зрозуміліше пояснити свою позицію);
- вміння вести перемовини;
- невербальні елементи комунікації (вміння не тільки висловлювати думку розумно та стисло, але й застосовувати жести, міміку, поставу на підтвердження слів, що робить спілкування більш виразним);
- вміння переконувати;
- вміння презентувати та виступати публічно;
- storytelling (вміння розповідати);

- письмові навички (наприклад, вміння укладати звіти, вести бізнес-комунікацію).

Щодо soft skills фундаментально висловився Ілон Маск: «Загалом люди отримують задоволення від взаємодії з іншими людьми. Якщо ви працюєте над проектом, до якого залучено команду, то вміння взаємодіяти – надважливе, а спілкування з іншими – найголовніший челендж» [1]. До цих навичок за версією високотехнологічного підприємця включено:

- вміння спілкуватися;
- залученість до спільної справи;
- гнучкість/адаптивність;
- продуктивність (ефективність);
- вміння спостерігати, слухати, аналізувати.

Однією з основних якостей, необхідних для ефективного спілкування, є позитивність. Позитивність – це віра в себе та інших людей. Це такий погляд, при якому людина може розглядати події з різних сторін і надає перевагу знаходити позитив у всьому, що її оточує.

Підтримка і увага вчителя та однокласників – головний інструмент розвитку позитивності. Вчитель повинен завжди бути готовим допомогти порадою, звернути увагу на позитивні події. Так само, як і комунікабельність, вміння працювати в команді є запорукою успішної професійної діяльності.

Одним з пріоритетних підходів до формування soft skills у процесі навчання іноземною мовою, є врахування відповідних здібностей, які умовно називають «4 С або 4 К» [2]:

1. critical thinking – критичне мислення;
2. creativity – креативність;
3. collaboration – колаборація;
4. communication – комунікація.

У даному напрямку в процесі навчання іноземній мові діяльність вчителя має бути спрямована на розвиток вмінь доступно та цікаво викладати свої ідеї та думки іноземною мовою; впевнено говорити з однокласниками; виступати перед аудиторією.

Фокусуючи діяльність вчителя на розвитку soft skills, необхідно змінити формати та технології взаємодії вчителя та учнів. Для учнів вже

не такі цікаві традиційні форми занять. Їх захоплюють гейміфікація, e-learning, m-learning, соціальне навчання.

Отже, soft skills – навички, володіння якими дозволяє досягти успіху у майбутній професійній діяльності учнів, допомагає успішно реалізуватися у світі, який швидко змінюється. Професійно сформовані soft skills протягом навчання у закладі освіти допоможуть учням критично мислити, бути творчими, приймати рішення, оцінювати ситуацію, вміти працювати в команді, вести переговори і домовлятися, кваліфіковано і творчо виконувати поставлені завдання у подальшій діяльності.

Список літератури

1. Чому soft skills важливі для сучасних компаній [online]. URL: <https://jobs.innovecs.com/uk/blog/soft-skills-vazhlyvi-syogodni/>.
2. Розвиток «soft skills» у молодших школярів [online]. URL: <https://vseosvita.ua/library/rozvitok-soft-skills-u-molodsih-skolariv-207455.html>.

Брославська Г.М.

кандидат педагогічних наук, доцент

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради, Україна

ІНОЗЕМНА МОВА ТА ФІЗИКА. ЗВ'ЯЗОК МІЖ НИМИ

Усім відомо, що фізика – наука про природу. Це означає, що всі процеси та явища, які відбуваються навколо нас, безпосередньо пов'язані з вищезгаданим освітнім компонентом. Тому, вважаємо, що завдяки цьому необхідно більше уваги приділяти вивченню даної природничої дисципліни, адже набуті фізичні знання здобувачі освіти немовних спеціальностей в подальшому зможуть використовувати на практиці, у своїй професійній діяльності, житті.

У зв'язку з тим, що в Україні тривають військові дії, які спричиняють розруху, трагедії, страждання мирного населення нашої держави, багато українців вимушені були (зادля власного самозбереження, захисту своїх

сімей) виїхати за її межі. Зараз мова буде вестися про здобувачів освіти, які сьогодні тимчасово проживають у країнах, які надали допомогу, прихисток нашим біженцям.

В обов'язковому порядку молодь, яка приїхала з України в іншу державу, повинна відвідувати її освітні заклади, саме там, де біженець-українець проживає в даний час (Німеччина, Франція, Англія, Польща тощо). Без знання іноземної мови нашим здобувачам освіти важко навчатися в чужій країні. Тому сьогодні в Україні велика увага приділяється вивченню багатьох освітніх компонентів (згідно навчального плану освітнього закладу) інтегровано, у поєднанні з іноземною мовою (англійською, німецькою, французькою, польською, угорською тощо).

Ми вважаємо, що саме військовий стан став причиною розуміння молоддю необхідності вивчення іноземної мови, адже це дасть можливість їй використовувати набуті знання для активного спілкування, одержання та передачі інформації здобувачам освіти, населенню інших країн.

Авторка даної роботи, аналізуючи сучасний соціальний, економічний та політичний стани в Україні, вивчаючи можливості наших освітніх закладів, звертає увагу педагогів, які навчають здобувачів освіти немовних спеціальностей фізики та англійської мови, на важливість вивчення студентами вище згадуваної природничої дисципліни (фізики) разом із іншою – іноземною (наприклад: англійською) мовою. Між цими освітніми компонентами є багато спільного, а саме:

- у фізиці, як і в іноземній мові, потрібно вивчати термінологію. Усі розуміють, що людина не може розмовляти про певні фізичні явища чи фізичні процеси, якщо не володіє фізичною термінологією;

- більша частина фізичної термінології є частиною загальнолітературної лексики, яка не ізольована від законів її розвитку і функціонування.

У фізиці є терміни, взяті із загальнонародної мови: вага, робота, сила, тепло, звук, світло, тіло, відображення тощо;

- у фізиці дуже багато термінів, взятих із англійської мови (power (потужність), intensity (інтенсивність, напруженість), striking (нанесення удару), strength (опір), effect (ефект); power (потужність), potency

(ефективність), vigor (енергія));

• у фізиці для того, щоб описати якийсь явище чи процес, потрібно мислити чітко та логічно, знати формули; в іноземній мові, подібно до фізики, майже вся граматики опирається на формули.

Поєднання навчання фізики здобувачів освіти немовних спеціальностей із використанням на заняттях іноземної мови сприятиме покращенню знань природничого освітнього компонента й більш досконалому вивченню іноземної мови.

Не слід забувати, що перш ніж починати предметно-мовне навчання, педагогам освітніх компонентів (фізики та іноземної мови) потрібно визначити рівень мовної підготовки здобувачів освіти. Тільки після цього можна застосовувати іноземну мову під час вивчення фізики.

С.І. Василішин

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності
035.041 «Філологія (Германські мови та літератури (переклад включно))»*

Науковий керівник: В.І. Воскобойник, к.філол.н., доцент

*Полтавський національний педагогічний
університет імені В.Г. Короленка*

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОЇ БУХГАЛТЕРСЬКОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Англійська є мовою міжнародного бізнес-спілкування, основою для міжнародного регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності, мовою міжнародних ринків та транснаціональних корпорацій. Відтак, особливу актуальність має виявлення особливостей перекладу англійської економічної термінології та її підсистем в умовах євроінтеграційних процесів України на рівні державних органів, під час навчального процесу, наукових досліджень як у галузі філології, так і в економічній сфері, зокрема в області бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту.

Основною метою перекладу бухгалтерських текстів є передача інформації (на граматичному, лексичному, стилістичному рівнях) та прагматичної функції тексту [1]. Це особливо важливо під час

використання окремих трансформацій у процесі перекладу окремих положень Міжнародних стандартів фінансової звітності, професійних стандартів, наукової чи фахової бухгалтерської літератури.

Наше дослідження переважно базується на матеріалах Привілейованого інституту управлінських бухгалтерів (*CIMA – Chartered Institute of Management Accountants*), що є провідним та найбільшим професійним органом бухгалтерів у світі.

Нами було виявлені ряд особливостей перекладу бухгалтерських текстів, що впливають на сприйняття точних значень окремих мовних одиниць.

По-перше, це проблема еквівалентності термінів. Основу професійної бухгалтерської лексики становить фахова термінологія, що є основою спеціального перекладу та є непростим завданням для перекладача.

Для прикладу, лексема «*stewardship*» у Глобальних принципах управлінського обліку CIMA [2] перекладається як «розумне керівництво», у той час вона може мати й інші варіанти перекладу – «посада управляючого», «адміністрування», «управлінський контроль» тощо; лексема «*clutter*» позначає «нагромадження даних фінансової звітності», хоч також може розумітися як «безлад», «гамір», «місцеві перешкоди»; термін «*activities*» у контексті обліку на підприємстві перекладається як «господарські операції» на противагу традиційному перекладу «активності», «діяльність», «дії» тощо.

Для досягнення еквівалентності перекладу, на нашу думку, доцільним є поділ всіх бухгалтерських термінів на чотири групи: терміни з лінійною еквівалентністю, терміни з частковою еквівалентністю, терміни з відсутніми еквівалентами в англійській мові, терміни з відсутніми еквівалентами в українській мові.

По-друге, полісемантичність окремих фахових термінів. Для прикладу, лексема «*accounting*» в англійській бухгалтерській термінології під час перекладу може означати «господарський облік» як елемент управління підприємствами; інші еквіваленти представляють «*accounting*» як явище або процес; «бухгалтерський облік» як вид професійної діяльності; «бухгалтерію» як узагальнене явище, що одночасно характеризує підрозділ підприємства, на який покладена місія ведення обліку та систему всіх здійснюваних нею операцій тощо. Лексема

«*calculation*» у бухгалтерській сфері одночасно перекладається у розумінні «*калькулювання*» як елемент методу бухгалтерського обліку, «*розрахунок показників*», «*формування фінансових кошторисів*», «*підрахунок оборотів за рахунками*» тощо.

По-третє, використання прийомів транскрипції чи транслітерації щодо широкого кола термінів. Внаслідок історичного утвердження англійської мови як мови міжнародного бізнес-спілкування, в українську мову прийшло багато термінів, описовий переклад яких за допомогою підбору еквівалентних форм є ускладненим та недоцільним. Серед таких термінів: «*outstaffing*» – «*аутстафінг*», «*compliance*» – «*комплаєнс*», «*consulting*» – «*консалтинг*», «*swap*» – «*своп*», «*option*» – «*опціон*», «*futures*» – «*ф`ючерс*», «*leverage*» – «*леверидж*» тощо. «При перекладі афіксальних економічних термінів процес передачі значення терміна за допомогою транскодування, калькування та додавання може супроводжуватися описовим перекладом» [3, с. 152], наприклад «*outsourcing*» – «*аутсорсинг*» (залучення зовнішніх ресурсів в компанію).

Таким чином, особливостями перекладу бухгалтерської термінології є різні типи еквівалентності лексичних одиниць та їх полісемантичність, що ускладнює застосування перекладацьких прийомів у процесі адекватної передачі змісту тексту для цільової аудиторії. Запорукою максимально наближеного перекладу є володіння перекладачем професійною термінологією як в українській, так і англійській мові, а також глибокий попередній аналіз лексичних та семантичних особливостей бухгалтерських текстів із відповідним застосуванням доречних їм перекладацьких трансформацій.

Література:

1. Коваленко О.В. Особливості перекладу економічних термінів з англійської українською мовою у текстах новин у мережі Інтернет. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Т. 31 (70). № 2. Ч. 3. С. 80-86.
2. Global Management Accounting Principles. Офіційний сайт CIMA. URL: <https://www.cgma.org/content/dam/cgma/resources/reports/downloadabledocuments/global-management-accounting-principles.pdf> (дата звернення: 17.02.2023).

3. Воскобойник В.І., Тагільцева Я.М. Особливості перекладу англійських афіксальних економічних термінів українською мовою. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 22. Т. 2. С. 148-153.

L.P. Voinalovych
Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate professor
Zhytomyr Ivan Franko State University

TO THE ISSUE OF DIFFERENTIATION OF LEARNING

The auditory system needs improvement of educational process by differentiation of tasks and teaching methods depending on the students' capabilities. The educational process, which takes into account the typical individual characteristics of students, is called differentiated, and learning under such conditions is called differentiated learning.

Differentiation - is the process and result of creating differences between parts of the educational system (subsystems) [1, 415], that is, it is a special approach of a teacher to different groups of students or to certain students, which involves the organization of different content, volume, complexity, and methods of educational activity.

The content of differentiation of learning implies the development of the creative forces of each student, his interest, outlook, giving students the opportunity to study and master language material more deeply and fully, to develop interest in certain areas of knowledge. Therefore, the differentiation of learning is a gradual process that improves as well as leads to quantitative and qualitative changes in the level of knowledge, skills and mental development.

The structure of the differentiation learning process consists of two components, namely: external differentiation and internal differentiation.

External differentiation of learning is carried out in two directions:

1. By creating groups and educational institutions based on special abilities, interests and professional inclinations of students.

2. By creating educational institutions and groups according to a certain level of the general mental development of students and the state of health of students.

At the current stage, the following types of differentiation are used in the methodology of the educational process:

1. According to abilities: students are divided into educational groups according to general or individual (dominant) abilities. In the first case, according to the results of success, students are divided into groups and taught according to the corresponding programs. Transfers from one class to another are possible. In the second case, they are grouped according to their abilities to a certain group of subjects.

2. According to the lack of abilities: students who lag behind in certain subjects are grouped into groups in which these subjects are studied according to a less complex program and in a smaller volume.

3. By future profession: teaching students in educational institutions that specialize in music, art, study of foreign languages.

4. According to the interests of students: teaching students in classes or in schools with profound study of program subjects.

5. According to students' talents: searching for talented students and creating conditions for their comprehensive and diverse development. [1, 416].

In our article, we think it appropriate to consider the following type of differentiation – according to students' abilities.

The theory of dominant abilities arose and developed on the basis of individual-differentiated learning thanks to the efforts of American psychologists Howard Gardner (1983), Daniel Holman (1995), Mayer, Salovey (2000) and others. It is devoted to the study of multiple abilities of a person and the ways of their identification and consideration in the educational process [2, 47].

According to this theory, we distinguish the following types of abilities:

1. Verbal-linguistic intelligence provides well-developed verbal skills and sensitivity to the sounds, meanings, and rhythm of words.

2. Mathematical-logical intelligence involves the ability to think conceptually and abstractly, distinguish logical or numerical patterns.

3. Musical intelligence is the ability to produce and appreciate the rhythm, timbre and pitch of sounds.

4. Visual-spatial intelligence reflects the ability to think figuratively, visualize precisely and abstractly.

5. Bodily-kinesthetic intelligence is based on the ability to control the movements of one's body and masterfully practise with objects.

6. Interpersonal intelligence is the ability to recognize and respond appropriately to the mood, motivation, and desires of others.

7. Intrapersonal intelligence depends on the ability to be aware of one's personality, to be in harmony with inner feelings, values, views and thinking processes.

8. Naturalistic intelligence involves the ability to recognize and categorize plants, animals and other objects of nature.

9. Existential intelligence is responsible for sensuality and the ability to deeply consider questions about human existence, such as the meaning of life, why we come to this world, why we die, etc. [2, 49].

Thus, the differentiation of learning is aimed at the development of the creative forces of each student, the expansion of his interests, outlook, the development of interest in certain areas of knowledge, and the ability and opportunity of certain students to deeply and fully study the material under study.

Literature

1. Волкова Н.П. Педагогіка: Навч. Посіб. Вид. 2-е, перероб., доп. К.: Академвидав, 2003. 616 с.
2. Gardner, Howard. Multiple Intelligence. New York: Basic Books, 1993. 412 p.

Волошина В.В.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри педагогічної інноватики педагогічного факультету
Українського державного університету імені М.П. Драгоманова
м. Київ, Україна*

МЕТАФОРА ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ ОБРАЗНОСТІ

На асоціативних зв'язках виникає метафора, що з давніх часів вважається одним із найважливіших тропів поряд із метонімією, синекдохою, порівнянням. В „Етимологічному словнику української мови” так визначається її сутність: слово походить від грецького „metaphora” – метафора (переміщення), пов'язане з дієсловом metaphor

(„переносу”, „переміщую”), що складається з префікса „meta-” – „пере”, дієслова „phor” – „несу” [2, с. 449].

Грецький мислитель Арістотель у своїх працях надавав великого значення мовним засобам, уважаючи, що вишуканість мовлення створюється вмілим використанням тропів та стилістичних фігур. Особливу роль, на думку вченого, відіграє метафора. Варто зазначити, що саме арістотелівське розуміння метафори лежить в основі переважної більшості сучасних концепцій. Арістотель був першим грецьким філософом, який спробував дати наукову оцінку метафори, розглядаючи її як обов'язковий компонент стилю. Учений уважав майстерно створені метафори ознакою таланту письменника. „Особливо важливо бути майстерним у метафорах, – зазначав філософ, – бо тільки цього не можна навчитися в інших. Адже створювати хороші метафори – значить підмічати подібність [1, с. 34]”. Метафору він порівнював із загадкою, сутність якої у тому, щоб поєднати реально існуюче з нереальним. Філософ зазначав, значення слів має змінюватися так, щоб, говорячи незвичайним способом про дійсність і поєднуючи з нею неможливе, зберегти ясність вислову. Метафора, підкреслював ритор, – це перенесення слова із зміною значення або з роду на вид, або з виду на рід, або з виду на вид, або за аналогією (у вигляді пропорції).

М. Довгалевський, український професор поетики XVIII століття, досліджуючи питання спорідненості метафори та порівняння, указував на їхню суттєву відмінність: у метафорі обидва плани смислової структури виступають у злитті, тоді як у порівняння вони розділені.

Проблему метафори не оминали й учені Стародавнього Риму. Марк Туллій Цицерон, відомий як творець латинської мови, а також як теоретик римської риторичної школи, розглядаючи мовні засоби, виходить з оцінки впливу метафори на слухача. Він розрізняє метафору лінгвістичну та літературну, а Марк Фабій Квінтіліан наголошував, що метафора – це найяскравіший і найважливіший троп, і виділяв чотири види метафоричних переносів: із неістоти на неістоту, з істоти на істоту, з істоти на неістоту, із неістоти на істоту. Залишаючись вірним традиції, він бачив у метафорі згорнуте порівняння.

Отже, створення образності ще з античних часів пов'язувалося саме з метафоричним уживанням слів, тому метафора є невід'ємною частиною

поетичної мови, адже саме в ній знаходять відображення закономірності індивідуально-авторського художнього мислення.

Автор київської поетики „Луґа” (1696 р.) зазначав, що метафоричне слово завжди чарівніше і красивіше, ніж те, яке вжите у прямому значенні.

С. Тезаур називав метафору „матір’ю поезії”.

На думку польського письменника Яна Парандовського, „Метафора виручає словесність – без метафори словесність була б приречена на безперервне виробництво все нових і нових слів, що обтяжило б людську пам’ять неймовірним вантажем [3, с. 188]”.

Метафори за граматичним вираженням поділяються на кілька типів: *субстантивні, атрибутивні, дієслівні, комбіновані* [4, с. 332].

Метафори відображають авторську здатність уловлювати схожість і подібність між різними предметами та явищами, а потім за цією схожістю переносити функції, назви від справжнього носія на предмет чи особу.

Література

1. Арістотель. Поетика / Пер. Б Тена. – К.: Мистецтво, 1967. – 134 с.
2. Етимологічний словник української мови. За ред. Мельничук О.С., Коломієць В.Т., Ткаченко О.Б. – К.: Наук. думка, 1989. – Т.3. – 549 с.
3. Парандовський Я. Алхімія слова. – К.: Дніпро, 1991. – 373 с.
4. Стилїстика української мови: Підручник / Л.І. Мацько, О.М. Сидоренко, О.М. Мацько; За ред. Л.І. Мацько. – К.: Вища шк., 2003. – 462 с.

І. Д. Давидченко
кандидатка педагогічних наук, доцентка,
доцентка кафедри української лінгвістики, літератури та
методики навчання
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Інформаційні технології надають можливість швидкого доступу до необхідних джерел, що полягає у використанні онлайн-ресурсів, електронних бібліотек, електронних підручників, розробленні презентацій тощо. На переконання В. Бикова, О. Спіріна та О. Пінчук можливості «використання засобів ІКТ у навчанні може відбуватися в різних організаційних формах: онлайн-курси, онлайн-консультування, онлайн-тренінги, хакатони, вебінари, використання інтерактивних, електронних віртуальних лабораторій, електронних соціальних мереж, відвідування інтерактивних музеїв науки, створення презентацій, платформ спілкування за науковими інтересами, міжнародних конкурсів з рішення науково-технічних задач, віртуальних технопарків та інші» [1].

Запровадження та використання інформаційно-комунікаційних технологій у закладах вищої освіти розглядали науковці: А. Андреев, Т. Вахрущева, В. Кухаренко, В. Осадчий, Є. Полат, О. Рибалко, О. Скубашевська, А. Хуторський тощо.

Сьогодні в Україні набуває все більшого поширення використання інформаційного простору, сучасних освітніх технологій змішаного, дистанційного та електронного навчання, а також у сучасних умовах виникає потреба в отриманні вищої освіти дистанційно, що дає змогу навчатися без відриву від виробництва, а також отримувати вищу освіту людям з обмеженими можливостями. За концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні дистанційна освіта – це форма навчання, рівноцінна з очною, вечірнього, заочною та екстернатом, що реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання [3].

У цифрову епоху актуалізується не власне знання, а вміння їх самостійно здобувати, критично переосмислювати, і творчо використовувати для розв'язання ситуацій у соціокультурній, професійній, індивідуально-особистісній сферах буття. Особливого значення набуває індивідуально-особистісна спроможність людини виокремлювати ціннісну сутність і творчо осмислювати сприйняту інформацію. Означені якості формуються у процесі здобуття освіти і переважно літературної. Опановуючи художню словесність, здобувачі вищої освіти повинні засвоїти механізми мовомислення і творчої самореалізації, набуті вмінь адекватно мистецькій сутності сприймати тексти, зокрема визначати й усвідомлювати сенси змісту твору, об'єктивно оцінювати й творчо інтерпретувати засвоєну інформацію.

Лінгвокультурологічна компетентність інтегрується з лінгвокраїнознавчою: «володіння фоновими знаннями, необхідними для правильної інтерпретації твору; врахування менталітету представників різних національностей, досягнень української культури; толерантне ставлення до культури і традицій інших народів, володіння термінологічним апаратом курсу, знаннями про історію розвитку української літератури, її періодизацію; вміння розробляти завдання і вправи, використовуючи літературознавчу термінологію («тема», «ідея», «сюжет», «композиція», «мова художнього твору», «художній образ», «система персонажів», кожне з яких пов'язане з відповідним колом лексики); уміння працювати із певною 26 частиною мови, стилістичними особливостями художнього тексту; розробка, апробація методик дослідження соціальної проблематики у творах літератури рідного краю (уроки-пошуки, творчі лабораторії); організація і проведення літературних читань, вечорів, конференцій із використанням матеріалів літературно-мистецького краєзнавства» [2].

Із нашого погляду вивчення зарубіжної літератури у закладах вищої освіти в умовах запровадження дистанційного навчання здійснюється відповідно до нових форм та методів реалізації матеріалу при проектному, дистанційному навчанні, при реалізації програми індивідуального освітнього маршруту: електронні підручники дають можливість кожному здобувачеві вищої освіти, незалежно від рівня його підготовки брати активну участь у освітньому процесі, індивідуалізувати свій процес навчання, здійснювати самоконтроль; інтерактивні засоби

контролю знань для перевірки, у тому числі і для самоперевірки; інтерактивні плакати, створені ресурсами Power Point, Google або Glogster, допомагають дібрати потрібний матеріал, лаконізувати його і надати в максимально візуально цікавій формі; електронний варіанти інтелектуальних ігор; віртуальні екскурсії; постери; трейлери; буктрейлери; комп'ютерна презентація з тригерами та анімацією тощо.

Список літератури:

1. Биков В. Ю., Спірін О. М., Пінчук О. П. Проблеми та завдання сучасного етапу інформатизації освіти. Загальна середня освіта як базова ланка в системі безперервної освіти. URL: <http://lib.iitta.gov.ua>.
2. Коваль В. О. Теоретичні і методичні засади формування професійної компетентності майбутніх учителів-філологів у вищих педагогічних навчальних закладах : [монографія]. Умань : ПП Жовтий О. О., 2013. – 455 с.
3. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено Постановою МОН України В.Г. Кременем 20 грудня 2000 р.).

S.P. Denysova
Fremdsprachenlehrer
Kommunale Hochschule Luzker Pädagogische Hochschule des Wolyner
Regionalrats

DIE ERFOLGSSITUATION IM FREMDSPRACHENUNTERRICHT ALS EINER DER ANSÄTZE

Eine Fremdsprache als Unterrichtsfach nimmt einen wichtigen Platz im System der öffentlichen Bildung in unserem Land ein. In der modernen Gesellschaft, die durch die aktive Entwicklung zwischenstaatlicher Beziehungen in den Bereichen Kultur, Wissenschaft, Technologie, Produktion gekennzeichnet ist, wird die Beherrschung einer Fremdsprache zum Zeichen eines gebildeten Menschen und zu einem obligatorischen Bestandteil der Ausbildung eines hochqualifizierten Spezialisten. Die Kenntnis einer Fremdsprache eröffnet den Zugang zu den kulturellen und wissenschaftlichen

Werten anderer Völker, hilft beim Aufbau geschäftlicher und kultureller Beziehungen zu anderen Ländern und erleichtert die Beziehungen zwischen Völkern.

Jeder weiß, dass die Effektivität der Bildung weitgehend vom Interesse der Schüler abhängt, der Motivation, die ihre aktive Aktivität anregt. Die mangelnde Motivation der Schüler, eine Fremdsprache in der Schule zu lernen, lässt sich damit erklären, dass die Schüler kein klares Interesse an dem Fach haben, sie verstehen nicht, warum sie es brauchen. Einer der führenden Trends in der modernen Theorie und Praxis der Bildung ist ein personenorientierter Ansatz, der die Ausbildung eines Schülers als aktives Subjekt der Bildungs- und Berufstätigkeit beinhaltet. Konzeptionell basiert ein personenorientierter Ansatz auf den Prinzipien der Kommunikativität, Individualisierung, Entwicklung, dem Übergang von gemeinsamen pädagogischen und kognitiven Aktivitäten zu eigenständiger, individualisierter Bewertung und Selbsteinschätzung unter Berücksichtigung von Motivationsprozessen. Unter den Bedingungen der Humanisierung des Bildungsprozesses im Allgemeinen und der Hochschulbildung im Besonderen wachsen die Möglichkeiten der Fremdsprache in der beruflichen Richtung für die Persönlichkeitsbildung der Schüler erheblich. Eine positive Beeinflussung der Persönlichkeitsbildung beim Erlernen einer Fremdsprache kann durch die Schaffung einer Atmosphäre des gegenseitigen Verständnisses zwischen allen am Bildungsprozess Beteiligten erreicht werden. Die Schaffung einer positiven emotionalen Atmosphäre, Erfolgssituationen, ein gleichberechtigter Dialog zwischen Lehrer und Schüler ist der Schlüssel zur erfolgreichen Beherrschung einer Fremdsprache. Die Verwirklichung ihres kreativen Potenzials und die Persönlichkeitsentwicklung der Schüler im Fremdsprachenunterricht können nur unter den Bedingungen stattfinden, pädagogische Situationen zu schaffen, die die Schüler dazu ermutigen, sich ihres Bildes und ihres angemessenen Selbstwertgefühls bewusst zu werden, der Vorteile des Dialogs gegenüber dem Monolog in der Lehrer-Schüler Kommunikation, Schaffung von Erfolgssituationen, technologischer Prozess Erlernen einer Fremdsprache, Veränderung der Position des Lehrers gegenüber dem Schüler von autoritär zu demokratisch.

Zusammenfassend sollten also die Hauptaufgaben des Lehrers unter Berücksichtigung des persönlich orientierten Ansatzes des Fremdsprachenunterrichts definiert werden:

1. Es ist angemessen, verschiedene Formen und Methoden der Organisation der Schülerarbeit zu verwenden, die es ermöglichen, den Inhalt ihrer subjektiven Erfahrungen zum vorgeschlagenen Thema offenzulegen, über den Wechsel von Arbeitstypen und Aufgabentypen nachzudenken, um die Schüler dazu zu ermutigen originelle Ideen und Hypothesen zum Ausdruck bringen, sich bemühen, für jeden Schüler eine Erfolgssituation zu schaffen.

2. Der Lehrer sollte Übungen und kommunikative Übungen auswählen, authentisches Material verwenden, um den Schülern grundlegendere Kenntnisse einer Fremdsprache zu vermitteln, und dabei das am häufigsten verwendete Vokabular innerhalb des definierten Fachs und Kommunikationsbereichs verwenden.

3. Den Bildungsprozess so zu organisieren, dass eine Zusammenarbeit zwischen "starken" und "schwachen" Schülern stattfindet, damit der Trend ihrer Entwicklung zur Verbesserung verfolgt wird.

4. Implementieren Sie den Einsatz moderner Informationstechnologien, Internet-Ressourcen, die ein wesentlicher Bestandteil der heutigen Bildung sind.

So schafft ein personenorientierter Ansatz zum Erlernen einer Fremdsprache die Möglichkeit, den gesamten Bildungsprozess zu diversifizieren, das Interesse am Erlernen einer Fremdsprache durch spielerische Elemente zu steigern, die patriotische Erziehung junger Menschen und das Interesse an kulturellen Traditionen anderer Länder der Welt zu stärken. In der personalorientierten Bildung ist das zentrale Element ein Ereignis im Leben eines Individuums, das eine ganzheitliche Lebenserfahrung bildet, zu der Wissen gehört. Diese Erfahrung wird durch die persönlichen Handlungen des Trainingssubjekts gebildet, zu denen das Erreichen der gewünschten Ergebnisse, die Wahl des Schwierigkeitsgrades der Aufgabe, die Bewertung der erzielten Trainingsergebnisse, die unabhängige Entscheidungsfindung, die Modellierung des eigenen Lebenswegs und die Identifizierung persönlicher Probleme gehören, Selbstbestimmung über Lebenswerte. Das Ergebnis der Integration eines solchen Ansatzes kann eine deutliche Steigerung der Motivation zum Erlernen einer Fremdsprache, eine Steigerung des Allgemeinbildungsniveaus der Schüler sowie eine Steigerung ihres Selbstbewusstseins sein.

Literatur:

1. Лабенко О. Проблема особистісно орієнтованого підходу у навчанні німецької мови на немовних факультетах. Наукові записки. Серія: філологічні науки. Випуск 104 (2). С.392-397.
2. Машкіна Л.А. Теоретичні засади особистісно орієнтованого навчання у вищій школі. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. Вип. 28 (81). 2013. С.535-540.

Денічева Ольга

*доцент кафедри іноземних мов і новітніх технологій навчання
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗВО

Серед значущих факторів, які визначають розвиток сучасного суспільства в складних реаліях сьогодення є інформаційно-комунікативна взаємодія, виробнича діяльність, технологічна культура та освіта. Процес комунікації в умовах трансформації змісту освіти у воєнний час змінюється та набуває нових форм. Використання новітніх технологій навчання іноземної мови, методів та форм організації навчально-виховного процесу ЗВО передбачає зміни в освітніх програмах, що сприятиме становленню студентів у їх професійній сфері.

Важливою складовою трансформацій в системі вищої освіти є пошук та підбір стратегій, які спрямовують навчання студентів правильно сприймати та розрізняти інформаційний контент. Освітні реформи скеровують модернізацію змісту освіти на набуття практичних навичок, розвиток комунікативних здібностей задля ефективного спілкування іноземною мовою у фаховому середовищі.

Формування навичок професійної комунікації іноземною мовою здійснюється під час міжособистісної взаємодії, коли студенти немовних спеціальностей навчаються вести бесіду, конкретизувати предмет розмови, пояснювати проблему, використовувати понятійний апарат, обґрунтовувати думки, висловлюватися відповідно до теми. Зауважимо, що розвиток комунікативної компетентності передбачає також вміння

розрізняти та використовувати англomовні інформаційні ресурси для фахової підготовки у ЗВО, що є необхідним для визначення потенціалу продуктивності та рівня конкурентоспроможності майбутніх фахівців [2].

Підкреслимо, що основні тенденції модернізації освітньої сфери (лібералізація, інтеграція та ін.) впливають на зміни у змісті освітніх компонент з іноземної мови та розглядаються як додаткові можливості розвитку комунікативної компетентності у ЗВО. Визначення змісту поняття «компетентність» у цьому контексті вивчається як процес поєднання теорії і практики з метою успішного вирішення студентом проблеми у конкурентному середовищі [1, с.23]. Зазначимо, що тенденція до реалізації компетентнісного підходу у процесі підготовки фахівців немовних спеціальностей відображається у змінах програмних результатів навчальних і робочих програм, а також використанні інноваційних форм і методів навчання та збільшенні кількості годин на вивчення іноземної мови (англійської).

Варто наголосити, що останнім часом перетворення, які спостерігаються у суспільстві, визначають стратегії розвитку загальної системи вищої освіти та імплементації освітніх та інформаційно-комунікаційних технологій. Увага акцентується на побудову освітніх програм, спрямованих на формування комунікативної компетентності, розвиток екологічного мислення, практичних вмінь, професійну підготовку майбутніх фахівців.

Таким чином, зробимо висновок, що розвиток комунікативної компетентності у процесі підготовки майбутніх фахівців немовних спеціальностей передбачає набуття вміння вести спілкування іноземною мовою у професійній сфері, опанування культури ділового мовлення, встановлення контактів, володіння інформаційною базою задля досягнення результатів ефективної взаємодії.

Список використаних джерел:

1. Бех І. Д. Компетентнісний підхід у сучасній освіті. Вища освіта України, 2009. No 3. Вип. «Педагогіка вищої школи»: методологія, теорії, технології. С. 21–24.
2. Лазарев О. В., Комісаренко О. Н. Вимоги до рівня формування професійної комунікації майбутніх фахівців немовного профілю //

Замрозович-Шадріна Світлана Романівна

доктор педагогічних наук, професор

*Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника*

ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ СТУДЕНТАМИ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У сучасних умовах використання новітніх технологій навчання на заняттях іноземних мов є особливо актуальним. Використання інформаційних технологій є «ефективним інструментом, який полегшить засвоєння знань, зробить навчання інтерактивним, комунікативно спрямованим, цікавим, наочним, індивідуальним» [3, с. 83-87].

Викладачі іноземних мов, володіючи сучасними комунікативними методиками, повинні користуватися новітніми інформаційними технологіями на усіх етапах навчання. У «Національній доктрині розвитку освіти в Україні» вказано, що «головною метою в контексті створення інформаційного суспільства й освітньо-інформаційного простору є забезпечення доступу до інформації широкого спектру споживання; розвиток та впровадження сучасних комп'ютерних технологій у системі освіти, державного управління, науці та інших сферах; створення в найкоротші строки необхідних умов для забезпечення широкого доступу навчальних закладів, наукових та інших установ до мережі Інтернет; розширення й удосконалення подання у мережі Інтернет об'єктивної політичної, економічної, правової, екологічної, науковотехнічної, культурної та іншої інформації про Україну; розвиток освітніх і навчальних програм на базі комп'ютерних інформаційних технологій» [4, с. 4- 6].

До новітніх технологій навчання англійської мови належать: комп'ютерні (використовуюючи персональний комп'ютер);

телекомунікаційні (використовуючи Інтернет-мережу); мультимедійні (поєднуючи декілька видів інформації). До комп'ютерних технологій належать: навчальні фільми із завданнями; комп'ютерні тестові програми для підготовки до іспитів; навчальні комп'ютерні програми над певними мовними аспектами (вимова, граматика, лексика); мультимедійні засоби (PowerPoint); інтерактивні дошки. Телекомунікаційні технології: сайти для вивчення іноземних мов; - навчальні інтернет-сайти; інтернет-проекти; віртуальні освітні простори (Moodle, Whiteboard). До мультимедійних технологій належать: різні екрани, відео- та аудіопристрої відображення інформації; WEB-камери для проведення телеконференцій; пристрої дистанційного управління технічними засобами [1; 2].

Використовуючи новітні інформаційні технології на заняттях іноземної мови студенти немовних спеціальностей отримують нову навчальну інформацію, яка сприяє розвитку самоосвіти, самостійності, дослідницькій діяльності, вмотивованості до навчання.

Телекомунікаційні технології сприяють самоосвіті студентів, розширюють їхній лексичний запас, допомагають швидко сприймати усну мову, розвивають правильну вимову. Мультимедійні технології поєднують кілька видів інформації, які допомагають вирішувати певні завдання, а комп'ютери чи інша електронна апаратура презентує їх.

Таким чином, новітні засоби навчання є одним із необхідних і найважливіших умов реалізації змісту освіти та розвитку студентів немовних спеціальностей у процесі навчання. Новітні технології дають можливість застосувати індивідуальний підхід, сприяють розвитку самостійності студентів, забезпечують сучасний та автентичний матеріал, що відповідає інтересам і потребам студентів.

Список використаної літератури:

1. Кузьміна І.П. Використання сучасних інформаційних технологій на заняттях з іноземної мови [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://novyn.kpi.ua/2008-3/05_Kuzmina.pdf
2. Морська Л.І. Інформаційні технології у навчанні іноземних мов: навчальний посібник. – Тернопіль:Астон, 2008. 256 с.

3. Москалева И.С., Голубева С.К. Использование компьютерных технологий для профессиональной подготовки учителей иностранного языка. Иностранные языки в школе, 2005. №1. С.83-87.

4. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті. Педагогічна газета, 2001. 7 липня. С. 4-6.

Г.О. Звягіна, О.І. Потоцька

к.філол.н; к.біол.н, доцент

Запорізький державний медичний університет

МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ІНОЗЕМНИМИ ГРОМАДЯНАМИ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ В МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

У Запорізькому державному медичному університеті дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» та «Українська мова як іноземна» викладаються для студентів першого та першого-третього курсів англійської та української форми навчання медичного та фармацевтичного факультетів.

Разом із використанням сучасних методів офлайн-навчання вже декілька років запроваджено використання технологій дистанційного навчання для використання у самостійній роботі та у якості курсів за вибором.

Нові виклики для педагогів, пов'язані з пандемією та особливо початком війни в Україні, стали поштовхом для переходу на онлайн-форму викладання з використання новітніх комп'ютерних технологій.

За визначенням науковців, мультимедійні технології навчання – це така організація мовленнєвого спілкування суб'єктів навчання, яка передбачає відповідно до цілей навчання, індивідуальних особливостей тих, хто навчається, найраціональніше комплексне застосування методів, прийомів, засобів і форм навчання з метою досягнення заздалегідь запланованого відповідного рівня іншомовної комунікативної компетенції (Пошетун, Пироженко, 7).

Використовуючи сучасні технічні засоби, викладач може подати інформацію в абсолютно новій та ефективній формі. Таким чином, використання мультимедійних технологій вивчення української мови для іноземних студентів стали предметом нашого дослідження.

Відповідно завданнями, поставленими у нашій роботі, є вплив використання таких технологій на розвиток пізнавальних здібностей студентів та специфіка їх використання для опанування іноземної мови (української) студентами фармацевтичного університету.

Принципи організації дистанційної форми навчання розглядали у своїх працях такі науковці: Т. Андерсон (2008), В. Вержбицький (2003), Дж. Вердьюїн (1991), Ч. Ведемеєр (1981), Р. Делінг (1978), Р. Гаррисон (1987), А. Гуржій (2020) (1), Д. Кіген (1988), Т. Кларк (1991), В. Меськов (1995), М. Мур (1973), В. Овсяніков (2001), О. Петерс (1971), Г. Ператон (1988), Є. Полат (2004), Д. Сьюарт (1987), М. Сімонсон (2010), Д. Тейлор (2007), А. Хуторський (2002), Д. Шейл (1987), Б. Холмберг (1995) (4) та ін.

Аналіз дистанційного навчання як форми організації навчального процесу дозволяє визначити його характерні особливості: 1) вільний доступ до навчальної інформації; 2) гнучкість структури подання знань; 3) асинхронність навчання; 4) комунікативність навчання; 5) інтернаціональність навчання; 6) нова роль викладача як консультанта і координатора навчального процесу; 7) «автономність» студента, який сам визначає засоби навчання, час та місце вивчення навчального матеріалу (Коваль, 6).

Так само як і під час офлайн-заняття, текст стає основою заняття. Він має відповідати тематиці робочої програми та силабусу з дисципліни, завдання мають відповідати типу тексту, виду читання, рівню мовної підготовки студентів. Таким чином, дібрані тексти для студентів-іноземців фармацевтичного факультету мають таку тематику, як: «Чому я обрав професію фармацевта», «Історія розвитку фармації», «Фармакологія», «Фармакогнозія» і т.і. Використання мультимедійних технологій сприяє діалоговому навчанню, у ході якого здійснюється взаємодія між суб'єктами навчального процесу, яке якнайкраще підходить для засвоєння комунікативної теми.

Опанування новітніми технологіями вивчення іноземної мови дозволяє залучати до роботи на основній платформі MS Teams також додаткові матеріали та програми для перегляду відео, презентацій та

роботі на дошці. Інтерактивні методи сприяють розвитку когнітивного мислення та реалізації принципу наочності, який є важливим у навчанні студентів-іноземних громадян.

Таким чином, мультимедійні технології вивчення української мови (як іноземної) ґрунтуються на творчому підході, допомагають повністю розкрити потенціал студентів і сприяють розвитку когнітивних здібностей та самовдосконаленню навчально-комунікативного процесу.

Використання їх у навчальному процесі медичного ВНЗ має свою специфіку. Так само відмінною є тематика запропонованих текстів для студентів фармацевтичного факультету. Текст стає центральною частиною, навколо якої групуються усі типи дотекстових і післятекстових завдань згідно з комунікативним принципом.

Список літератури

1. Гуржій А.М., Глазунова О.Г., Волошина Т.В. *Цифровий навчальний контент для системи відкритої освіти: Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Збірник наукових праць*. Випуск 55. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер». 2020. 268 с.

2. Інтерактивні технології навчання: *Теорія, досвід: метод, посіб.* / авт.-уклад.: О. Пометун, Л. Пироженко. – К. : А.П.Н., 2002. 136 с.

3. Коваль Т. І. *Інтерактивні технології навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах* / Ін-т інформ. технологій і засобів навчання АПН України, Ун-т менеджменту освіти АПН України; гол. ред.: В. Ю. Биков. 2011. №06 Том 26. 291 с.

4. Holmberg B. *The sphere of distance-education theory revisited* / ZIFF FernUniversitat – Gesamthochschule, Hagen. 1995. P. 1-20.

Ivashchenko O.A.

*Candidate of pedagogical sciences, associate professor
Cherkasy Institute of Fire Safety named after Chornobyl Heroes
of National University of Civil Defense of Ukraine*

USING VIDEOS IN THE CLASSROOM

Professional interaction between international services for prevention and liquidation of emergency situations is deepening nowadays. Units of the State Emergency Service of Ukraine take an active part in international emergency humanitarian operations and projects. Any activity that is carried out within the framework of international cooperation is associated with the receiving and processing of information in a foreign language. The linguistic foreign language component of professional training of future specialists is becoming increasingly important, and one of the main qualification requirements for specialists is knowledge of a foreign language. Therefore, much attention should be paid to ways of increasing effectiveness of teaching foreign languages in higher educational institutions.

One of the effective methods of learning any foreign language is using video materials at the lessons. Video materials offer students significant experience from which to draw written and oral communication while they explore a thematic topic. With the help of them the teacher can: introduce a new thematic unit; introduce new aspects of a theme already under consideration; develop thematic information previously introduced in reading passage, lecture and other classroom activities through a new medium of instruction; wrap up a thematic unit.

Depending on the level of students the teacher can use authentic videos and graded language materials geared to students' interests. In both cases it is necessary to follow general guidelines for teaching with video. Videos should not be too long; it is better to show short sequences and allow for repeated viewing. Active viewing should be encouraged. The teachers should familiarize themselves with the material and present activities before viewing.

There are three main stages of a video lesson: pre-viewing, while viewing and post-viewing. During pre-viewing stage, it is important to activate schemata about the theme, revise useful language and create interest/motivation to watch. Sometimes it is necessary to provide essential

vocabulary. The following activities can be offered to students: predicting content of the video from the title or pictures, predicting language of the video from the title or pictures, finding out what students know about the topic, setting the first task for the viewing stage.

The purpose of the while viewing stage is to help students understand the story (this will provide a strong context for any language work in the post-viewing stage), develop specific listening skills (eg. listening for gist, for specific information, for detailed information). Main activities during while viewing stage can be as follows: sound off/vision on sound on/vision off, jigsaw listening (half the students watch with no sound, half listen with no picture and then complete a task by working together), giving a running commentary to a partner who cannot see the screen, numbering sentences in the order in which they appear in the video, answering True/False questions, answering comprehension questions, labeling a diagram, note taking.

The main aims during post-viewing stage are to make students react to the story in some way (focus on “meaning”) and to use the video as a springboard for language work. Post-viewing stage can include such activities, as reacting to the story, comments on the story, re-telling the story, role playing, discussion on the topic, describing a similar personal experience, writing a summary or a report, writing a letter as if you were a character in the story, reading the tape script and guessing unknown words from the context, reading a summary and correcting inaccuracies.

Literature

1. Fisch, S.M. (2005). Children’s learning from television. *TelevIZIon*, 18, pp. 10-14.
2. Shephard, K. (2003). Questioning, promoting and evaluating the use of streaming video to support student learning. *British Journal of Educational Technology*, 34(3), pp. 295-308.

Larysa Izotova
*Senior Lecturer of the
 Department of Business Foreign Language and Translation
 V.N. Karazin Kharkiv National University*

Olena Kushchenko
*PhD in Economics,
 Associate Professor of Statistics, Accounting and Auditing
 V.N. Karazin Kharkiv National University*

COMPLEX ASPECTS OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE

In cognitive linguistics, a person's speech ability is presented as a separate cognitive system. There are two subcomponents of the language – storage of information and implementations that provide access to information during articulation, perception and exchange of information about the world around us [1].

Many years of experience in a higher education institution makes it possible to assert that knowledge of a foreign language contributes to a deeper and better knowledge acquisition. Teachers of non-formal specialties, who from the first year cooperate with the guarantors of educational professional programs (EPP), give applicants for higher education the knowledge that the specialty requires. Let's do an analytical study of EPP V.N. Karazin Kharkiv National University "Economic Analytics and Statistics", the guarantor of which is Olena Kushchenko. The results are shown in the table 1.

Table 1. Analytical parallel of learning a foreign language

Semesters	Academic disciplines	Language name
1	History of Ukraine; Political Economy; Introduction to the specialty	Foreign language
2	Macroeconomics; Logistics; Fundamentals of Scientific Research	Foreign language
3	Microeconomics; Fundamentals of Entrepreneurship and International Business; Statistics	Foreign language

4	Philosophy; History of Economics and Economic Thought; Management; Statistics	Foreign language
5	Marketing; Economics; Economic Statistics, Marketing; International Economics; Economic Statistics	Foreign language by profession
6	International Statistics; Financial Accounting; Industrial practice	Foreign language by profession

The logic of training in a foreign language is based on the application in the educational process of the competencies of those academic disciplines that are studied in parallel in this semester. This motivates students and makes it possible to realize the importance in the complex of this knowledge.

EPP provides for the main attention to the development of skills of independent scientific research, deep mastery of modern methodology of theoretical and applied economic research with in-depth study of a foreign (especially English) language, economic and statistical methods and qualitative analysis of digital information. An example of the implementation of statistical research by teachers of the departments of foreign languages and statistics, accounting and auditing almost doubles the interest of higher education students in learning the language [2].

So, the meaning in the field of education in a foreign language is shown by us from the point of view of the complexity of the study of methodology and statistics, modern methods of analysis of meso- and macroeconomic phenomena and processes with the purpose of justifying effective strategies for the development of socio-economic systems in the context of globalization and European integration. A teacher who successfully uses this with the help of the latest technologies always deserves the respect and gratitude of applicants for higher education.

References

1. Wikipedia. Когнітивна система. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki> (date of appeal of 07.02.2023).

2. Larysa Izotova, Olena Kushchenko. Analytical methodology of international comparisons of the European Union Countries (Аналітична методологія міжнародних співставлень країн Європейського союзу). *Комерціалізація інновацій: захист інтелектуального капіталу, маркетинг та комунікації монографія* / за ред. к.е.н., доц. Сагер Л.Ю., к.е.н., доц. Сигиди Л.О. Суми: Сумський державний університет, 2022. С. 133-140.

Кінащук А.В.
доктор філософії з філології,
асистент кафедри іноземних мов
Національний університет водного господарства та
природокористування

АВТЕНТИЧНА ПІСНЯ ЯК ОДИН З ЕФЕКТИВНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

До питання використання новітніх технологій навчання іноземної мови для розвитку когнітивних здібностей майбутніх фахівців немовних спеціальностей зверталися у своїх розвідках як вітчизняні (С. Кухарьонук, В. Зубенко, Ю. Щербина та ін.), так й іноземні (Г. Еду, А. Поп, Б. Чен та ін.) науковці. У полі зору дослідників опинялися питання ефективної підготовки вчителів філологічних спеціальностей (С. Тітова), інноваційних технологій навчання на уроках англійської мови у початковій школі (К. Слюсар), традиційних та інноваційних методів навчання іноземних мов (В. Лагодзінська) та ін. Названі напрацювання авторів засвідчують неабияку актуальність досліджень на предмет дослідження новітніх технологій навчання іноземної мови, а особливо затребуваними вважаємо такі розвідки, де представлені різні форми роботи з автентичним матеріалом тієї іноземної мови, яка вивчається.

Мета розвідки – схарактеризувати автентичну пісню як один з ефективних інструментів вивчення іноземної мови.

Пісенні тексти іноземною мовою вважаємо потужним матеріалом, послуговуючись яким можна не лише збагачувати студентський словниковий запас з іноземної мови, удосконалювати навички слухання, а й впливати на психоемоційний стан не лише того, хто вивчає мову, а й

того, хто її навчає, позаяк «музика є могутнім засобом емоційної регуляції людини» [1, с. 52]. Особливо актуальною вважаємо цю думку під час російсько-української війни після широкомасштабного вторгнення країни-агресора до України, коли тисячі наших співвітчизників змушені були покинути свою Батьківщину, а сотні тисяч стали мужньо боронити кордони рідної землі. В умовах постійного емоційного тиску та стресу українці продовжують працювати кожен на своєму фронті: виробничому, сільськогосподарському, енергетичному, освітньому та, звичайно ж, волонтерському. Попри постійний ризик ракетних обстрілів заклади освіти, і не тільки, продовжують працювати, і завдання освітян сьогодні – не лише навчати, а й тримати моральний стрій своїх підопічних, що можливо і на заняттях із використанням вольових автентичних пісень іноземної мовою, які гартують дух молоді та підвищують їхню комунікативну компетенцію.

Саме автентичну пісню вважаємо одним із ефективним інструментів вивчення іноземної мови, позаяк автентичні матеріали сприяють реалізації принципу новизни упродовж навчального процесу, а їх зміст забезпечує створення інформаційної бази, збагачення лексичного та граматичного мінімуму. Л. Романюк та Т. Русановська відзначають необхідність зважати на критерії добору автентичних матеріалів, у тому числі й пісень, на заняттях іноземної мови, серед яких виокремлюють: ситуативність (можливість використання вміщеної у текст пісні інформації для моделювання типових ситуацій спілкування), ілюстративність (здатність матеріалу ілюструвати певні поняття, категорії і полегшувати студентам їх розуміння), пізнавальну цікавість (в інформативному, соціокультурному та країнознавчому аспектах), доступність (порівняно змістовна простота матеріалу), методичну та лінгвістичну цінність (насиченість матеріалу мовними професійно спрямованими лексичними одиницями), а також автентичність, інформативність, тематичність, комунікативність, функціональність, новизна. Крім того, викладачеві варто враховувати сумісність цілей заняття з автентичним матеріалом, пізнавальну та мотиваційну цінність [2].

В умовах війни в Україні пропонуємо звернути увагу на тексти тих автентичних пісень, які піднімають моральний дух студентів (“Believer” Imagine Dragons, “Hall of Fame” The Script, “Imagine” Elton John та інші), а

також тексти україномовних виконавців, які презентували свої пісні англійською мовою (“Welcome to Ukraine” JKLN та ін.) і українською (“It’s my life” JustKiddin), україномовні пісні, що були перекладені іноземними мовами (“Ой у лузі червона калина” Маї Музиченко, “Hey you Falcons” Alderon Tyran, “Не твоя війна” Alana Šport, Liepa Norkevičienė та ін.). Примітним вважаємо той факт, що пісні, перекладені українською мовою, можуть слугувати потужним матеріалом для аналізу автентичного тексту іноземною мовою, з якої було зроблено переклад, оскільки у такий спосіб студенти можуть прослідкувати лексичне багатство обох мов та спробувати досягнути тонкощі художнього перекладу.

Відтак, автентичну пісню характеризуємо як один з ефективних інструментів вивчення іноземної мови, що сприяє не лише розширенню лексико-граматичної компетенції студентів, а й їхньому психоемоційному розвантаженню на занятті іноземної мови, позаяк пісенний матеріал має значну перевагу над прозовими текстами. Крім того, вправи з автентичними піснями вважаємо вкрай доцільними під час роботи з молоддю в умовах російсько-української війни з метою формування особистості, що не тільки володіє знаннями з іноземної мови, а й наділена стійкістю духу та волелюбністю.

Список літератури

1. Гусак-Шкловська Я. Функціональна музика як спосіб підвищення працездатності і покращення самопочуття. *Харчові наука та технологія*. 2013. № 1, С. 52–55.
2. Романюк Л., Русановська Т. Критерії відбору автентичних матеріалів у процесі навчання іноземної мови студентів немовних спеціальностей. URL : <http://www.sci-notes.mgu.od.ua/archive/v27/40.pdf> (дата звернення: 18.02.2023).

Н. Д. Ковальчук
викладач іноземних мов,
викладач I категорії
ВСП «Ладжинський фаховий коледж ВНАУ»

І. В. Сторожук
викладач іноземних мов,
викладач I категорії
ВСП «Ладжинський фаховий коледж ВНАУ»

ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ КОГНІТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Теорія когнітивності нині міцно увійшла до методичних понять викладання іноземних мов, оскільки саме когнітивні процеси пізнання є основою ментальної (інтелектуально-емоційної) діяльності студента. Наразі, вивчення іноземної мови майбутніми фахівцями має подвійну користь: з одного боку, оволодіння іноземною мовою є безпосереднім «тренажером» та «фасилітатором» когнітивних здібностей; з іншого – знання іноземної мови є однією з ключових компетенцій на ринку праці. Процес іншомовного навчання – тривалий і складний, у результаті якого вдосконалюються когнітивні навички і, як наслідок, формується різнобічна компетентна особистість. Усе це потребує пошуку більш ефективних засобів навчання, які б виконували в навчальному процесі такі функції: інформаційну, формувальну, систематизувальну, контролювальну та мотивувальну (Олійник О.В., 2014).

Роль викладача набуває нового характеру, він вже не є основним джерелом інформації, його завдання значно розширюються. Сучасний педагогічний працівник, з поміж іншого, має проявляти критичне мислення, адаптивність та комп'ютерну грамотність, застосовувати технології особистісно орієнтованого навчання, головним завданням якого є розвиток пізнавальних здібностей кожної людини, максимальне виявлення та збагачення її індивідуального (суб'єктивного) досвіду, здатності самовизначитися та самореалізуватися, використовуючи свої когнітивні можливості (Поліщук М. Б., 2018).

Все більше процес навчання переходить в режим дистанційного, і ключове завдання педагога – підібрати такі завдання та форми роботи, щоб інтерес не згасав, щоб студентство могло користуватися набутим досвідом як в повсякденному житті так і в подальшій професійній діяльності. Ці вимоги задовольняють інтерактивні технології навчання, які стимулюють когнітивні процеси та активізують мовний і мовленнєвий матеріал в іншомовному спілкуванні студентів, розвивають їхні творчі здібності і професійно орієнтовані вміння в наближених до реальних умовах (Заволока С.І., 2016). Застосування технологій ІКТ значно урізноманітнює навчальний процес, оскільки студенти отримують необмежений доступ до цікавих країнознавчих матеріалів, автентичних текстів, інтерактивних вправ та завдань. Молодь отримує можливість приймати участь у різних конференціях, бути учасниками вебінарів, виступати на форумах, спілкуватися в іншомовних чатах. Викладач, в свою чергу, допомагає підібрати найбільш відповідні веб сайти та інтернет ресурси, щоб забезпечити розвиток комунікативних та когнітивних здібностей особистості студента.

Ми підібрали добірку цікавих ресурсів, які допомагають викладачам англійської мови проводити інтерактивні заняття онлайн та залучати молодь до вдосконалення навичок, під час самотійної роботи:

1. Liveworksheets дозволяє перетворювати традиційні тексти та друковані матеріали (doc, pdf, jpg...) на інтерактивні онлайн вправи, які розробники сайту називають «інтерактивними аркушами»;

2. Wordwall призначений для створення власних навчальних ресурсів: вікторини, вправи на співставлення, ігри зі словами та багато іншого за розробленими шаблонами;

3. TED-Ed – це платформа для педагогів та студентів, націлена на використання та створення інтерактивних відео та уроків;

4. Test-English підійде як для самотійної роботи студентів так і для використання на заняттях, оскільки містить різноманітні завдання та вправи на перевірку по таких видах мовленнєвої діяльності як читання, говоріння, аудіювання та письмо. Тут можна також знайти пояснення граматики англійської мови, вправи, та завдання на перевірку.

5. Learn English пропонує онлайн курс по вивченню англійської мови самотійно чи з носієм мови, тут є безліч матеріалів, інтерактивних

вправ, автентичних текстів, подкастів, які зроблять заняття цікавим для молоді та інформативним.

Дистанційне навчання передбачає роботу з інтернет ресурсами, додатками та різними платформами. Досвідчений та творчий викладач іноземних мов має можливість побудувати так заняття, щоб воно було спрямоване не тільки на формування відповідних навиків, але й на розвиток когнітивних здібностей як своїх так і майбутніх фахівців.

Література

1. Заволока С. І. Впровадження новітніх технологій у процес навчання іноземної мови (на прикладі французької мови). *Наука і освіта*. № 4. С. 65-69.
2. Олійник О.В. Інноваційні технології дистанційного навчання іноземної мови для студентів немовних ВНЗ. *Лінгвістичні дослідження*. Вип. 38. 2014. С. 238-246.
3. Поліщук М. Б., Слюсарчук Ю. М., Слюсарчук О. З. Когнітивні моделі пізнавальних проблемних задач у формуванні навчального процесу. *Наукові записки*. № 2. 2018. С. 64-71.

Тетяна Кокнова

д.пед.н., професор кафедри романо-германської філології ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

м. Полтава, Україна

Ольга Бледнова

ст..викладач кафедри романо-германської філології ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

м. Полтава, Україна

Людмила Овчарова

викладач кафедри романо-германської філології, аспірант ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

м. Полтава, Україна

Євген Харковський

викладач кафедри романо-германської філології, аспірант ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

м. Полтава, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСІВ WEB 2.0 В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Незаперечно, що сервіси WEB 2.0, будучи способом організації освітньої діяльності у сфері іншомовної освіти, має досить великий педагогічний потенціал. Але варто зазначити, що на сьогоднішній момент перед сучасною освітою виникає проблема використання мережевих соціальних сервісів у різних освітніх закладах і зокрема у контексті формування комунікативної компетентності в закладах вищої освіти.

Аналіз науково-методичної літератури показав, що більшість дослідників наголошують на необхідності застосування WEB 2.0 в освітньому процесі, але лише деякі з них реалізували свої проекти в педагогічній діяльності [1; 2]. В даний час використання комп'ютера, мультимедіа та мережі Інтернет безпосередньо впливає на всю систему освіти [3]. Всі ці технології привносять значні зміни як у зміст, так і у методи навчання англійської мови [4]. Отже **мета статті** полягає в

виокремленні особливостей використання сервісів WEB 2.0 в процесі формування комунікативної компетентності в закладах вищої освіти.

Комп'ютер широко застосовується як інструмент до роботи з інформацією. При використанні комп'ютера вербальну комунікативну діяльність у трьох аспектах. По-перше, як спілкування здобувачів освіти у режимі реального часу за допомогою використання електронної пошти та інформаційних мереж. По-друге, як інтерактивна діалогова взаємодія здобувача з комп'ютером, при якому здійснюється людино-машинний діалог. По-третє, як взаємодія здобувачів із комп'ютерними освітніми програмами. Можливість застосування комп'ютера на заняттях з мови зумовлена специфікою дисципліни.

Провідним компонентом змісту навчання іноземних мов є навчання різних видів мовленнєвої діяльності: говоріння, аудіювання, читання, письма [5, с. 284]. Застосування мультимедійних засобів сприяє реалізації особистісно-орієнтованого індивідуальних особливостей та особистісних інтересів здобувачів вищої освіти. Навчання за допомогою цифрових технологій дозволяє організувати індивідуальну роботу кожного здобувача. Робота з комп'ютером сприяє підвищенню мотивації та інтересу до навчання. Крім того, використання технологій дозволяє уникнути відчуття неспіху у процесі навчання, що зумовлений нерозумінням матеріалу чи проблемою знань. Саме цей аспект і передбачений авторами багатьох комп'ютерних освітніх програм.

Ю. Гудимова розкриває можливості соціальних сервісів перед педагогічною практикою [6, с. 409]:

1. Використання відкритих, безкоштовних та вільних електронних ресурсів. Поширення соціальних сервісів з кожним днем збільшує кількість матеріалів, які, по-перше, у вільному доступі, по-друге, можуть бути використані в освітній діяльності.

2. Створення мережевого освітнього змісту самостійно. Виходячи з самого поняття «мережеві соціальні сервіси», суть якого полягає в тому, що користувачі самі створюють та заповнюють віртуальне середовище, можна зробити висновок про те, що тепер учасники освітнього процесу можуть не лише отримувати інформацію з мережі Інтернет, а й бути авторами матеріалів, заповнюючи мережу новим освітнім змістом.

3. Освоєння інформаційних концепцій та комунікативної компетентності. Перед учасниками освітнього процесу відкривається

зовсім нове поле для розвитку та діяльності. Нові форми активності, такі як редагування та створення текстів, музичних записів, відеоматеріалів, презентацій тощо, дозволяють набувати компетентності, необхідної для підвищення конкурентоспроможності у подальшій професійній діяльності в сучасному суспільстві.

4. Спостереження за діяльністю учасників. Соціальні послуги надають можливість участі у спільній діяльності, наукових співтовариствах, розробці проектів здобувачів з різних міст та країн, що дозволяє реалізувати головну мету іншомовної освіти – формування іншомовної комунікативної компетентності.

Д. Кошельник пропонує розглянути цю таблицю як у колонках, так і в рядах [7, с. 261]. Аспекти лівої колонки (дослідження та мовленнєва грамотність) відображають соціальні та міжособистісні проблеми, тоді як дані лівої колонки (співпраця та публікація) вказують на когнітивні аспекти навчання. Якщо ж розглядати цю структуру по 27 рядах, то складові верхнього ряду (дослідження та співробітництво) є процесами навчання, а нижній ряд (мовленнєва грамотність та публікація) – це результати навчання. Розглянемо докладно кожний аспект.

1. Дослідження. За допомогою інструментів WEB 2.0 здобувачі мають можливість використовувати нові методи в їх дослідженнях. Здобувачі стають «незалежними дослідниками» завдяки абсолютно новим структурам організації даних серед Інтернету, новим джерелам, формам і інструментам запиту інформації.

2. Мовленнєва грамотність. Мета цього аспекту – підвищити позитивне ставлення до мови. На перший план у цьому контексті виступає зв'язок мови з листом. Через лист відбувається вираження думок здобувачів. У зв'язку з тим фактом, що на сьогоднішній день успішність іншомовної комунікації залежить від рівня володіння ІМ, у суспільства з'явилася потреба у вдосконаленні комунікативної компетентності не тільки в галузі спонтанного мовлення, а й письмового. Можна говорити, що використання мережі Інтернет у разі допомагає розвитку мовленнєвої компетентності, дає можливість обмінюватись повідомленнями в реальному часі.

3. Співробітництво. У цьому контексті мається на увазі можливість спілкування між користувачами мережі за допомогою сервісів WEB 2.0. Співробітництво у цьому середовищі дозволяє здобувачам

організовувати своєї діяльності в такий спосіб, щоб здійснювати реалізацію спільних проєктів у мережі, обмінюватися досвідом, допомагати одне одному у вирішенні поставлених завдань.

4. Публікація. За допомогою мережевих сервісів відбувається не тільки створення власного або спільного проєкту в мережі, а й розміщення оригінальних робіт здобувачів, які, що необхідно підкреслити, знаходяться у відкритому доступі і можуть бути використані або переглянуті всіма активними учасниками освітнього процесу. Впровадження в освітній процес інтернет-технологій WEB 2.0 сприяє формуванню комунікативної компетентності здобувачів. Складність матеріалу та його обсяг варіюються і повинні відповідати рівню розвитку на кожному етапі навчання. Методичний потенціал сервісів WEB 2.0 дозволяє: зробити підбір різних матеріалів, таких як тексти, аудіо-, відео записи, фотографії, графічні схеми з тем, що вивчаються; організувати роботу з обговорення проблем культурного та соціального характеру як у всьому класі, так і у групах; провести лінгвістичний аналіз усного та писемного мовлення носіїв мови (представників різних соціальних груп, носіїв діалектів та акцентів); організувати позаурочну та позакласну проєктну діяльність здобувачів; створити сприятливі умови для здобувачів із високим рівнем іншомовної комунікативної компетентності для реалізації свого інтелектуального потенціалу.

Отже, ми дійшли висновку, що ключовими способами використання сервісів WEB 2.0 є пошук, вивчення та зберігання електронних освітніх матеріалів; самостійне створення мережевого освітнього змісту; можливість брати участь у створення та редагування колективних проєктів; знайомство з досвідом діяльності інших; соціальна мережна взаємодія; контроль та самоконтроль діяльності здобувачів вищої освіти у процесі формування комунікативної компетентності.

Список використаних джерел:

1. Iryna Afonina, Irina Serebrianska, Tetuana Koknova, Kateryna Riabova, Kateryna Zaitzeva (Sociolinguistics of Modern English) // Journal of Interdisciplinary Research, Ad ALTA, 12/01-XXVI, 2022, P. 11-15
<http://www.magnanimitas.cz/12-01-xxvi>

2. Tetiana A. Koknova, Svitlana O. Shekhavtsova, Oksana Ye. Milova, Viktoriia S. Volodavchuk, Olena V. Iaburova, Li Li // Language Portfolio for Professional Purposes: Interdisciplinary Effect on Professional Competence for Prospective Specialist in Ukrainian and Chinese Universities WEB OF SCIENCE Journal of Interdisciplinary Research AD ALTA (12/02-XXVIII) July 2022, P. 63-68

http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/120228/papers/A_12.pdf

3. Алексеенко С. Інформаційно-комунікаційні технології як невід'ємна складова забезпечення якості навчання іноземної мови // Збірник тез доповідей [Електронний ресурс] VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Іноземна мова у професійній підготовці спеціалістів: проблеми та стратегії».-Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2022.- 423 с

4. Дурдас А. П. Креативність студентів та викладачів на заняттях з іноземної мови: значення та можливості розвитку // творчого мислення в умовах інформаційної невизначеності. - 2022. - С. 73., с.75

5. Дурдас А. П. Креативність студентів та викладачів на заняттях з іноземної мови: значення та можливості розвитку // творчого мислення в умовах інформаційної невизначеності. - 2022. - С. 73., с.75

6. Бондар В. Л. Характеристика технологій Web 2.0 для формування навчально-стратегічної компетентності в монологічному мовленні у майбутніх учителів англійської мови. Полілог культур: освітній і культурологічний аспекти: зб. наук. ст. Чернігів: ред.-вид. відділ НУЧК ім. Т. Г. Шевченка, 2019. С. 40.

7. Конотоп О. С. Методика навчання майбутніх філологів англійського діалогічного спілкування з використанням відеофонограми: дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.02/ Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2010. 261 с

FOREIGN LANGUAGE SPEAKING ANXIETY

Foreign language anxiety is a situation-specific anxiety similar to test anxiety or stage fright. Three main areas of language anxiety can interfere with effective learning and communication:

- Anxiety about speaking or listening when others are speaking
- Fear of making negative judgments when you make a mistake
- Fear of verbal or written evaluations either way is normal

When learning a new language, language anxiety can sometimes lead to extreme symptoms such as shaking, breathing difficulty, and nausea. Many people report that their minds are completely empty – even when they've been fully prepared. To avoid these symptoms, people with foreign language anxiety often cope by not speaking and writing less, thus not improving their understanding and use of non-native languages. How to overcome it?

The good news is that you can overcome this language anxiety by changing the way you think about language learning. Many of us fear being laughed at if we mispronounce a foreign word or screw up subject-verb agreement. We think others will laugh at our accents and judge us. Such negative thoughts often only exist in our imagination. In fact, most people admire the effort that goes into learning a new language

The truth is that learning a second language is hard. It requires us to develop new patterns of brain functional connectivity. Various studies have shown that learning a new language is good for the brain and may protect against Alzheimer's disease. As we age, our native language becomes more dominant in the way our brains work.

So instead of worrying about what other people think of you, take pride in what you do. Everyone makes mistakes when learning a new language.

Another factor that contributes to foreign language anxiety is the fear that you won't be able to express your thoughts and meaning correctly. You lack fluency. Speaking in your native language allows you to express yourself easily - with fluency. Some research has shown that speaking a language other

than your native language can have benefits. For example, when we speak another language, we can be more logical and less emotional when making difficult decisions. Choosing fewer words but actively choosing the right ones can be an advantage for non-native speakers over native speakers.

To overcome foreign language anxiety, you should listen more. Toddlers can't speak for months, but they learn by listening all the time. Improve your skills by trying to search for TV and radio shows, podcasts, YouTube videos and movies in your target language. This way you will improve your pronunciation and vocabulary. You will also learn important information about the culture on which the language is based.

Fear of speaking needs to be simple. It's easy to feel overwhelmed when the speaker speaks too quickly and uses slang that you don't understand. It is okay to start with children's programs with simple sentences and slow speech. These lessons include vivid images and examples, perfect for second language learners.

Listening to music is another great way to immerse yourself in another language and culture. Researchers at the University of Edinburgh conducted a study comparing words and phrases that adult language learners hear in song and spoken language. Participants who used music scored higher on memory than other participants.

Research shows that lyrics enrich our vocabulary and introduce us to words and phrases we don't encounter in formal language learning. There's a reason educators set up letters and numbers for music in the classroom. Music aids memory through a process called chunking.

Chunking is when we combine small pieces of information into larger units (or chunks). Since our short-term memory can only process seven pieces of information at a time, we can retain more of the total content if we chunk more information into each piece of information.

Music allows us to chunk by associating words and phrases with melodies and rhythms. In other words, musical structure improves our ability to remember words. Add some songs in the target language to a playlist. It's also a good idea to find the lyrics to the lyrics to help you learn as you listen.

Literature

1. Mahmoodzadeh, M. (2012). Investigating Foreign Language Speaking Anxiety within the EFL Learner's Interlanguage System: The Case of

Iranian Learners. *Journal of Language Teaching and Research*, 3(3), 466-476.

2. Elaine K. Horwitz, Michael B. Horwitz and Joann Cope *The Modern Language Journal* Vol. 70, No. 2 (Summer, 1986), pp. 125-132

3. Mahmoodzadeh, M. (2013). Investigating Foreign Language Anxiety in Iranian Classrooms: The Effect of Gender. *International Journal of Research Studies in Language Learning*, 2(1), 61-70.

4. Marwan, A. (2007). Investigating students' foreign language anxiety. *Malaysian J. ELT Res* 3, pp. 37-55.

5. Ohata, K. (2005). Language Anxiety From the Teacher's Perspective: Interviews with seven Experienced ESL/EFL Teachers. *Journal of Language and Learning*, Vol. 3(1), pp. 133-155.

I.V. Korneyko

Candidate of Sciences (Linguistics), Professor

Kharkiv National Medical University

O.B. Petrova

Candidate of Sciences (Linguistics), Associate Professor

Kharkiv National Medical University

INTEGRATED COGNITIVE COMPETENCIES OF MEDICAL STUDENTS THROUGH A TECHNOLOGY OF ASYNCHRONOUS LEARNING A FOREIGN LANGUAGE

A modern university is supposed to use up-to-date pedagogies in teaching all subjects, including foreign languages, as happens in advanced institutions of higher education. Kharkiv National Medical University (KhNMU) is widely involved in innovative development, in which the department of foreign languages is skillfully functioning, constantly participating in international events and projects on implementation of modern methods, educational, methodological, or digital as well.

Being aware of the recent instructional and methodological achievements in the world strategy of teaching foreign languages, having analyzed the experience of the recent technologies implementation (D. Nuna, M. Bannert, P. Reimann, C. Brunstein, J.C. Glaser, K. Saks, A. Leijen, et al.) [1 - 4], gaining integrated cognitive competencies through innovative foreign language

learning technologies, we can state that their use develops the competent cognitive skills of future specialists, in particular, medical students. As it is mentioned in a recent methodological research, "the combination of cognitive and metacognitive scaffolding accompanied with prompts is a vehicle for promoting learners' self-regulation and better learning gains" [2,155].

One of the instruction options is distance learning, the technologies of which have been mastered and implemented in KhNMU education. One of the available options is asynchronous learning, which we offered under certain circumstances, considering asynchronous learning as an opportunity that is given to students at their discretion to complete the tasks provided on the Moodle distance education platform within a specified time.

Integrated technology-enhanced student self-regulated tasks into university foreign language course allowed us to make some remarks. Digital online opportunities somewhat have changed the instruction: student autonomy, student-centered learning, teacher-student communication. A higher level of mastery of the cognitive activity skills is provided by the opportunity to go through a personally defined educational trajectory, using interactive options on the path of mental development, completing tasks up to better performance. Considering the students' learning needs is a mainstream of teaching languages for specific purpose, therefore the procedure of needs analysis is a general practice at foreign languages department.

With the purpose to assess the students' attitude to asynchronous learning and their understanding of the role of this teaching modality in learning a foreign language, we conducted an anonymous online survey of 280 1st and 2nd year students of the Faculties of Medicine and Faculty of Dentistry who were involved in asynchronous learning, of them 97.5% with the use of KhNMU Moodle distance learning platform.

The received data about pre- and in-university asynchronous mode experience were compared. More than half (56.8%) students had an experience of studying a foreign language in an asynchronous mode before entering university, of them 27.9% were completely satisfied with the previous experience, 40% - in part; 32.1% were not satisfied with their previous experience. Of the surveyed students, 65.7% were satisfied with the organization of asynchronous learning at Foreign languages department, 25% could not define their attitude, while 9.3% were dissatisfied. Notable, that answering the question 'Has anything changed for you since the start of

asynchronous classes in a foreign language?', the students perceive the offered asynchronous learning as one of the options for their education, that is 62.9% reported that 'there is a certain specificity, but not much at all which changed', 11.1 % believe that 'nothing has changed', and 26.1% said that 'everything has changed in their approach to education'.

For 42.1% of the students asynchronous learning was rather time consuming, they admitted that they had to spend more time working in this regimen, while only 15.7% replied that they had to spend less time learning a foreign language in this format.

When answering the question 'What difficulties have you encountered due to the independent performance of tasks in a foreign language during asynchronous learning?', 13.9% students denied any difficulties, which is related to the number of students who spent less time working in an asynchronous mode. The majority of the students reported technical problems. The issues concerning other than technical problems were the following: 'difficulties with the work planning and time management' (46.4%), necessity 'to consult a teacher' (15%), 'difficulties in completion the tasks' (25%), 'difficulties with assessment of the works' (18.2%), though the platforms checks the students works and shows them their mistakes. As this value is close to the number of the students feeling the need 'to consult a teacher', it can be assumed that language learners practicing asynchronous mode required feedback not only in the form of statement of the mistake but also in the form of explanation the correct choice and, perhaps reference to the additional work. However, despite the described difficulties and shortcomings, only 26.1% of the students considered this mode of learning inexpedient in the future. 60.9% noted the necessity to choose the form of learning (synchronous or asynchronous), 40.8% were for combination of both forms, 35.6% thought that asynchronous learning can be used for certain types of tasks, in particular, revision of previously studied material, vocabulary and grammar work, reading.

The students' opinions or wishes regarding the organization of asynchronous foreign language learning were as follows: 'creation of mind maps, infographics, interactive schemes to improve understanding of certain material', 'additional interactive platforms are needed to develop conversational skills'; 'asynchronous learning is an ideal solution for practice. The teacher will spend less time checking the assignment, and the student will

be able to complete the lesson when it is convenient for him', 'enhancing feedback provision through multimodal video technology', etc.

In conclusion, in the contemporary world the career of a medical practitioner implies life-long learning. The necessity to be constantly aware of the achievements of the medical science will stimulate improvement of a foreign language competency. Given the busy work schedule, a medical specialist can be forced to use different learning modalities throughout the entire work life. With this in mind, cognitive competencies of the students should be developed through self-management and self-motivation while acquiring the innovative technologies offered at a modern higher school, including in a foreign language class. "The development of autonomous or independent learners through IT-mediated support" [3, 1] at the same time developing their cognitive competencies through self-management and self-motivation in acquiring the innovative technologies offered by various modes of learning a foreign language is one of the requirements to modern higher school.

Thus, the results obtained in this survey allowed us to make changes to the instructional materials improving the quality of education and the foreign language training of future specialists.

References

1. Nunan D. Technology support for second language learning. *International Encyclopedia of Education*. 2000. P. 204-210.
2. Saks K., Leijen A. Supporting contrive and metacognitive learning strategies in technologically enhanced language learning. *Estonia Educational Sciences Magazine*, №3(2). 2015. P.133-155. [online]. URL: http://eha.ut.ee/wp-content/uploads/2015/10/5_05_saks_leijen_summary.pdf
3. Oxford R. L., Lin C.-Y. Autonomous learners in digital realms: Exploring strategies for effective digital language learning. *Independent language learning: Building on experience, seeking new perspectives*. 2011. P.157-171. [online]. URL: <https://academic.oup.com/hong-kong-scholarship-online/book/22006/chapter-abstract/182068553?redirectedFrom=fulltext>
4. Wiziack J.C., Pereira Duarte dos Santos V.M. Evaluating an integrated cognitive competencies model to enhance teachers' application of technology in large-scale educational contexts. *Science Direct*. Vol.7. Issue 1.

Д.В. Коваль
Житомирський державний
університет імені Івана Франка

ВИКОРИСТАННЯ ВЕБ-ЗАСТОСУНКІВ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ ЛЕКСИЧНОГО МАТЕРІАЛУ

Насправді, питання урізноманітнення навчального процесу, активізації пізнавальної діяльності студентів та розширення їх сфери інтересів не втрачає своєї актуальності. У сучасному світі студенти можуть знайти та використовувати найрізноманітніші доступні джерела інформації, проте наявність готової інформації, часто, сприяє розвитку пасивності. У студентів зникає прагнення до пізнання, а також творчої діяльності. Саме тому перед педагогом постає завдання – зацікавити їх, використовуючи у своїй діяльності веб-застосунки, інформаційні технології, фільми професійного спрямування та дидактичні ігри [2].

Іншомовна лексична компетентність є важливою складовою формування комунікативної компетентності студентів, включаючи програмний лексичний запас та навички його використання у необхідних сферах та ситуаціях спілкування.

До переваг веб-застосунків, як ефективного засобу при вивченні лексичного матеріалу, варто віднести:

- можливість застосування на будь-якому етапі роботи під час практичного заняття, зокрема як для тренування, так і для закріплення пройденого матеріалу;

- варіативність застосування;

- раціональне використання навчального часу;

- наочне та динамічне подання матеріалу;

- індивідуалізація навчання, послідовності засвоєння матеріалу;

- навчальний матеріал краще сприймається та запам'ятовується [1].

Використання веб-застосунків на уроці має бути доречним та зручним.

Перш за все, необхідно чітко визначити завдання навчання, розвитку та виховання. При цьому конкретизувати рівень, на якому будуть здійснюватися цільові установки: загальне ознайомлення з новою темою, засвоєння теоретичного аспекту матеріалу, що вивчається, формування практичних умінь і навичок, перевірка знань [2].

Враховуючи різні критерії для оцінювання ефективності засобів розвитку іншомовних лексичних навичок учнів, слід розглянути такі найпопулярніші веб-застосунки як “Wordwall”, “Memrise”, “Quizlet”, “Freerice”.

“**Wordwall**” – багатофункціональний інструмент для створення як інтерактивних, так і друкованих матеріалів. Вправи зручні для відтворення на різних пристроях, що мають доступ до інтернету: на ноутбучі, планшеті, інтерактивній дошці чи телефоні. На зазначеній платформі запропоновано безліч шаблонів, за допомогою яких можна створити дидактичні ігри. Навіть у безкоштовній версії можна отримати доступ до вибірки ігор інших користувачів та обмінюватися досвідом з іншими учасниками.

Створивши ігрову вправу є можливість надати посилання студентам, розмістити на своїй сторінці чи сайті, а також ділитися з колегами в соцмережах. Завдання досить легко персоніфікувати, тобто призначити завдання, де учень вказує своє прізвище та ініціали. Завдяки цьому, відстежується результат роботи кожного учня. Ігрові вправи зручно використовувати як тренажер для повторення та надсилати завдання для домашнього опрацювання.

“**Memrise**” – це застосунок для вивчення іноземних мов. Вивчати мову із представленим застосунком доволі просто та зручно. Кожен учасник має певний набір карток, які складаються зі слів, словосполучень чи ідіом. За одну сесію можна проходити декілька слів чи фраз (кількість можна налаштувати). Спочатку студент ознайомлюється (запам’ятовує) зі словами, а потім закріплює їх. На картках є слова, також аудіо запис, переклад та картинка, яка допомагає запам’ятати вираз. Для зручності, на фото зображено яскраву асоціацію чи образ, може бути навіть текст.

“**Quizlet**” – це безкоштовний онлайн-сервіс для створення та застосування флеш-карток та навчальних ігор у різних категоріях. Наявні різні режими: карток, гра-перегони на швидкість написання слів та завдання із перекладом.

“Freerice” – це вид гри для знавців англійської мови. На сайті пропонують знайти синонім до певного слова. За допомогою різних категорій, від англійської лексики до відомих картин, можна перевірити свої знання з різних тем.

Отже, в умовах масової комп'ютеризації та інформатизації всіх сфер, важливого значення набуває ефективне використання інформаційно-комунікаційних технологій у сфері освіти. Суттєву роль відіграють веб-технології, які надзвичайно швидко проникають в усі сфери суспільства. Враховуючи це, викладачі все частіше застосовують різні веб-технології при вивченні англійської мови, в тому числі й лексичного матеріалу.

Список літератури

1. Костенко І.Г. (2013) Використання Інтернет-ресурсів на уроках англійської мови. *Таврійський вісник освіти*. 2013. № 1 (41). С. 170–176.
2. Кузнєцова Н. Ю. Створення віртуального середовища для вивчення іноземної мови (технологія Веб 2.0). *Англійська мова та література*. Харків: Основа, 2012. № 19/21. С. 8-10.

І. Й. Кріба

*Асистент кафедри іноземних мов для природничих факультетів
Львівський національний університет імені Івана Франка*

МІЖКУЛЬТУРНИЙ ДІАЛОГ ТА ОСВІТА ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

З кожним черговим погіршенням політичної ситуації, дискусія про міжкультурний діалог стає що раз більш інтенсивною. Поняття міжкультурної комунікації було введено у 1950-х американським культурним антропологом Едвардом Холлом у рамках розробленої ним за завданням Державного департаменту США програми адаптації американських дипломатів та ділових людей за кордоном. Г. Трейгер та Е. Холл цим поняттям позначили мету, до якої повинна прагнути людина у своєму бажанні ефективно адаптуватися до навколишнього світу. Повномасштабне російське вторгнення на територію України та його наслідки для різних сфер життя нашої країни та світу вимагає участі

світової спільноти з метою позитивного рішення проблем на різних рівнях. Міжкультурне спілкування та взаємодія вкотре набуває виняткового значення. Мова є необхідною передумовою комунікації, а знання іноземних мов виступає додатковим інструментом боротьби українського народу за суверенність, незалежність, територіальну цілісність. Озброєні сучасними знаннями та релевантними компетенціями, студенти-майбутні професіонали фактично стають представниками української держави на певному рівні. Для ефективного вирішення цих завдань майбутнім фахівцям необхідно знати нові сучасні тенденції розвитку не тільки у своїй галузі знань, а й розуміти взаємозв'язки та взаємозалежність сучасних викликів та поділяти спільні світові цінності. У цьому контексті англійська як міжнародна мова є містком, який уможливує міжкультурний діалог та партнерство.

Міжкультурне спілкування зазвичай відбувається за наступних умов та в наступних формах:

- в умовах мобільності (бізнес, наука, мистецтво, спорт, туризм тощо)
- у формі взаємного ознайомлення з творчим спадком
- через переклад
- через спільні проекти (економічну та дослідницьку діяльність).

Освіта є галуззю, що визнана ЮНЕСКО невід'ємною складовою поняття сталого розвитку. Це відбувається завдяки тому, що освіта є одним з найефективніших інструментів досягнення змін у сфері людських цінностей і поведінки, що, у свою чергу, є суттєвим на шляху до сталого розвитку суспільства. Таким чином, важливість освіти для сталого розвитку (ОСР) у навчальному процесі важко переоцінити. Імплементация ОСР у вищих навчальних закладах є складним процесом, який вимагає великих зусиль як з боку адміністрації ВНЗ, викладачів та студентів як кінцевої ланки. ОСР охоплює загальні освітні цілі і одночасно робить особливий наголос на міждисциплінарних та кроскультурних компетенціях, як то: критичне та креативне мислення, спільний пошук шляхів вирішення проблем, прийняття рішень, навчання у співпраці, розвиток лідерства та комунікативних навичок, включаючи міжкультурне спілкування.

Єдність лінгвістичної та професійної освіти, культурне різноманіття та важливість регіональної та глобальної складових освітнього процесу, багатофункціональність та гнучкість стають необхідною передумовою успіху на шляху досягнення сталого розвитку в соціо-культурній сфері.

Як було зазначено, однією з форм міжкультурного діалогу є участь у спільних проєктах. У цьому контексті слід виокремити досвід співпраці кафедри іноземних мов для природничих факультетів факультету іноземних мов ЛНУ імені Івана Франка з Гамбурзьким університетом прикладних наук (Німеччина) рамках проєкту «Цифрове навчання для сталого розвитку в Україні» (“Digital Learning for Sustainable Development in Ukraine”). Проєкт передбачав викладання модулів, присвячених шести з 17 цілей сталого розвитку (ЦСР), прийнятих на Генеральній Асамблеї ООН у 2015 році в рамках Порядку денного сталого розвитку 2030, а саме:

- Ціль сталого розвитку 3: Міцне здоров'я та благополуччя
- Ціль сталого розвитку 6: Чиста вода та належні санітарні умови
- Ціль сталого розвитку 7: Використання відновлюваної енергії
- Ціль сталого розвитку 12: Відповідальне виробництво і споживання
- Ціль сталого розвитку 13: Протидія змінам клімату
- Ціль сталого розвитку 14: Забезпечення життя під водою

Зважаючи на те, що вивчення іноземної мови фахового спрямування не може обмежуватись формуванням лише мовних компетенцій, необхідно було перетворити традиційне заняття у міжкультурну мовну платформу, де студенти могли б дослідити локальні та глобальні проблеми сталого розвитку засобами англійської мови. Це стало можливим, зокрема, і тому, що зазначені модулі надавали викладачу та студентові великий обсяг відео та документальних матеріалів зі вказаних тем, які можна було адаптувати до лінгвістичних та фахових потреб певної групи, зберігаючи при цьому принципи універсальності та міждисциплінарності.

Модулі викладались студентам географічного та біологічного факультетів у 3 семестрі в межах курсу «Іноземна мова професійного спрямування». Навчання відбувалося у змішаному дистанційно-аудиторному форматі, що давало можливість використовувати широкий спектр методичних підходів для максимального ефективного засвоєння

студентами як фахового, так і лінгвістичного контенту. Окрім завдань лінгвістичного характеру, спрямованих на розвиток навичок читання, аудіювання, говоріння та письма, студентам потрібно було запропонувати рішення практичних питань застосування цілей та завдань у рамках своєї фахової спеціалізації та зважаючи на реалії та наслідки воєнних дій. Усі ці аспекти були яскраво продемонстровані на підсумковій конференції, де більшість презентацій була пов'язана з війною в Україні та її впливом на навколишнє середовище, економіку та соціальну сферу як у локальному, так і у регіональному контекстах. Морально-етична складова Цілей сприяла розумінню та прийняттю студентами світових цінностей сталого розвитку, що дозволить їм легше інтегруватися у світовий освітній процес.

Таким чином, холістичний підхід зазначеного освітнього Проекту став для студентів першою сходинкою у напрямку міжкультурного фахового спілкування.

Література

1. Hall E. T. Hidden Differences: Studies in International Communication. P. 24
2. Education for sustainable development for 2030 toolbox [online].
URL: <https://en.unesco.org/themes/education-sustainable-development/toolbox>
3. Lipman M. Critical thinking: What can it be? / Matthew Lipman. Institute of Critical Thinking. Resource Publication, 1988. Series 1. № 1. 12 p.

О. В. Кузьмич

Викладач англійської мови

КЗВО «Луцький педагогічний коледж» ВОР

КРИТИЧНЕ ЧИТАННЯ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Прагнучи до виховання активного члена демократичного суспільства, прищеплення рішучості та сміливості у висловлюваннях, готовності аргументувати позицію в життєвих ситуаціях, максимальної

толерантності у висловлюваннях і поведінці, ми мусимо обов'язково використовувати активні діалогічні технології навчання.

Дослідження показують, що саме на активних заняттях - якщо вони зорієнтовані на досягнення конкретних цілей і добре зорганізовані - студенти засвоюють матеріал найбільш повно й з користю для себе. Це означає, що учні думають про те, що вивчають, застосовують набуті знання в ситуаціях реального життя або для подальшого навчання і здатні навчатися самостійно.

Одним із різновидів інтерактивних технологій, спрямованих на формування незалежної позиції та здатності до самостійного прийняття рішень, є технології критичного читання.[3]

Критичне читання або глибоке читання - це процес, що залучає учня (реципієнта) до діалогу з текстом. Протягом цього діалогу учень рефлексує на різні ідеї, з якими він зустрічається під час підбиття підсумків, аналізу, побудови гіпотез та оцінки. Рефлексія (від лат. reflexio – «повертаюся назад») – метод самоаналізу знань і вчинків, їх значень та меж. [1]

На кожному етапі читання студент має ставити запитання для наступного розвитку ідей.

Існує два способи використовувати глибоке читання, щоб навчитися краще спілкуватись:

- читати вірші;

коли люди читають свої улюблені вірші, сильніше виявляється активність частин мозку, відповідальних за пам'ять, ніж області, відповідальні за читання. Це означає, що перечитування улюблених віршів викликає сильні емоції. А сильні емоції завжди гарні для творчості.

- читати класичну художню літературу.

Розуміння психологічного стану інших людей – найважливіший навик для побудови складних соціальних відносин, властивих людському суспільству. І саме це допомагає людині знаходити цікаву тему із співрозмовником.

Глибоке читання можливе, тільки якщо у вас є текст, в якому багато деталей, алюзій, метафор. Тоді в мозку читача активуються ті ж області, які задіяні при переживанні нового досвіду. Крім того, глибоке читання сприяє збільшенню емпатії, вмінню співпереживати. Читач, глибше

занурюючись в прочитане, починає рефлексувати, аналізувати і приміряти прочитане на себе і свій досвід [4].

Одним із перших методів навчання «глибокого читання» був запропонований Френсісом П. Робінсоном, видатним американським педагогічним психологом, у його книзі «Ефективне дослідження» (1946). У нещодавній статті в журналі Reading Literacy Шталь і Армстронг (2020) визначають Робінсона як фундатора в розвитку теорії, досліджень і педагогіки грамотності після середньої школи, який, незважаючи на свій величезний і різноманітний внесок у сферу читання та навчання, найбільш широко відомий як SQ3R.

SQRRR – метод розуміння тексту названий як акронім своїх п'яти кроків:

survey (оглянути), question (запитати), read (прочитати), recite (переказати), та review (переглянути). Метод був вперше представлений Френсісом Робінсоном 1946 року, в книжці «Ефективне навчання», на основі принципів задокументованих в 1930-тих.[2]

Отже, в результаті детального читання та глибокого розуміння тексту студенти активніше беруть участь у дискусіях, дебатах та вміють висловлювати свої думки. Не потрібно доводити, що культура читання є необхідною передумовою розвитку інформаційної культури особистості й суспільства загалом: її не можна сформувати у суспільстві, яке не читає. Проте необхідно нагадати й про глибинні духовні зміни, що їх здатне спричиняти читання. Вивчення іноземної мови через глибоке розуміння тексту сприяє розвитку навичок говоріння, письма, аудіювання та критичного мислення та доповнює процес набуття основних компетентностей необхідних для майбутнього вчителя сучасної школи. Комунікативна сутність читання, утвердження за його посередництвом загальноновизнаних культурних норм сприяють взаєморозумінню між людьми, толерантності, пом'якшенню й гуманізації внутрішнього життя у суспільстві, контактам між народами.

Використані джерела

1. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
2. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/SQ3R>
3. Дидактичні стратегії критичного читання. URL: <https://osvit.a.ua/>

4. Креативне читання. URL: <https://bazilik.media/>
5. Методика навчання читання англійською мовою в середній школі. URL: <https://ua-referat.com/>

В.І. Кулак

*Викладач кафедри англійської мови з методиками викладання
у дошкільній та початковій освіті
Житомирський державний університет імені Івана Франка*

ВІРТУАЛЬНА РЕАЛЬНІСТЬ У ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Сьогодні дуже важко уявити можливість реалізації свого життя без новітніх технологій, штучного інтелекту, сучасних комп'ютерів, які пронизують наше життя на кожному кроці. Можливість розвитку вивчення іноземних мов є достатньо важливою складовою у сфері освіти, оскільки розширюється і спрощується можливість отримання знань. Використовуючи сучасні комп'ютери і програми, можна досягти можливості спілкування з людьми, які знаходяться у різних куточках нашої планети. Практикувати мову з носіями є дуже важливим аспектом у вивченні іноземної мови. Можливість спілкування із людьми (носіями мови) із далекого зарубіжжя забезпечує сучасний комп'ютер з відповідними програмами. У результаті діяльності програм, ми маємо можливість, не виходячи з дому, отримувати досвід міжкультурної комунікації швидко і легко, який можна було б отримувати роками (Коцюба Р.Б. 1: с 43-62).

Аналіз останніх досліджень.

У сучасному середовищі вищої освіти постають проблеми, що вимагають освоєння новітніх комп'ютерних систем, програм та методів навчання. Одним із таких методів і постає можливість віртуальної реальності у вивченні іноземних мов.

Метою статті висвітлення ролі сучасних освітніх технологій у сфері вивчення іноземної мови.

Виклад основного матеріалу.

Віртуальна реальність – це світ який втілений і створений комп'ютерними засобами, які ми можемо впізнати і побачити за

допомогою органів чуття. Головна функція чуття і сприйняття світу – це зір. Близько 95% знань про довкілля ми дізнаємося за допомогою зору. Додатковою можливістю отримання інформації є слух. Через спеціальні комп'ютерні системи і технічні засоби ми можемо почути звукові ефекти, які можуть відображати певні дії, а саме прослуховування звукових файлів, говоріння між учасниками відеоконференції, перегляд відео через демонстрацію екрану (Трач Ю. В. 2: с 309-322).

На сьогоднішній день вже нікого не здивуєш сучасними технологіями, які застосовуються в сфері отримання освіти. Проте, якщо ми розглянемо певні історичні події, можна дійти висновків, що світ визначив термін віртуальний реальності більш особливим і був вперше запропонований американськими вченими Джароном Ланьєром у 1989 році. Саме він запропонував можливість існування віртуальної реальності, хоча на той час, це було достатньо важко втілити і навіть уявити великий розвиток цифрового потенціалу. Розвиток цієї галузі науки, не чекав на прогрес довгий час, а розвивається з кожним роком все більше і більше (Тарнопольский О.Б., Кожушко С.П. 3: с 221-223).

Науковою діяльністю у сфері застосування цифрових новітніх технологій, програм віртуальної реальності навчання іноземних мов у навчальних зкладах займаються такі науковці як Р. Коцюба, С. Єрохін (Тарнопольский О.Б., Кожушко С.П. 3: с 120-123). Проте розвиток потенціалу навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах серед учнів початкових класів і дорослих - ще не вичерпаний і не вивчений повністю. Так як новітні технології розвиваються з року в рік, науковці отримують постійно все нові й нові методи зв'язку з програмами і залучення їх до навчального процесу, створюючи тим самим ідеальну платформу для забезпечення якісного освітнього процесу.

Можливості віртуальної реальності також застосовуються у підготовці спеціалістів, які мають на меті отримати диплом з таких важливих галузей як: авіація медицина, військова справа тощо. Це запроваджує пришвидшення якості необхідних знань для реалізації їх у роботі. Додатково з'являються нові можливості для вивчення іноземних мов, які можна використовувати в освітньому процесі. Головним чинником у вивченні іноземної мови є так зване занурення в мовне середовище (Gardner R.& Lambert M. 4: с 22-23). Якісною допомогою в практиці іноземної мови слугують програми відеозв'язку, які

забезпечують можливість контакту з носіями мови із зарубіжних країн де живуть і знаходяться. Така можливість забезпечує не тільки отримувати досвід спілкування, а ще й отримати справжніх друзів, які завжди можуть прийти на допомогу, якщо будуть якісь питання в сфері мовної комунікації. Результатом такої комунікації є покращення мовних навичок, подолання мовних бар'єрів. Із залученням новітніх технологій у сфері освіти навчання іноземної мови стає дійсно іншим і достатньо цікавим.

Прикладом програми, яка забезпечує якісний відео зв'язок існує достатньо велика кількість, особливо за часів covid-19. Найбільш популярною програмою із забезпечення відеозв'язку, якій багато років, є Skype. Раніше, використовуючи програму Skype, була можливість спілкуватися по відеозв'язку тільки двом членам наради. Проте, з часів розвитку сучасних новітніх технологій, і найголовніше розвитку штучного інтелекту у сфері багатозадачності, була реалізована можливість створення конференцій спочатку до п'яти членів наради, а потім до десяти і більше.. Оскільки з 2019 року світ зіштовхнувся з такою проблемою як covid-19, можливість використання програм, які забезпечують відеозв'язок зросла, і компанії створювали все більше і більше альтернативних методів використання програм. На сьогоднішній день ми маємо можливість спілкуватися через відеозв'язок майже у всіх месенджерах включаючи: telegram viber WhatsApp, а також додатково messenger, instagram і багато інших.

До вагомих причин застосування новітніх технологій у сфері вивчення іноземної мови відносяться:

- Високий рівень якості, швидкості опанування навчального матеріалу;

- Подолання мовних бар'єрів її покращення компетентності;

- Активна участь пізнавальної діяльності студентів;

- Можливість самонавчання;

- Підвищення зацікавленості та уваги до предмету.

Проте можуть існувати і певні недоліки у застосуванні віртуальних програм у освітньому процесі:

- Для забезпечення ефективного використання програм у навчальному процесі потрібне обладнання (а саме VR гарнітури окуляри шоломи рукавички і аудіо-відео виходи);

- Технічні проблеми (зброя інтернет підключення недостатня кількість потужностей центрального процесору для відтворення відео зв'язку із забезпечення конкретної його дії);

- Погіршення фізичного спілкування (надмірне використання комп'ютерних засобів зв'язку спроможне викликати залежність від цього і сприяє погіршенню міжособистісному спілкуванню між людьми) (Скляренко Н.К. 5: с 17-20).

Отже, використання сучасних програм віртуальної реальності і новітніх технологій, які забезпечують якісний обмін даними, є ефективним інструментом для забезпечення якісного освітнього процесу з вивчення іноземних мов. Тому такий напрямок наукових досліджень є перспективним для подальшого розвитку сучасних новітніх технологій і їх ролі у процесі отримання освіти.

Список використаної літератури

1. Коцюба Р.Б. Використання віртуальних навчальних програм при вивченні іноземної мови професійного спрямування/ Р.Б. Коцюба // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2013. – Том 37, № 5. – С. 43-52.
2. Трач Ю. В. VR-технології як засіб і метод навчання / Ю.В. Трач//Освітологічний дискурс. – 2017. – № 3-4 (18-19). – С. 309-322.
3. Тарнопольский О.Б., Кожушко С.П. Методика навчання студентів вищих навчальних закладів письма англійською мовою. – Вінниця: Нова книга, 2008, 288 с.
4. Gardner R.& Lambert M. Attitudes and motivation: Second language learning. Newbury House, 1972.
5. Скляренко Н.К. Систематизація і повторення іншомовного граматичного матеріалу в основній і старшій школі //Іноземні мови.– 2009.– № 4.– С.17-20.

Т. В. Литнєва
кандидат педагогічних наук, доцент
Житомирський державний університет імені Івана Франка

РОЛЬ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ

У сучасних умовах розширення міжнародних зв'язків та інтеграції України у світовий і європейський простір актуальною стає потреба суспільства у підготовці фахівців, які б добре орієнтувалися в різноманітних комунікативних ситуаціях, були здатними будувати діалог та налагоджувати взаємини із представниками різних культур. У зв'язку з цим широкого використання набувають інтерактивні технології навчання іноземної мови, які сприяють не лише розвитку критичного мислення, а й ефективному формуванню іноземної комунікативної компетентності студентів.

Інтерактивні технології навчання, як зазначають О. Пометун і Л. Пироженко, включають в себе чітко спланований результат, використання окремих інтерактивних методів та прийомів, що забезпечують активний характер взаємодії учасників навчального процесу на засадах співпраці та співтворчості [2, с. 7]. Основою такого процесу є спілкування, діалог, під час якого студенти навчаються критично мислити, аналізувати інформацію, формулювати власні аргументи, враховувати альтернативні думки, приймати виважені рішення тощо.

Існують різні точки зору щодо класифікації інтерактивних технологій навчання. Так, залежно від функції взаємодії учасників навчального процесу М. Скрипник визначає інформаційні, пізнавальні, мотиваційні та регулятивні інтерактивні технології (М. Скрипник, 2005). В основу класифікації О. Пометун і Л. Пироженко покладено форми організації навчально-пізнавальної діяльності, у яких реалізуються інтерактивні технології: технології колективно-групового навчання, технології кооперативного навчання, технології ситуативного моделювання, технології опрацювання дискусійних питань [2].

Класифікація О. Пометун і Л. Пироженко є, на нашу думку,

найбільш прийнятною для використання у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності студентів, оскільки на практичних заняттях з освітніх компонент «Іноземна мова за професійним спрямуванням», «Основи професійної комунікації іноземною мовою», «Методика навчання англійської мови» студенти мають змогу здобути практичний досвід застосування конкретних інтерактивних технологій залежно від поставленої мети та форм організації навчальної діяльності.

Для реалізації інтерактивного навчання студентів найчастіше використовується робота в парах, робота в малих групах, «мозковий штурм», ділова гра, рольова гра, симуляція, дискусія, дебати, проєктні технології, які розвивають інтелектуальні здібності й аналітичне мислення студентів, формують іншомовну комунікативну компетентність у процесі комунікації на заняттях з іноземної мови. Крім того, вони сприяють підвищенню мотивації та стимулюють творчу активність здобувачів освіти, що є важливими компонентами майбутньої професійної діяльності.

Зазначимо, що в межах застосування інтерактивних технологій навчання сучасні науковці пропонують виокремлювати «стадію виклику», «стадію осмислення» та «стадію рефлексії» [1, с. 129]. На «стадії виклику» пробуджується інтерес до нової теми, студенти в опорі на попередні знання і мовний досвід роблять прогнози щодо змісту нової інформації. Щодо «стадії осмислення», то вона включає роботу з текстом, вивчення нового матеріалу, інтеграцію студентами ідей, закладених у тексті, зі своїми власними, для того щоб прийти до розуміння нової інформації. На «стадії рефлексії» здобувачі освіти розмірковують над отриманою інформацією, закріплюючи таким чином новий матеріал.

Ефективність використання інтерактивних технологій навчання як засобу залучення студентів до активної взаємодії та іншомовної комунікації на заняттях залежить від багатьох чинників: чіткого визначення мети і завдань; створення комфортної психологічної атмосфери середовища діяльності; раціональної організації процесу, яка виявляється у послідовності виконання дій, оцінюванні результатів на кожному з етапів; підготовки форм діяльності; опори на попередній досвід студентів; рівня сформованості вмінь і навичок комунікації. Дотримання зазначених умов сприяє не лише осмисленому сприйняттю

інформації та подальшому її засвоєнню, а й формуванню іншомовної комунікативної компетентності студентів.

Інтерактивне навчання передбачає переосмислення ролі викладача в навчальному процесі, адже завдання, що стоять перед викладачем, суттєво змінюються. Він є не тільки носієм інформації і певної суми знань, а й консультантом, який активно заохочує студентів до самостійної творчої роботи. Крім того, інтерактивна діяльність спрямована на організацію викладачем такого спілкування, яке веде до взаєморозуміння, взаємодії, сумісного вирішення важливих завдань. Як зауважує О. Супрун, він виступає:

1) організатором (необхідно ретельно спланувати кожний вид діяльності таким чином, щоб студент почував себе важливою ланкою у досягненні поставленої мети);

2) консультантом (аналізує потреби студента або групи та надає поради щодо подолання певних труднощів у досягненні цілей навчання);

3) посередником (створює умови для розкриття потенціалу кожного здобувача освіти);

4) наставником (заохочує студентів працювати над досягненням найкращих результатів) [3, с. 166].

Таким чином, студенти спільними зусиллями здобувають результати навчання і відповідають за їх досягнення. Викладач, зі свого боку, мотивує та регулює комунікативну діяльність студентів.

Отже, інтерактивні технології сприяють ефективному і творчому засвоєнню знань, підвищують мотивацію студентів до навчання, створюють доброзичливу атмосферу, дають змогу навчитись аргументувати власні думки і дискутувати, поважати альтернативну думку, прагнути до діалогу, моделювати різні соціальні ситуації і збагачувати свій соціальний досвід. Це зумовлює формування іншомовної комунікативної компетентності студентів, здатних виконувати певні завдання у життєвих умовах і соціокультурному оточенні, брати участь у міжкультурній комунікації.

Література

1. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підруч. / О. Б. Бігич та ін. / за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. К. : Ленвіт, 2013. 590 с.

2. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібн. / За ред. О. І. Пометун. Київ : Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.

3. Супрун О. Використання інтерактивних методів навчання в процесі викладання іноземної мови студентам немовних спеціальностей. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. 2019. № 1 (22). С. 162–169.

С.Ф. Лук'янчук

*доцент кафедри педагогічної інновації
кандидат педагогічних наук, доцент
м. Київ*

НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Реформа шкільної освіти в Україні, реалізація Концепції нової української школи передбачає підготовку агентів змін – умотивованих, творчих, наполегливих учителів, яким забезпечено професійну свободу. Учитель 21 століття є фасилітатором і ментором, який повинен не тільки привести учня у світ предметів, а й навчити взаємодіяти з суспільством.

Особлива увага приділяється формуванню в особистості певних якостей мислення, спрямованого на осмислення інформації та самостійне ухвалення рішень. Зважаючи на це питання розвитку критичного мислення засобами окремих начальних дисциплін стало одним із найбільш актуальних у професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи. Уважаємо, що навчання іноземної мови є важливим засобом розвитку навичок критичного мислення майбутнього фахівця.

Критичне мислення - це особливий тип мислення, який передбачає операції мислення високого рівня, спрямовані на вироблення обґрунтованих умовиводів та оцінок, а також прийняття зважених рішень внаслідок ретельного опрацювання наявної інформації [2, с. 120].

Специфіка навчання іноземної мови полягає в практичному характері та комунікативній спрямованості навчальної діяльності. Формування комунікативних умінь, з одного боку, є важливим інструментом для розвитку критичного мислення, а з другого боку, навички комунікації є результатом розвиненого вміння критично мислити.

У контексті мовної та іншомовної освіти студентів педагогічних спеціальностей ЗВО, розглядаючи критичне мислення як систему когнітивних стратегій та комунікативних якостей, що дають можливість ефективно взаємодіяти з інформаційною реальністю, можна визначити наступні вміння критично мислячої людини:

- критично оцінювати надійність джерел інформації;
- виділяти необхідну інформацію та обробляти її;
- аналізувати й оцінювати власні та чужі висловлювання, припущення, висновки, аргументи, гіпотези, переконання;
- ставити запитання з метою одержання точнішої інформації або її перевірки;
- розглядати проблеми з різних точок зору і порівнювати різні позиції та підходи;
- висловлювати власну позицію, влучно обирати мовні засоби;
- приймати рішення [1, с. 4].

Розвитку навичок критичного мислення в процесі вивчення іноземної мови сприяє робота над формуванням комунікативних видів мовленнєвої діяльності: сприйняття на слух, зорове сприйняття, усна та писемна взаємодія, онлайн взаємодія, усне та писемне продукування. Рецепція різних видів інформації, її аналіз та обговорення, продукування власного усного чи писемного висловлювання представляє собою велику кількість мисленнєвих процесів, які включають операції аналізу, синтезу, порівняння й узагальнення, та передбачають критичне оцінювання інформації та її використання.

Ефективному розвитку навичок критичного мислення сприяє наявність трьох послідовних етапів: *виклик, усвідомлення та рефлексія*. На етапі виклику у студентів виникає особистий інтерес до отримання необхідної інформації (вивчення нових лексичних одиниць, граматичних конструкцій, знань соціокультурних особливостей країни, мова якої вивчається тощо). На етапі осмислення студенти знайомляться

з новою інформацією, яку вони сприймають як особисто-значущу і важливу. На етапі рефлексії відбувається аналіз отриманої інформації та обговорення її значення і можливостей використання в житті та професійній діяльності [3, с.14].

Дослідження показало, що на кожному із зазначених етапів рекомендується застосувати різні методи навчання. Так, на *етапі виклику* ефективними для використання є такі методи роботи, як прогнозування, асоціація, мозковий штурм, озвучування проблемних питань тощо. На *етапі усвідомлення* ефективними є методи «Квадрат Декарта», «Шість капелюхів мислення Едварда де Боно», «Insert», «Карусель», «Ромашка Блума». Студенти проводять самостійні пошуки інформації з подальшим груповим обговоренням та аналізом. На *етапі рефлексії* успішно застосовуються такі методи, як «Сінквейн», «Кластер», «Есе» та інші.

Тож, можемо зробити висновок, що навчання іноземної мови є ефективним засобом розвитку навичок критичного мислення у майбутніх учителів початкової школи.

Список використаної літератури

1. Городнюк О.Д. Критичне мислення на уроках української мови і літературного читання. Методичний посібник. Хмельницький: Хмельницький навчально-виховний комплекс №10. 2016. 26 с.
2. Ільчук І.Ю. Розвиток умінь критичного мислення учнів 7-9-х класів на уроках англійської мови. Український педагогічний журнал. 2017; 4. С. 119-127.
3. Нікітченко О.С., Тарасова О.А. Формування навичок критичного мислення на уроках іноземної мови: навчально-практичний посібник. Харків: "Друкарня Мадрид". 2017. 104 с.

*Ю.М. Луцик,
к.пед.н., доцент,
Сумський національний аграрний університет*

ШЛЯХИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРАКТИК МЕДІАГРАМОТНОСТІ ЄС У КОНТЕКСТІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ

В умовах неспровокованої агресії росії проти України знаряддями війни виступає не тільки зброя, але й інформація в медіа й соціальних мережах. Через пропаганду, дезінформацію, викривлення фактів, ІПСО в ЗМІ ворог прагне поляризувати громадську думку, поширювати мову ворожнечі тощо. Розповсюдженість і доступність сучасних засобів комунікації роблять кожного члена суспільства потенційною мішенню для подібного впливу. Ці виклики актуалізують проблему розвитку навичок медіаграмотності й критичного мислення у населення. Отже, мета нашої доповіді – коротко висвітлити способи впровадження європейських практик медіаграмотності в іншомовну підготовку.

Бути медіаграмотним у сучасному інформаційно-комунікаційному суспільстві означає не просто мати доступ до медіаресурсів, а й уміти застосовувати широкий спектр практик для оцінки їхнього змісту, критично осмислювати й протидіяти будь-якому негативному впливу недиференційованої, хибної чи неправдивої інформації особливо в умовах гібридної війни.

Наразі Сумський національний аграрний університет за сприяння Європейського виконавчого агентства з питань освіти та культури (ЕАСЕА) у контексті проєкту Еразмус+ Модуль Жан Моне «Екстраполяція стратегій ЄС для підвищення медіаграмотності студентів у вищій освіті України» долучається до заходів з розвитку критичного мислення та навичок медіаграмотності у населення.

В університеті укладений і проходить апробацію навчальний курс «Основні практики медіаграмотності ЄС для формування критичного мислення студентів у контексті навчання іноземної мови» (Білоцерковець, Фоменко, Луцик, 2023), який сприятиме розповсюдженню знань про медіапростір ЄС, провідні практики медіаграмотності для підтримки демократичного суспільства та досягнення особистого успіху. Крім того, розробляється відповідний

електронний ресурс в системі MOODLE як інтерактивний майданчик для поширення актуальних знань та формування навичок критичного мислення, створення медіа середовища, спілкування й зворотнього зв'язку між учасниками навчального процесу.

При укладанні програми автори орієнтувалися на досвід Європейського союзу й розуміння медіаграмотності «як загального концепту, що включає в себе всі технічні, когнітивні, соціальні, громадянські, етичні та творчі здібності, які дозволяють громадянину отримувати доступ до інформації та медіа та ефективно використовувати їх, а також безпечно та відповідально створювати та ділитися медіаконтентом через різні платформи» (Council conclusions on media literacy in an ever-changing world, 2020).

Особливістю програми при визначенні результатів навчання є, з одного боку, орієнтація на Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти (CEFR), а з іншого, інтеграція низки важливих європейських документів у галузі медіаграмотності, зокрема «Рамки цифрових компетенцій для громадян» (Vuorikari et al., 2022).

Провідними завданнями курсу є забезпечення студентів теоретичними знаннями й практичними навичками для активної й безпечної взаємодії з сучасним медіа середовищем й розвитку критичного мислення в умовах негативного впливу війни, залучення студентів до європейського дискурсу з медіаграмотності, а також формування й розвиток мовної, комунікативної, соціо-культурної й міжкультурної компетенцій.

Програма охоплює 14 тем згрупованих за двома змістовими модулями. Так, перший модуль «Введення в медіапростір ЄС і медіаграмотність: всеохопність засобів масової інформації» акцентує увагу на вивченні сутності понять медіа, медіаграмотності й критичного мислення в демократичному суспільстві; історії розвитку українського й європейського медіапросторів; різноманітності ЗМІ та їхній ролі у формуванні мультикультурної картини світу, з урахуванням досвіду ЄС, зазначеного зокрема в таких документах, як: «Декларація про європейські цифрові права та принципи», «Путівник з прав людини для користувачів Інтернету Ради Європи» тощо.

Другий змістовий модуль «Медіа й різноманіття: український і європейський дискурс» передбачає опрацювання тем щодо навігації в

медіапросторі, мережевого етикету, інформаційної гігієни й безпеки, критичному сприйняттю аудіо-візуального контенту й наративів у кіно-й телеіндустрії. В умовах гібридної війни велика увага приділяється протидії пропаганді, ІПСО, технікам фактчекінгу тощо.

Спираючись на дискриптори «Рамки цифрових компетенцій для громадян» (Vuorikari et al., 2022), у програмі представлені критерії оцінювання знань, умінь та навичок за результатами проходження курсу. Варто зазначити, що важливими засадами, які визначають здобуття високого й достатнього рівнів вважаються здатності особи координувати дії для розвитку й поширення медіаграмотності серед населення.

Література

1. Council conclusions on media literacy in an ever-changing world (2020). [online]. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XG0609\(04\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XG0609(04)&from=EN)
2. Vuorikari, R., Kluzer, S. and Punie, Y. (2022). *DigComp 2.2: The Digital Competence Framework for Citizens - With new examples of knowledge, skills and attitudes*, EUR 31006 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, [online]. URL: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC128415>
3. Білоцерковець, М., Фоменко, Т., Лущик, Ю. (2023). *Основні практики медіаграмотності ЄС для формування критичного мислення студентів у контексті навчання іноземної мови: навчальна програма*. Zenodo. [online]. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7633246>
4. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти (CEFR). [online]. URL: https://web.archive.org/web/20130801023124/http://www.britishcouncil.org/uk/ukraine-education-reform-european-framework-re_vstup.pdf

S.O. Moroz
teacher of English language
Slovyansk College of Transport Infrastructure,
Slovyansk, Ukraine

IMPACT OF THE MODERN INFORMATION TECHNOLOGIES ON THE DEVELOPMENT OF COGNITIVE SKILLS DURING ENGLISH LESSONS

Annotation: This article is about the importance of information technologies in the educational system, using different services at the English lessons and their impact on student's achievements and successful training, especially on the development cognitive skills during distance or online learning. This theme is so actual nowadays in modern conditions, when the educational institutions were forced to change the off-line educational process to online .

Key words: information technologies, cognitive skills, modern society, educational system, different services, distance or online learning, student's achievements, the classroom, differentiation, collaboration, teachers' training, learning processes, enhances learning.

There are many technologies in the modern society. For example, grain care technology, cake baking technology, book creation technology, painting technology, phone creation technology and much more.

What is IT? The term IT simplified means any technology that has to do with information. It is no secret that technology has become an integral component of daily life. In particular, it has become rare to see people without a digital device in hand wherever we go: restaurants, waiting rooms, parks and more. Today information and communication technologies are the one thing and so the repertoire of technologies expands further to encompass computers and computer-related products, email, MMS, and other forms of communication [2, c. 12]. IT has invaded and transformed many aspects of our lives to the extent that we live in an environment that is dominated by technology which itself is consumer-driven [1, c. 45]. It is common knowledge that our future lies in many of today's emerging technologies. In the years to come, technical skills will be more important in the workplace, as well as the growing impact it will have on day-to-day life. One of the greatest benefits of

exposing kids to technology is the fact that they will be well prepared to jump into a pool of available, high-paying tech jobs.

It was not until later on in my teaching career that the term Information Technology (IT) materialized before me and opened my eyes to what this meant in education. The presence of IT in education allows for new ways of learning for students and teachers. E-learning or online learning is becoming increasingly popular and with various events taking place in our lives. This does not only open opportunities for schools to ensure that students have access to curriculum materials whilst in the classroom but also allows them to ensure students outside the classroom such as at home or even in hospitals can learn.

Information technologies can have positive effects on the educational system. Positive impact is dominant in developing cognitive skills, I think.

Firstly, IT enhance the learning. Over the past few years, technology has become integrated into the classroom to enhance the learning experience for children. Technologies such as Smartboards, document cameras, Apple TVs, and even 3D printers are now incorporated into educational lessons to boost collaboration and engage students in the learning process. With increased collaboration in the classroom, teachers and students have increased creativity and project-based learning opportunities that make academic instruction more meaningful. The relevance of the study is determined by the urgent need to find new technologies for the development of communicative and cognitive abilities in the process of learning a foreign language. They are the main ones in the modern paradigm of scientific knowledge, since they combine the mastery of speech activity and knowledge of the language.

A variety of the information services makes online education more successful. We can use such services during our English lessons:

1. Online demonstrations and simulations.

Mozabook - Mozaic 3D-simulations and interactive videos, digital handlers and add-ons, which are intended for the development of tips and tricks of the past and present.

PhET- library of interactive simulations (chemistry, biology, physics, mathematics, geography).

Virtual laboratories- educational interactive robots allow scientists to conduct virtual experiments in physics, chemistry, biology, ecology and other subjects, both in the trivial space, and in the two-world one. We also can use it

when we have e.g. theme “Nature”

Sketchfab - 3D-models, which can be viewed on the site itself, as well as edit the code for uploading to your site.

2. Mental cards and cards of knowledge

CartoDB-A tool for creating dynamic cards. With this additional help, it is possible to map any data, presenting them to any style.

Mindomo- creation of associative cards. Here you can look at the examples.

Mindmeister-an online tool that allows you to formulate mental cards visually and share them.

Study Stack- A tool for creating dynamic cards and some games with them.

WordWall- many games with words

3. Virtual excursions

Museum portal- Guided tour to British museums, Artistic collection, Videnska Opera, Metropolitan, Ukrainian museums, Louvre

4. Electronic interactive boards

Nearpod-Service for adding interactive elements to presentation slides: experience, 3D animation and simulation. Service English.

Pear deck-Service for the establishment of dynamic presentations and conducting interactive events. With the help of the “Quick Question” tool, you can power the audit in real time. Service English.

Wizer.me- allow opening the exercise books, on which it is possible to develop the main content, mature and interactive character. Service English.

Lino-handy service for making posters, notes, electronic boards. Using on the smartphones and tablets without any problems. Service English.

5. Services of the Distance education

Google Classroom- a service for organizing online learning and knowledge conversion allows using the Internet and evaluating the works.

Moodle - remote control system for remote control without a screen.

ClassDojo - a simple tool for evaluating a group work and providing them with real-time coverage. Here, a comfortable system is provided for motivation with different roles and equal access.

6. Tests and check out system:

Classtime, Online test pad, Triventy.com, Kahoot.com, Quizlet.com, online-test «Ha Ypok».

7. Word clouds are one of the tools for visualizing textual information that can be used in English classes:

<http://www.tagxedo.com>,

<https://www.jasondavies.com/wordcloud>,

<http://www.wordle.net>, <https://tagul.com>).

It is advisable to use them at the stage of introduction or consolidation of new lexical material, brainstorming; when providing information about yourself when guessing a story on a word cloud; when conducting a simple survey.

Use of educational sites such as the British Council in Ukraine website (British Councils <http://learnenglishkids.britishcouncil.org/en>) in educational activities to enrich the piggy bank with multimedia files of songs, fairy tales and games by thematic grouping and in accordance with the role of the site visitor (Teaching English (in a role of a teacher) or Learning English (in a role of a student), which is chosen during registration.

Secondly, IT brings inclusion: The benefits of IT in education is of such that students in the classroom can all learn from the curriculum material. Students with special needs are no longer at a disadvantage as they have access to essential material and special IT tools can be used by students to make use of IT for their own educational needs. Despite this, it opens up new issues related to the 'digital divide' and providing access to IT tools and resources for those who are less fortunate.

Thirdly, IT use develops ICT literacy and ICT Capability: Both are 21st-century skills that are best developed whilst ICT remains transparent in the background of subject learning. The best way to develop ICT capability is to provide them with meaningful activities, embedded in purposeful subject-related contexts.

Finally, IT use encourages collaboration: You just have to put a laptop, iPad or computer in the classroom to understand how this works. IT naturally brings children together where they can talk and discuss what they are doing for their work and this in turn, opens up avenues for communication thus leading to language development. Technology integration in the classroom is an instructional choice by you, the teacher, and should always involve collaboration and deliberate planning.

In conclusion, I must say that ITs will continue to be a significant part of our future as it connects itself to more and more parts of our lives. It will

continually evolve and change because as consumers we all like a choice. We like to use ICT for personal

growth, creativity, and joy, consumption and wealth [1, c. 25].

So, every person of modern society, a student or a teacher, engaging with IT to:

1. Learn 21st-century skills and develop their IT capability and IT literacy.
2. Improves their attainment levels and develop cognitive skills.
3. Prepares them for an integrated society dominated by IT developments.
4. So that they learn the notion of using IT as a tool for lifelong learning.

Literature:

1. Information and communication technologies in schools: a handbook for teachers/A. Semenov// UNESCO, 2005.

2. Psychology as the Science of Self-Reports and Finger Movements: Whatever Happened to Actual Behavior?/Roy F. Baumeister, Kathleen D. Vohs, David C. Funder//First Published December 1, 2007.

3. Planboard - Free Lesson Planner for Teachers

4. Інформаційні ресурси:

<https://www.classtime.com/uk/>

<https://kahoot.com>

<https://quizlet.com>

<https://learningapps.org>

<https://study-smile.com>

<https://naurok.com.ua>

<https://miyklas.com.ua>

<http://www.tagxedo.com>,

<https://www.jasondavies.com/wordcloud>,

<http://www.wordle.net>, <https://tagul.com>

ПІЗНАВАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У КОНТЕКСТІ МІЖКУЛЬТУРНОГО ДІАЛОГУ

Збереження і пропагування культурного різноманіття сучасного світу набуває нині особливого значення як противага невпинно зростаючій глобалізації багатьох сфер життя. Починаючи з Загальної декларації ЮНЕСКО про культурне різноманіття (2001) та продовжуючи Конвенцією ЮНЕСКО про захист і сприяння різноманітності культурних виразів (2005) та Рекомендаціями ЮНЕСКО з міжкультурної освіти (2006), явище культурного різноманіття розглядається як «спільна спадщина людства» [4]. Популяризація цієї спадщини стає важливим освітнім завданням, а культурні особливості і традиції інших країн – об'єктом пізнавального процесу. За таких умов сфера мовної освіти, зокрема вивчення іноземних мов, як ніяка інша освітня галузь, має підстави і можливості для глибшого ознайомлення з культурою своєї та інших країн, ідентифікації схожостей і відмінностей між різними культурними традиціями і нормами, розвитку здатності розуміти і навчатися у носіїв інших культурних практик, виховання поваги до власної культури і культур інших народів.

Як загальноосвітнє, так і професійно орієнтоване навчання іноземної мови сьогодні виходить за межі суто лінгвістичної освіти і позиціонується як вивчення мови і культури з метою оволодіння засобами міжособистісного спілкування між представниками різних культур, іншими словами – міжкультурного діалогу. Такий діалог відбувається як за різних обставин побутового спілкування, так і в умовах ділових зустрічей, участі в міжнародних заходах та в інших формах професійних контактів.

Міжкультурний діалог при цьому розуміється не просто як спілкування мовців з різних етнокультурних середовищ. Звертаючись до офіційних рекомендаційних документів ЮНЕСКО, знаходимо концептуальне пояснення міжкультурного діалогу як такого, що стосується спілкування з метою порозуміння, яке “припускає, що [його]

учасники погоджуються слухати і розуміти кілька думок, в тому числі навіть ті, що наводяться групами або особами, з якими вони не згодні”; “спонукає до готовності ставити під сумнів усталені ціннісні визначення, задіяючи аргументи, емоції і креативність, щоб знайти нові спільні розуміння”; “становить відкритий і шанобливий обмін думками між окремими особами та групами з різним етнічним, культурним, релігійним та мовним походженням та спадщиною на основі взаємного розуміння та поваги” [2, с. 15]. У такому разі забезпечується право кожного комуніканта не тільки висловитися, а й бути почутим і прийнятим, можливість почуватися рівноправним учасником спілкування та обов’язок співпраці у досягненні порозуміння.

Подібне розуміння міжкультурного діалогу виділяє в ньому когнітивну функцію пізнання нового – засобу здобуття знань, розкриття спільних значень, пояснення припущень, інтеграції багатьох точок зору, усунення суджень, вияву допитливості, рефлексії, досягнення розуміння та формулювання власної точки зору. У цьому випадку доречно звернутися до моделі міжкультурної комунікативної компетентності, запропонованої ще наприкінці ХХ століття М. Байрамом як компоненту мовної освіти [1]. Усі п’ять її складових виразно корелюються з розумінням міжкультурного діалогу як процесу пізнання культури власної й інших країн:

- знання про соціальні групи у “своїй” і “чужій” країні, продукти й практики їхньої соціальної діяльності, а також про загальні процеси суспільної й індивідуальної інтеракції;

- уміння інтерпретувати події чи документи в іншій країні, пояснювати їх і порівнювати з подіями й документами у власній країні, ідентифікуючи їх етноцентричний аспект;

- уміння робити відкриття й вступати у взаємодію, виявляти нові знання про культуру, культурні значення й конотації, схожості й відмінності у вербальному й невербальному спілкуванні та оперувати цими знаннями за відповідних обставин;

- допитливе й відкрите ставлення до культури “своєї” й “чужої” країни, зацікавленість у виявленні нових поглядів на знайомі й незнайомі явища у “своїй” і “чужій” культурі, готовність ставити під сумнів цінності та припущення у культурній практиці власного оточення;

- критична культурна свідомість як здатність оцінювати критично, на підставі чітких критеріїв, культурні позиції, продукти й практики “своїї” й “чужої” країни.

Навчання іноземних мов у контексті міжкультурного діалогу суттєво розширює пізнавальний потенціал соціокультурної компетентності, яка є однією з цілей вітчизняної іншомовної освіти. У вітчизняному науковому дискурсі соціокультурна компетентність тлумачиться як “сукупність знань про країну, мова якої вивчається, національно-культурних особливостей соціальної і мовленнєвої поведінки носіїв мови, а також здатність користуватися такими знаннями у процесі спілкування з урахуванням звичаїв, правил поведінки, норм етикету, соціальних умов і стереотипів поведінки носіїв мови” [5, с. 6]. Утім підхід з точки зору міжкультурного діалогу акцентує можливість і необхідність ознайомлення з культурними проявами не тільки носіїв мови, що вивчається, але й інших мовців, котрі можуть спілкуватися нею як другою чи іноземною мовою і таким чином формують своєрідну «спільноту практичних користувачів мови». Крім того, велике значення надається порівнянню іншомовних культур з рідною культурою.

Когнітивна здатність людини до порівняння різних культур, культурних традицій, соціокультурних норм, поведінкових моделей і світоглядних цінностей, розпізнавання подібних або відмінних рис між елементами групи та класифікації груп на основі критерію схожості є загально визнаною ознакою критичного мислення. При цьому вчителю/викладачеві будь-якої з цих мов належить бути не лише провайдером культуромісткої інформації, а й стимулювати користувачів мов до аналізу й інтерпретації цієї інформації, такого порівняння рідномовної й іншомовної культури, що підвищувало б дієвість мовців як суб'єктів рідної культури, здатних її розвивати й популяризувати.

Водночас незнання соціокультурних відмінностей, нехтування культурними особливостями, небажання уважно поставитися і виявити повагу до культурних норм, властивих представникові іншої культурної групи, швидше за все, призведе до неправильного тлумачення його/її намірів і поведінки і може стати поштовхом до виникнення взаємних негативних культурних стереотипів. Культурні стереотипи є небажаним явищем, яке слід коректувати, а стереотипізація співрозмовника за ознакою приналежності до певної культурної групи чинить негативний

вплив на соціальні стосунки, створює проблеми у ділових стосунках. Термін «стереотип» з першого моменту своєї сучасної ужиткової історії пов'язувався з браком достовірної інформації, обмеженістю суджень людини власними уявленнями, тенденційністю й детермінованістю поглядів людини інтересами і досвідом тієї групи, до якої вона належить [3]. Знайомство з культурами інших країн у процесі вивчення іноземної мови наочно демонструє, що поведінка представників цих культур може суттєво відрізнятися від наших особистих, часом стереотипізованих, уявлень про культурні норми, крізь призму яких ми намагаємося тлумачити їхні дії і слова, і таким чином запобігає утворенню й поширенню культурних стереотипів.

Отже, підсумовуючи все викладене вище, наголосимо, що здійснення сучасної іншомовної освіти в дусі діалогу культур є одним з ключових принципів побудови сучасної міжкультурної парадигми іншомовної освіти як культуроцентричного пізнавального процесу.

Література:

1. Byram M. (1997). Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence. Clevedon: Multilingual Matters.
2. Intercultural competences. Conceptual and operational framework. Paris: UNESCO, 2013
3. Lippmann, Walter.(1922). Public Opinion. New York: Harcourt, Brace & Co.
4. UNESCO Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expression. 2005. Інтернет-ресурс. Режим доступу: <https://en.unesco.org/creativity/convention>
5. Ніколаєва С. Ю. (2010). Зміст навчання іноземних мов і культур у середніх навчальних закладах. Іноземні мови, № 3, 3 – 10.

Morozova Hanna
Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of Finance, Banking and Insurance

Balakhorohlu Karyna
master's degree in education in a specialty Finance, Banking and Insurance
State Biotechnological University

FEATURES OF THE DISTANCE FORM OF EDUCATION FOREIGN LANGUAGES

Today, the events caused by the armed aggression of the Russian Federation and the declaration of martial law in Ukraine became a rather serious test for all participants of the educational process. Distance learning has become an integral part of the modern life of every student, teacher and educational institution. New technologies make it possible to obtain knowledge remotely, regardless of the location of the participants of the educational process.

According to Wikipedia, distance learning is a set of information technologies and teaching methods that provide for the acquisition of education without the physical presence of learners in an educational institution.

In the modern world, such a topic as distance learning of foreign languages is becoming more and more relevant every day.

With the advent and development of the Internet, the possibilities of using computers in foreign language learning have expanded tremendously.

Teachers of foreign languages face a task: to prepare a specialist who is fluent in a foreign language in a short period of time.

The advantages of distance education include:

1. Learning at any time. Distance learning students have the opportunity to receive education at a time convenient for them, at a comfortable pace, being anywhere in the world.

2. Training without separation from work. Distance education provides an opportunity to study without leaving work: this type of education does not interrupt work experience, and the material acquired by the student can be immediately applied at work.

3. Easy accessibility. Students are often unable to contact their teachers

due to busy schedules. Some may even feel shy to raise their hands in lectures and openly ask their questions. With distance learning, they can connect with the teacher immediately by sending them a direct message on the designated learning platform.

4. Saving time and money. The road to the university and back requires financial and time costs. Time is an invaluable human resource that should be used with benefit for learning and recreation.

5. Free platforms for remote learning of foreign languages. There are various distance learning platforms such as Zoom, Moodle, Google Meet, ClickMeeting, Busuu, Quizlet and others. With the help of these platforms, students learn the learning material effectively and can later become a professional.

6. The possibility of teaching reading, writing, listening on video hosting YouTube or social networks Instagram, Facebook and others. A student can find a video on a topic of interest to him, in the language he is studying, on YouTube video hosting or on the social network he uses every day. This allows you to practice correct pronunciation, study the rules of grammar in detail, and find native speakers.

In addition to prospects, there are some problems of remote learning of foreign languages:

1. High price of equipment. The need for proper technical support for teachers and students. Not all educational institutions provide teachers with equipment. Pupils also have different opportunities: not all of them have laptops, cameras, microphones, and this negatively affects the results of learning the material.

2. Lack of motivation. During distance learning, students must be highly motivated. They must plan their time independently, and self-discipline is a decisive factor for success in distance learning foreign languages.

3. Internet connection problem. Network overload or lack of electricity – these factors interfere with the continuous learning process.

Distance learning allows you to use the world's cultural and educational values accumulated in global Internet networks, study under the guidance of pre-school teachers, improve your qualifications and deepen your professional knowledge.

The new teaching methodology, which is based on the use of information and communication technologies, is confidently included in the practice of activities of various educational institutions of various forms and levels.

So, distance learning has its advantages and disadvantages, but from the above it can be concluded that students are satisfied with the process and results of distance learning.

There are times when it is necessary to change or adjust the structure of distance learning to achieve greater efficiency. According to the research, it is possible to offer:

1. Develop more new free platforms and online games for learning foreign languages.
2. Replace written workbooks with free online platforms for doing homework, like Edvibe. It simplifies: doing homework for students and checking assignments online for teachers.

Literature:

1. https://naps.gov.ua/ua/press/about_us/2243/
2. <https://epistemo.in/blog/the-pros-and-cons-of-digital-education-in-schools/>
3. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1297830.pdf>

Y. P. Nenko

*Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Cherkasy Institute of Fire Safety named after Chornobyl Heroes of NUCD of
Ukraine*

INFORMATION COMMUNICATION TECHNOLOGY IN TEACHING ENGLISH AS FOREIGN LANGUAGE

Intercultural communication skills in developing global and European contexts serve as the foundation for English as a foreign language teaching at educational institutions in non-English-speaking nations (Byram, 1997). The Van Ek (1986) comprehensive framework, which encompasses linguistic, sociolinguistic, discourse, strategic, sociocultural, and social competence, provides the foundation for the information-communication technology aim.

According to this theory, learning a language entails acquiring the information and abilities necessary to relate the articulated parts to the interrelated dimensions of language. On a methodological level, the stated objectives direct instructional models within communicative approaches, which are generally represented in interactive, participatory, task-based, and cooperative or constructive instructional designs (Bagaric, 2007), as well as individualized programmatic (Mitchell & Vidal, 2001), situated, and post-methods instructions (Kumaravadivelu, 2006).

Communicative methods of teaching English as a foreign language are more in line with pedagogical viewpoints or coming from contemporary theories of language acquisition, for instance sociolinguistic perspectives, natural approaches to language, socio-constructivist perspectives, sociocultural perspectives etc.

Besides, the multiple perspectives and approaches in teaching English are among the key indicators of contextual changes, including changes in learner characteristics. In terms of changes, learner characteristics, in addition to issues related to situational changes, are even more serious and diversely addressed issues in English as a foreign language, which, in the information age (Ocholla, 2009), come associated with complexities representing generational differences based on digital identities and cultures as some of the frequently confronting challenges in 21st century English classes. These are some of the main causes for the development of new discourses on teacher knowledge, extending digital competencies as crucial teacher eligibility criteria in relation to pedagogy and subject-matter expertise (Voogt, Fisser, Robin, Tondeur, & Braak, 2012). This indicates that one of a teacher's fundamental competences is now the ability to integrate information-communication technology into the teaching and learning process.

Due to the perceived importance of technological skills, teacher knowledge is now represented as a comprehensive concept known as the technological pedagogical and content knowledge frame, as opposed to pedagogical content knowledge in the past. Mishra and Koehler (2006) modified Shulman's (1986) concept by emphasizing teacher skills in integrating technologies with other domains and other two key knowledge areas, namely, pedagogy and content (Voogt, Fisser, Robin, Tondeur, & Braak, 2012). Proper and balanced use of knowledge and skills representing the three

main domains (i.e., technological, pedagogical content domain) is what is known as TPACK in action in English teaching.

It is common that the use of technologies brings along innovations in teaching and learning techniques, one of the key questions for examining research-level analysis is which specific content and pedagogical aspects combined with which specific or individual types of information-communication technology are associated with bringing along innovation in teaching English.

Information-communication technology integration in English as a foreign language can be considered as connected to several TPACK components. An analysis of the content and methodological elements upon which the lessons are built, however, is one of many. For instance: chosen language items, content and materials for learner engagement, and targeted learning focuses are some of the key elements of technology application and teaching methods or approaches in practice.

Yet, it would also be crucial to see whether and how the incorporation of new teaching-learning strategies, such as communicative instruction, and technologies grow in English as a foreign language. This perspective also makes it possible to see how technological integration still restricts practices to conventional methods.

Literature

1. Byram, M. (1997). Teaching and assessing intercultural communicative competence. Clevedon, UK: Multilingual Matters. 124 p.
2. Van Ek, J. A. (1986). Objectives for Foreign Language Learning. Volume I: Scope.
3. Bagaric, V. (2007). Defining communicative competence. *Metodika*, 8 (1), 94-103.
4. Mitchell, C. B. & Vidal, K. E. (2001). Weighing the Ways of the Flow: Twentieth Century Language Instruction. *The Modern Language Journal*, 85(1). A Century of Language Teaching and Research: Looking Back and Looking Ahead, Part 2 (Spring, 2001), 26-38. Wiley on behalf of the National Federation of Modern Language Teachers Associations.
5. Kumaravadivelu, B. (2006). Understanding language teaching: From method to postmethod. Mahwah/London: Lawrence Erlbaum. Available at:

<http://livelongday.files.wordpress.com/2011/08/kumaraposmethod.pdf>

6. Ocholla, D. N. (2009). Are African libraries active participants in today's knowledge and information society? SA Jnl Libs & Info Sci 2009, 75(1)

7. Voogt, J., Fisser, P., Robin, P. N., Tondeur, J., & Braak, V. J. (2012). Technological pedagogical content knowledge: A review of the literature. Journal of Computer Assisted Learning. Research Foundation Flanders. Blackwell Publishing Ltd.

8. Mishra, P., & Koehler, M. J. (2006). Technological pedagogical content knowledge: A framework for teacher knowledge. Teachers college record, 108 (6), 1017.

Ірина Ніколаєва

Викладач англійської мови

Вищої категорії

Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»

Волинської обласної ради

МЕТОД «ГЛИБОКОГО ЧИТАННЯ» ПРИ ВИВЧЕННІ ФРАЗОВИХ ДІЄСЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Викладання англійської мови у вищих навчальних закладах здійснюється перш за все з метою опанування студентами основних навиків мовленнєвої діяльності, правильності вживання тих чи інших фраз та конструкцій, розуміння певних явищ, які є відмінною рисою англійської мови. Фразові дієслова є одним із тих мовних явищ, які повністю відсутні в українській мові, тому у їх вивченні студенти стикаються з певними труднощами, як у розумінні семантики фразового дієслова та його вживанні у мовленні, так і в перекладі на українську мову. Саме розуміння вживання фразових дієслів складає основу для «глибокого читання».

Для початку студенти ознайомлюються із значенням фразових дієслів. Після того їм пропонується ряд граматичних вправ на їх закріплення. Коли студенти повправлялись у вживанні фразових дієслів у реченнях, переходимо до читання тексту, де ці фразові дієслова будуть зустрічатися.

Отже, як практикувати глибоке читання [3]?

- Робіть щось протилежне швидкісному читанню. Це просто: спробуйте сповільнити швидкість читання. Дайте своєму розуму простір і час для роздумів над розділом. Забудьте про «проходження» книги та зосередьтеся на процесі. Будьте там.

- Не сприймайте це як виклик. Сприймайте це як відпочинок від постійного інформаційного шквалу.

- Читайте корисні та приємні книги. Це звучить очевидно, але я знаю багатьох людей, які ігнорують власний смак. Вони вибирають книгу, яка, на їхню думку, їм сподобається, а потім змушують себе прочитати її від початку до кінця.

Якщо це звучить знайомо, ось кілька факторів, які слід враховувати:

- Довгі проти коротких книг
- Художня література проти наукової літератури
- Складна проти простої мови
- Розважальний або той, що спонукає до роздумів, зміст

І просто, щоб було зрозуміло: читання не завжди має бути продуктивним. Немає нічого поганого в коротких, простих і цікавих книжках. Висновок полягає в тому, що коли ви знайшли щось приємне чи корисне, вам стає набагато легше зануритися в текст [1].

Знайдіть час. Якщо ви хочете зануритися в сторінки книги, усуньте всі інші відволікаючі фактори: ні музики, ні інших людей, ні перекусів. Просто зосередьтеся на читанні. Забудьте про багатозадачність взагалі. Встановіть таймер на 30 хвилин і зобов'яжіться читати протягом цього часу. Якщо ви надто часто відволікаєтеся, почніть з меншого й попрацюйте над собою. Ви швидко помітите, наскільки покращилася ваша зосередженість.

Виберіть налаштування. Деякі люди вважають, що для читання завжди потрібно робити нотатки, виділяти текст і складати підсумки. Але я думаю, що ці речі можуть справді викликати тертя. І якщо їх застосувати неправильно, вони можуть зіпсувати ваше враження від глибокого читання.

Як протитруту раджу визначити своє «чому» перед сеансом глибокого читання. Запитайте себе: «Яку мету ставлю перед собою, читаючи це?» Щоб розслабитися і відпочити? Щоб виконати завдання на роботу? Або розширити свій розум і отримати свіжі ідеї? На основі цієї

відповіді ви можете легко дізнатися, які інструменти та звички вам потрібні, щоб отримати від читання максимум користі. Філософський памфлет вимагає більш активної участі, ніж, наприклад, любовний роман.

Ось два налаштування, якими пропоную користуватися:

1. Лінивий книжковий хробак. Це налаштування перед тим, як лягати спати або просто відпочити. Ніяких трюків не потрібно. Необхідно просто лежати з легким для читання романом і дозволяти сторінкам захоплювати вас.

2. Цікавий сканер сторінок. Це той підхід, який використовується, щоб досліджувати свої твори. Сідаємо за свій стіл, щоб краще зосередитися. Фломастери, ручки та папір під рукою. Коли справа доходить до фактичного читання, розділи проходимо двічі. Перший раз, щоб зрозуміти суть. Другий раз, щоб розібрати всю інформацію. Так, цей процес повільний. Але окупається нескінченно.

Отже, створюйте власні налаштування. Експериментуйте з тим, що працює найкраще. Зробіть так, щоб книги працювали на вас, а не проти вас [2].

Література

1. Carr, N. Is Google making us stupid? Atlantic Monthly, 301(6). Available, 2008 URL : www.theatlantic.com/doc/200807/google
2. Foorman, B. R., & Al Otaiba, S. (inpress). Reading remediation: State of the art. In K. Pugh and P. McCardle (Eds.), How children learn to read: Current issues and new directions in the integration of cognition, neuro biology and genetics of reading and dyslexia research and practice. SanAntonio, TX: Pro-Ed.
3. Sandak, R., Mencl, W. E., Frost, S. J., & Pugh, K. R. (2004). The neuro logical basis of skilled and impaire dreading: Recent findings and new directions. Scientific Studies of Reading, 8(3), 2004. pp. 273–292.

N.P. Panchuk

PhD in Psychology

*Assistant Professor of the Department of Psychology Education
Kamianets-Podilskyi Ivan Ohiienko National University, Kamianets-Podilsky*

S.O. Panchuk

student

Kamianets-Podilskyi Ivan Ohiienko National University, Kamianets-Podilsky

USE OF ACTIVE LEARNING METHODS WITH THE PURPOSE OF COGNITIVE DEVELOPMENT IN THE PROCESS OF PROFESSIONAL TRAINING OF A STUDENT

The formation of the future specialist's personality in a higher educational institution sets the following main goals: mastering of professional competencies, knowledge, skills and abilities by future specialists; formation of motivational sphere and specific professional motives, attitudes, value orientations. The efficiency of the specialists' activity depends on the possession of professional competencies, values, socio-professional and personal characteristics. A reliable basis for predicting the efficiency of future professional activity is awareness of life position. Training should be carried out as an actualization of the potential professional opportunities of the personality and their development to the level of maturity. There is no need to focus on the outward flow of didactic stimuli-irritants. To manage and self-manage the process of forming a future specialist, it is necessary that the student and teacher are aware of and understand the purpose of their activities.

T. Kochubei, A. Ocheretyanyi emphasize the effectiveness of the use of interactive technologies in the formation of life values of students in the course of educational disciplines [4]. In foreign psychology, interactive teaching methods are widely used in working with students. The format of coaching involves the use of interactive methods in the field of feedback-vector orientation. Feedback – in a broad sense – is a feedback in the form of a response, review, i.e. feedback on an action or event [6]. In particular, when a teacher gives a lecture, he or she will always wait for feedback to be found: when students will discuss the presented educational information and ask questions. In the group form of activity, group members are interdependent,

influence each other for a certain period of time, pursue a common goal, they have a sense of belonging, they are involved in the process of interactive communication [5].

Self-knowledge and adequate self-esteem are important conditions for of self-actualization of the personality, necessarily precede not only the processes of self-education and self-realization, but also each individual act of goal setting. If the person has not yet figured out for himself what he aspires to in the future, what is the meaning of his life, what he needs, what he tries to be in relation to other people and to himself, what qualities he needs to develop, and which resolutely to get rid of, it indicates a lack of freedom of self-realization and holistic self-actualization of such a personality. Due to the activity of self-knowledge, the personality ceases to be a product of external circumstances and shows the ability to self-creation. Self-creation does not occur through a monotonous volitional effort, but grows out of the forms and content of communication with other people, and is determined by the nature of such communication. Methods of formation and development of teams developed by V. Horbunova, which are based on the principle of axiology of the role approach [2], were important for us when using active teaching methods.

According to the results of the research [3, s.147] of students “also on the fourth year of education the knowledge does not reach the main positions in the system of value orientations.” The rank of the value “development” steadily decreases until the fourth year of education. “Students are convinced that in order to achieve success in life they need to rely on their own intelligence and abilities (77.1%), there must be considerable faith in their own strength and inevitable success (58.8%), and, of course, professionalism, knowledge of their business and business qualities (53.3%), and education (53.1%) are valued” [1, s.128-129].

Thus, in order to improve the organization of the educational process, the acquisition of practical skills close to the conditions of the educational process, the formation of professional and personal competencies of the future specialist in the pedagogical field, it is advisable to pay important attention to the problem of practical training through the implementation of active teaching methods in the educational process of the higher educational institutions, which is one of the main pillars for acquiring practical skills and abilities necessary for the formation of the specialist’s personality, who will be competitive in the domestic and European labour market in order to be able to

independently find solutions to pedagogical problems, expand professional knowledge, make original and creative decisions in conditions of the future pedagogical activity.

Literature:

1. Бліхар М.П. Духовні цінності студентської молоді в сучасному українському суспільстві: дис. ... канд. соціолог. наук: 22.00.04. Львів, 2018. 271с.
2. Горбунова В.В. Ціннісно-рольовий підхід у теорії та практиці командотворення. *Наукові студії із соціальної та політичної психології*. 2014. Вип. 34. С. 138–150.
3. Подшивайлов Ф.М., Подшивайлова Л.І. Динаміка змін основних показників мотиваційної сфери студентів-психологів (за результатами лонгітюдного дослідження). *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України*. Київ: Видавництво «Фенікс», 2018. Т. XII. Психологія творчості. Випуск 24. С. 135-152.
4. Kochubei T., Ocheretyanyi A. Sensitivity of students for formula of living values. *Slovak international scientific journal*, Bratislava, 2017. Vol. 1. № 12. S. 21-24.
5. Onufriieva, L.A. The Psychology of Professional Realization of a Future Specialist's Personality: Theoretical and Methodological Aspect. Monograph. Rzeszów : BonusLiber, 2017. 194 s.
6. Ruth D. Developing feedback for pupil learning : teaching, learning and assessment in schools. Abingdon, Oxon; New York, NY: Routledge, 2018. 155 s.

О. Д. Петришена
Аспірант
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
Викладач спеціаліст
Майстер виробничого навчання
ORSID 0000-0001-7515-9612
Відокремлений структурний підрозділ «Хмельницький
торгово-економічний фаховий коледж
Державного торгово-економічного університету»

ІНОЗЕМНА МОВА В ФАХОВІЙ ПЕРЕДВИЩІЙ ОСВІТІ

Значення іноземної мови у структурі професійної підготовки сучасного фахового молодшого бакалавра формує постійно зростаючу потребу до вивчення іноземної мови та іноземної мови (за професійним спрямуванням) у комплексному формуванні професійної компетентності зі спеціальності готельно-ресторанна справа, що зумовлена розвитком інноваційних технологій, можливостями співпраці з іноземними партнерами у сфері гостинності, розвиток зовнішньої та внутрішньої політики держави.

Перспективи розвитку професійної компетенції визнається вивченням англійської мови за новітніми інформаційними технологіями у навчальній та майбутній професійній діяльності, розширюючи спектр знань, умінь та навичок, яким повинен володіти здобувач освіти, що постійно оновлюється за рахунок додавання професійного та міжкультурного аспектів комунікації.

За освітньо-професійною програмою для здобувачів освіти за спеціальністю готельно-ресторанна справа, загальна кількість годин на вивчення іноземної мови (за професійним спрямуванням) передбачає виділену кількість годин на вивчення освітнього компонента в складі практичних, семінарських занять та години на опрацювання самостійно. Протягом останніх років спостерігається тенденція до збільшення кількості годин на самостійну роботу здобувачів освіти.

Сучасні інформаційні технології мають бути ефективними для покращення засвоєння знань здобувачами освіти та зробити вивчення іноземної мови (за професійним спрямуванням), доступним,

інтерактивним, комунікативно спрямованим, цікавим, наочним, індивідуальним [1, с. 2].

Збільшення словникового складу у майбутніх фахових молодших бакалаврів з англійської мови відбуватиметься набагато швидше, під час вивчення ще й освітнього компонента з англійської мови (за професійним спрямуванням), завдяки розширенню словникового запасу вивчення професійних термінів, спектру знань у сфері гостинності із знання іноземної мови та іноземної мови (за професійним спрямуванням) [1, с. 3].

У зв'язку з цим є актуальним розглянути функціонування нових мовних одиниць в когнітивному ракурсі, оскільки це має сприяти розкриттю механізму формування фундаменту з вивчення англійських мовних одиниць [1, с. 4-5].

Когнітивна наука - це сукупність наук про пізнання - отримання, зберігання, перетворення і використання знання; у вузькому сенсі - це міждисциплінарне дослідження отримання і застосування знань.

Основними складовими когнітивної науки є: [4, с. 41].

- експериментальна психологія пізнання;
- філософія свідомості;
- нейрон-наука;
- когнітивна антропологія;
- лінгвістика;
- комп'ютерна наука і штучний інтелект.

Когнітивні технології - це сукупність методів, алгоритмів і програм, що моделюють пізнавальні здібності людського мозку для вирішення конкретних прикладних завдань - розпізнавання образів, мови, сигналів, зображень, переробку інформації, що бере участь в сприйнятті, пам'яті, мисленні і мові, граматики. [4, с. 42].

На симпозіумі в Массачусетському технологічному інституті з доповіддю на тему: «Три моделі мови», виступив лінгвіст Ноам Аврам Чомські (Хомський) представник галузі комп'ютерного моделювання і штучного інтелекту, та пояснює дивовижну швидкість, з якою діти вивчають мови, схожі етапи вивчення мови дитиною незалежно від конкретної мови, а також типи характерних помилок, які роблять діти, що засвоюють рідну мову [5, с. 1-5].

Данна теорія Чомскі «мінімалістська програма» має сильні твердження про універсальну систему з вивчення англійської мови. Згідно з його переконанням, граматичні принципи, що лежать в основі мов, є природженими і незмінними, а відмінності між мовами світу можуть бути пояснені в термінах параметричних установок мозку, які можна порівняти з перемикачами. Виходячи з цієї точки зору, здобувачу освіти для вивчення англійської мови (за професійним спрямуванням) полягає у вивченні лексичних одиниць і морфем [1].

Відомі американські вчені у сфері освіти А. Маслоу, К. Роджерс стверджують, що впровадження в навчальний процес з застосуванням новітніх технологій навчання повинно базуватися на таких принципах, як індивідуалізація та диференціація навчання; розвиток та самореалізація творчих здібностей; визнання провідної ролі мотивації навчання; повага до особистості; активізація та інтенсифікація в навчанні.

Типологія технологій навчання з вивчення англійської мови: [3, с. 41].

- навчальні комп'ютерні програми для роботи над окремими аспектами мови (вимова, лексика, граматики);
- навчальні фільми з розробленими завданнями;
- комп'ютерні тестові програми для підготовки до іспитів;
- мультимедійні засоби (PowerPoint);
- інтерактивні дошки.

До телекомунікаційних технологій відносяться:

- сайти для вивчення іноземних мов [2];
- навчальні інтернет-сайти;
- інтернет-проекти;
- віртуальні освітні простори (Moodle, Whiteboard).

До мультимедійних технологій відносяться:

- WEB-камери для проведення телеконференцій;
- різні екрани, відео- та аудіопристрої відображення інформації;
- пристрої дистанційного управління технічними засобами [4, с. 13].

Можна визначити низку переваг використання новітніх інформаційних технологій на заняттях з іноземної мови (за професійним спрямуванням) у здобувачів освіти немовних спеціальностей. Комп'ютерні програми є джерелом інформації, які стимулюють

самоосвіту, формують навички самостійної діяльності, сприяють використанню швидкісного навчання, підвищують мотивацію навчання.

Новітні інноваційні технології, дозволяють здобувачам освіти усвідомлювати потребу з вивчення іноземної мови, (за професійним спрямуванням) та використовувати мережу Інтернету як засіб навчання, що має доступ до світових ресурсів освіти [3, с. 5].

Отже, новітні технології навчання з іноземної мови (за професійним спрямуванням) є частиною самоосвіти, що допомагають швидко та ефективно збільшити лексичний запас, засвоїти сприйняття усної мови, поставити правильну вимову, з поєднанням декількох видів інформації для вирішення певного завдання та презентуються за допомогою комп'ютера або іншої електронної апаратури. Новітні технології дають можливість застосувати індивідуальний підхід, сприяють розвитку самостійної освіти і забезпечують сучасний та автентичний матеріал, що відповідає інтересам і потребам здобувачів освіти.

Список використаних джерел:

1. Богуцький В.М. Стаття Дата оновлення 16.02.2023 р. URL https://www.naiou.kiev.ua/files/naukova-diyalnist/naukovi-zahodi/zbirniki/2017/zbir_inavac_inozmov.pdf (дата звернення 16.02.2023 р.)

2. Кузьміна І.П. Використання сучасних інформаційних технологій на заняттях з іноземної мови. Дата оновлення URL: http://novyn.kpi.ua/2008-3/05_Kuzmina.pdf (дата звернення 15.02.2023 р.)

3. Морська Л.І. Інформаційні технології у навчанні іноземних мов: навчальний посібник. Тернопіль: Астон, 2008. 256 с.

4. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті Педагогічна газета, 2001. 7 липня. с. 4-6.

5. Онопрієнко М.В. Феномен когнитивної науки и технологии; стаття.

4. Кауфман С. Книга «За межами піраміди потреб. Новий погляд на самореалізацію. М'яка обкладинка» с. 400.

Інтернет джерела:

1. Матеріал з Вікіпедії - вільної енциклопедії. Ноам Чомскі

Дата оновлення 17.02.2023 р. URL https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%BE%D0%B0%D0%BC_%D0

17.02.2023 р.)

2. (<http://www.bbc.co.uk/learningenglish>);

Т.В. Пілюгіна

к. пед. н., доцент

Державний податковий університет

РОЛЬ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У НЕМОВНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Процеси інтеграції, укладання ділових договорів із зарубіжними партнерами, розширення професійних і культурних зв'язків України з країнами-членами Європейського союзу, збільшення інформаційного потоку вимагає від сучасного випускника вільного володіння іноземною мовою, що відповідає сучасним європейським стандартам, тому перед вищими навчальними закладами стоїть завдання пошуку та розроблення нових підходів з використанням інформаційних технологій, удосконалення викладання іноземних мов з метою підготовки конкурентоспроможного фахівця на ринку праці, який відповідає високим професійним вимогам.

Використання інформаційних, ігрових, інтерактивних та мультимедійних технологій на заняттях з іноземної мови урізноманітнює процес сприйняття та впливає на формування навичок говоріння. Завдяки комп'ютеру та інтернету студенти мають можливість опанувати великий обсяг інформації, а різноманітна кількість онлайн-ресурсів сприяє удосконаленню будь-яких навичок вивчення іноземної мови.

Інтерактивні методики та системи іншомовної підготовки майбутніх фахівців в умовах глобального інформаційного простору досліджували О. Бігич, П. Данкель, Т. Коваль, А. Малій, А. Нісімчук, Р. Хартіган, О. Циркун та інші науковці.

Метою роботи є розкриття ролі і значення інноваційних методів викладання іноземних мов у немовних вищих навчальних закладах.

Професійна підготовка майбутніх фахівців стала неможливою без інформаційних технологій, адже культурне середовище існування людини тісно пов'язане із споживанням і продукуванням цифрової інформації. Такі трансформації викликані вимогами сучасних тенденцій розвитку та характерними особливостями цифрових технологій в освіті, які додають безперечні переваги у вигляді доступності інформації та можливостей швидкого пошуку у реальному часі; спрямуванням власних бажань та прагнень на цілеспрямоване опанування матеріалу; об'єднанням знань з різних галузей науки та бізнесу[2].

Високотехнологічність стала епіцентром людського розвитку, тому й освітню сферу неможливо уявити без упровадження інформаційно-комунікаційних технологій. Це охоплює усі технології, які можна використати для роботи з інформацією: комп'ютер, смартфон, аудіотехнології, спеціалізоване програмне забезпечення тощо. Їх основною метою є підготовка студентів до життєдіяльності в умовах інформаційного суспільства. Будь-який етап навчального процесу може використовувати мультимедійні технології, які слугуватимуть джерелом дидактичного матеріалу чи наочності, інструментом контролю і діагностики, тренувальним засобом чи індивідуальним інформаційним простором студента [1]. За їх допомогою у здобувача вищої освіти формуються уміння користуватися різними джерелами інформації, порівнювати та аналізувати дані, вивчати та обробляти інформаційні ресурси іноземною мовою. Вирішальне значення інноваційних технологій у підвищенні рівня володіння іноземною мовою полягає у формуванні особистості, готової до міжкультурної співпраці та комунікації на міжнародному рівні [3].

Отже, для ефективної модернізації освітньої галузі виникає необхідність застосування інформаційно-комунікаційних технологій у процесі викладання іноземних мов студентам немовних спеціальностей, адже це значно підвищує ефективність навчального процесу, стимулює інтерес до вивчення іноземних мов, формує інформаційну культуру особистості майбутнього фахівця.

Список літератури

1. Власенко Л.В., Тригуб І.П. Використання інтернет ресурсів для самостійного вивчення іноземної мови [online]. URL:

http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/30937/1/foreign%20languages_2019.pdf

2. Шевчук Л.О. Використання інноваційних технологій у процесі викладання англійської мови студентам технічних спеціальностей [online]. URL: file:///C:/Users/ADMIN/Downloads/Nzspp_2013_2_23-1.pdf

3. Щеглова А.О. Дидактичні основи використання ІКТ при викладанні іноземної мови у немовних закладах вищої освіти [online]. URL: [http://eetecs.kdu.edu.ua/2020_01/EETECs2020_008\(1\)_08](http://eetecs.kdu.edu.ua/2020_01/EETECs2020_008(1)_08)

Zoia Sharlovyh¹, Karolina Borkowska²

¹ PhD, adiunkt, pracownik administracyjno-biurowy, Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych w Łomży, Rzeczpospolita Polska

² nauczycielka, II Liceum Ogólnokształcące im. Cypriana Kamila Norwida w Ostrołęce, Rzeczpospolita Polska

¹ <https://orcid.org/0000-0001-8115-9838>

² <https://orcid.org/0009-0004-7952-1470>

TEORETYCZNE PODSTAWY NAUCZANIA JĘZYKA POLSKIEGO JAKO OJCZYSTEGO I OBCEGO DLA CIĄGŁEGO ROZWOJU OSOBISTEGO I ZAWODOWEGO OBYWATELI RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ I INNYCH KRAJÓW

Teoria nauczania jest jednym z najistotniejszych zagadnień współczesnej pedagogiki. Dotyczy bowiem zarówno uczących jak i nauczanych, organizatorów nauczania i jego odbiorców. Obie grupy uczestniczą w realizacji poszczególnych obszarów zawartych w najważniejszych dokumentach stanowiących filary podstaw nauczania języka polskiego. Warto zwrócić uwagę a fakt, iż podstawy te ulegają zmianom na przestrzeni lat. W ostatnim czasie poza modyfikacjom struktury szkół (nauka w szkole podstawowej została wydłużona do 8 lat, a w szkole średniej do 4/5; likwidacji uległy także gimnazja) zmianie uległa również podstawa programowa kształcenia ogólnego, a co za tym idzie także programy nauczania i wymagania edukacyjne. Podstawę umiejętności uczenia się kładzie się od

przedszkola, szkoły podstawowej, liceum, uczelni i ma na celu ciągły rozwój przez całe życie.

Co obecnie jest celem kształcenia?

Aby mówić o teoretycznych podstawach nauczania musimy zastanowić się nad celem całego procesu kształcenia. Cele szkolenia zostały ujęte w kategoriach efektów uczenia się z uwzględnieniem wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Nowa podstawa programowa kładzie większy nacisk na zdobycie uporządkowanej, systematycznej wiedzy, która będzie mogła być wykorzystana w praktyce. Uwagę zwraca także zapis dotyczący konieczności rozwijania szacunku do wiedzy. Zmiany dotyczą rozwoju myślenia krytycznego, rozumianego jako umiejętność niezbędna współczesnemu człowiekowi.

Jaką rolę pełni myślenie krytyczne?

Myślenie to tworzenie pojęć organizujących świat, rozwiązywanie problemów i skuteczne podejmowanie decyzji oraz formułowanie sądów. Rozwój i kształtowanie myślenia krytycznego jest niezbędnym elementem rzeczywistości XXI wieku, a uczniów ma przygotować do dorosłego życia. Jakie możliwości daje taki sposób myślenia? Do najważniejszych korzyści należą:

- umiejętność analizowania, budowania hipotez, określanie istoty problemów;
- dokonywanie oceny, weryfikowanie i tworzenie argumentów;
- niezależne myślenie;
- tworzenie logicznych powiązań;
- myślenie dedukcyjne i związane z nim przewidywanie faktów;
- dostrzeganie błędów i nieścisłości w rozumowaniu;
- weryfikacja faktów;
- przetwarzanie informacji;
- kwestionowanie własnych założeń, ale także oczywistych tez;
- precyzyjne myślenie.

Stąd też nadrzędne potraktowanie myślenia w nowej podstawie programowej.

Czym jest podstawa programowa i jaka jest jej funkcja

Podstawa programowa jest dokumentem wpływającym na wszystkie działania podejmowane przez szkołę. Określa cele i treści nauczania w procesie ogólnym, wskazuje szczegółowe wymagania dotyczące wiedzy i

umiejętności, które powinien posiadać uczeń po zakończeniu danego etapu edukacyjnego. Dla nauczyciela jest to wyznacznik pracy dydaktycznej w danym przedmiocie. Realizacja wymagań zawartych w podstawie programowej jest obowiązkiem nauczyciela. Warto pamiętać, iż podstaw programowa ma rangę ustawy, zatem jej realizacja jest obligatoryjna dla każdego nauczyciela.

W nauczaniu języka polskiego jako ojczystego podstawa programowa skupia się na ośmiu najważniejszych umiejętnościach:

a) Myślenie, rozumiane jako złożony proces umysłowy, obejmujący interakcje wielu operacji umysłowych, m. in. wnioskowanie, abstrahowanie, rozumowanie, wyobrażanie sobie, sądzenie, rozwiązywanie problemów, twórczość;

b) Czytanie, łączące w sobie rozumienie sensów i znaczeń symbolicznych wypowiedzi. Prowadzi ono do rozwoju osobistego, stwarza poczucie wspólnoty i łączności międzypokoleniowej;

c) Umiejętność komunikowania się, zarówno w mowie, jak i w piśmie, na podstawie znajomości norm językowych;

d) Kreatywne rozwiązywanie problemów z różnych dziedzin z wykorzystaniem technologii informacyjnych;

e) Sprawne posługiwanie się nowoczesnymi technologiami, ze szczególnym zwróceniem uwagi na bezpieczeństwo w cyberprzestrzeni i respektowanie praw autorskich;

f) umiejętność samodzielnego poszukiwania informacji, ich weryfikacji, syntezy i wartościowania;

g) wyrobienie nawyku systematycznego uczenia się, porządkowania zdobytej wiedzy;

h) umiejętność współpracy w grupie, ale i samodzielnego podejmowania decyzji.

Na poziomie szkoły ponadpodstawowej jednym z najważniejszych zadań jest rozwijanie kompetencji językowych i komunikacyjnych, bowiem stanowią one kluczowe narzędzie poznawcze bez względu na dyscyplinę wiedzy. Język polski pozwala uczniowi na poznawanie dzieł literackich będących dziedzictwem polskim, europejskim i światowym. Sprzyja to kształtowaniu hierarchii wartości, dojrzałości emocjonalnej, intelektualnej i moralnej. Buduje również tożsamość osobową, narodową i kulturową.

W podstawie programowej wyróżnione zostały cele kształcenia (wymagania ogólne) i treści nauczania (wymagania szczegółowe), które zostały podzielone na cztery obszary: kształcenie literackie i kulturowe, kształcenie językowe, tworzenie wypowiedzi i samokształcenie. Szczególne znaczenia ma integracja kształcenia literackiego i językowego, co dodatnio wpływa na kompetencje interpretacyjne uczniów. Duży nacisk kładzie się obecnie na umiejętności retoryczne, które wspierają umiejętność polemizowania, ale ułatwiają też rozpoznanie manipulacji językowej i przeciwstawienie się jej.

W przypadku nauki języka polskiego jako obcego celem jest poznanie podstaw języka polskiego, co zapewni swobodną komunikację w środowisku (na ulicy, w sklepie, w szkole, w aptece, w transporcie, na granicy itp.) oraz w tych obszarach, które są niezbędne do komunikacji z przyszłymi pracodawcami i pomoże w zatrudnieniu.

Co zawierają programy nauczania?

Z podstawą programową nierozłącznie związane są programy nauczania. O ile podstawa programowa jest aktem normatywnym, to program nauczania to naukowy i praktyczny opis konkretnych działań, które prowadzą do postępów uczniów w nauce. Program nauczania jest zatem związany z praktyką. Może on obejmować wszystkie przedmioty, które są nauczane w szkole, ale istnieje możliwość objęcia programem nauczania jednego, konkretnego przedmiotu. Obecnie funkcjonuje wiele programów nauczania, tworzonych przez poszczególne wydawnictwa.

Program nauczania języka polskiego jako ojczystego oparty jest na tekstach literackich, wokół których skupione są wszystkie działania uczniów i nauczyciela. Celem pracy jest rekonstrukcja sensów danego tekstu, ale również mają one służyć poznaniu historii i teorii literatury. Należy zwrócić uwagę na osadzenie tekstów w różnorodnych kontekstach, ale też w związkach między różnymi dyscyplinami wiedzy i sztuki. Istotną płaszczyzną pracy z tekstem jest rozumienie go w porządku aksjologicznym, co ma na celu wykształcenie u uczniów określonej hierarchii wartości.

Układ programu nauczania w przypadku języka polskiego jako ojczystego ma charakter historycznoliteracki – teksty ułożone są w sposób chronologiczny, według następujących po sobie epok literackich. Ułatwia to porządkowanie zdobywanej wiedzy oraz rozumienie procesu historycznoliterackiego. Warto zauważyć, iż rozumienie tekstów dawnych i

procesu historycznoliterackiego ujmowane jest z perspektywy współczesności. Zatem rolą nauczyciela nie jest wejście w rolę historyka literatury, lecz próba dotarcia do istotnych zagadnień poruszanych w utworze, przy czym historia literatury ma pełnić funkcję pomocniczą. Jednym z elementów programu nauczania jest dialog kulturowy o wielowiekowym charakterze. Daje to możliwość skonfrontowania kultury współczesnej z jej antycznym dorobkiem i dziedzictwem. Dlatego też nie można ograniczać się tylko do tekstów literackich, należy baczenie przyjrzeć się innym dziedzinom sztuki, zwracając przy tym uwagę na relacje między różnymi dziedzinami sztuki oraz na dialog, toczący się między nimi [2, 7, 8].

Po zakończeniu edukacji w szkole ponadpodstawowej jej absolwent powinien być człowiekiem wrażliwym, twórczym, ale też otwartym na odmienność, uznającym tradycję i wykorzystującym ją do zrozumienia teraźniejszości. Dlatego ważny jest jeden z elementów podstawy programowej, jakim jest samokształcenie, które powinno być skutkiem zaciekawienia światem. Jednak tylko uczeń traktowany podmiotowo będzie czuł się gotowy do wzięcia odpowiedzialności za swoją edukację.

Program nauczania języka polskiego jako obcego polega na znajomości języka polskiego, co pomoże ułatwić życie codzienne i porozumiewanie się w środowisku polskim dla obywateli innych krajów, który przyjechali do Polski oraz oparty jest na tekstach literackich, wokół których skupione są wszystkie działania słuchaczy i nauczyciela. Plan nauczania (harmonogram) określający tematy zajęć edukacyjnych oraz ich wymiar, z uwzględnieniem, w miarę możliwości części teoretycznej i praktycznej z podziałem na dni [1, 3, 4, 5].

Znaczenie wymagań egzaminacyjnych w świetle egzaminów zewnętrznych

Wymagania egzaminacyjne są ściśle związane z egzaminami zewnętrznymi przeprowadzanymi na zakończeniu etapów edukacyjnych takimi jak egzamin ósmoklasisty i egzamin maturalny. Oba te egzaminy oddziałują na treść i sposób nauczania w szkołach. Sprawdzają one także kompetencje o charakterze społecznym. Niestety, często ma miejsce sytuacja nauczania tylko pod kątem egzaminów, co wiąże się z zawężeniem treści nauczania. Wymagania egzaminacyjne pozostają w ścisłym związku z podstawą programową, są od niej jednak bardziej szczegółowe. Wśród nich znajdują się IV główne obszary, tożsame z podstawą programową nauczania

języka polskiego, podlegają one jednak znacznemu uszczegółowieniu. Skupiają się na odbiorze informacji i samodzielny do niej docieraniu. Nie bez znaczenia jest także analiza i interpretacja tekstów kultury, co sprawia, że ich odbiór jest coraz bardziej dojrzały i świadomy. Ostatnim zakresem wymagań jest tworzenie wypowiedzi, oparte na świadomości funkcji środków językowych, znajomości różnych odmian polszczyzny i umiejętnego ich wykorzystania [9].

Aby ukończyć kurs języka polskiego jako obcego, uczestnicy kursu muszą zdać egzamin (składa się z części pisemnej i ustnej) aby otrzymać certyfikat potwierdzający znajomość określonego poziomu wiedzy i umiejętności języka polskiego jako obcego, na poziomach: A1 (elementarny), A2 (wstępny), B1 (progowy), B2 (średni ogólny), C1 (efektywnej biegłości językowej), C2 (zaawansowany) [6].

Podsumowanie

Jak wynika z powyższego, teoretyczne podstawy nauczania języka polskiego jako ojczystego równo jak i obcego uległy w ostatnim czasie wielu zmianom. Nie są to jedyne modyfikacje, jakie czekają nauczycieli jak i uczniów, bowiem od roku 2025 zmianie ulegną wymagania egzaminacyjne zarówno na poziomie egzaminu ósmoklasisty i matury. Bez wątplenia jednak nie zmienia się ich funkcja i znaczenie – są nie tylko dokumentami prawnymi, ale też swego rodzaju drogowskazami, które mają za zadanie wspierać i pomagać zarówno organizatorom procesu nauczania, jak jego podmiotom.

Rozwój kompetencji językowych też powinien trwać nieprzerwanie przez całe życie. Takie podejście dotyczy zarówno języka ojczystego, jak i języka obcego, co przyczyni się do silnej kultury, komunikacji międzyludzkiej, poszerzy możliwości edukacji, zatrudnienia i realizacji ambitnych celów każdego z nas.

LITERATURA:

1. - Гражина Левицька, Роман Левицький. Самовчитель польської мови. Практичний курс. Навчальний посібник. – К.: Методика, 2011. – 240с.

2. Kozak Wioletta, *Vademecum nauczyciel. Wdrażanie podstawy programowej w szkole ponadpodstawowej*, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2019.

3. - Małgorzata Małolepsza, Aneta Szymkiewicz Hurra!!! Po polsku 1 nowa edycja. Seria do nauki języka polskiego jako obcego. Podręcznik nauczyciela. Wyd. Prolog., 2020, 148 s.

4. - Małgorzata Małolepsza, Aneta Szymkiewicz Hurra!!! Po polsku 1 nowa edycja. Seria do nauki języka polskiego jako obcego. Podręcznik studenta. Wyd. Prolog., 2020, 191 s.

5. - Małgorzata Małolepsza, Aneta Szymkiewicz Hurra!!! Po polsku 1 nowa edycja. Seria do nauki języka polskiego jako obcego. Zeszyt ćwiczeń. Wyd. Prolog. ,2020, 140 s.

6. Opis poziomów zaawansowania URL: <https://igp.polonistyka.uj.edu.pl/ikp-opis-poziomow-zaawansowania> [dostęp 07.03.2023, godz. 18:00].

7. Podstawa programowa nauczania języka polskiego, URL: <https://podstawaprogramowa.pl/Liceum-technikum/Jezyk-polski> [dostęp 07.03.2023, godz. 18:00].

8. Program nauczania języka polskiego. Oblicza epok. Klasy 1 – 4 liceum ogólnokształcącego (1-5 technikum). Zakres podstawowy i rozszerzony, URL: <https://ucze.pl/zasob/program-nauczania-oblicza-epok-klasy-1-4-liceum-ogolnoksztalczacego-1-5-technikum-zakres-podstawowy-i-rozszerzony> / [dostęp 7.03.2023, godz. 19:30).

9. Wymagania egzaminacyjne obowiązujące na egzaminie maturalnym w roku 2023 i 2024, URL: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/wymagania-egzaminacyjne-obowiazujace-na-egzaminie-maturalnym-w-roku-2023-i-2024> [dostęp 07.03.2023, godz. 19:00]

I.M. Свириденко
кандидат педагогічних наук, доцент
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

На сучасному етапі розвитку України основним завданням вищої освіти є підготовка конкурентоспроможного та мобільного фахівця, який навчається протягом усього життя. Зазначимо, що однією з проблем

освіти є те, що випускники відчують труднощі зі застосуванням теоретичних знань на практиці. Для вирішення цієї проблеми необхідно впроваджувати в навчальний процес метод проектів.

Дослідження вчених свідчать, що проблемою навчання студентів на основі використання методу проектів займалися педагоги-дослідники: Дж. Дьюї, У. Кілпатрік, Е. Коллінгс, Є. Паркхерст, які працювали на початку ХХ століття та сучасні дослідники: К.Баханов, І.Дичківська, І.Єрмаков, Г.Ісаєва О.Любарська, О.Пехота, О.Пометун, С.Шевцова.

Зауважимо, що метод проектів виник на початку минулого століття. Американські вчені Дьюї та Кілпатрік вважаються засновниками цього методу, які пропонували будувати навчання на активній основі, через практичну діяльність учня, орієнтуючись на його особистий інтерес і практичну затребуваність отриманих знань у подальшому житті [5]. Так, Д. Дьюї сформулював головний принцип навчання – «навчання через дію», за яким сутністю процесу навчання є відкриття, тобто постійне, реальне втілення чогось нового.

Метод проектів надає студентам можливість самостійно отримувати знання під час вирішення практичних завдань, що вимагають інтеграції відомостей з різних предметних областей, реалізувати не тільки загальні, а й професійні компетентності.

Останнім часом метод проектів активно застосовується у освітньому процесі України.

Зокрема, С. Пілюгіна розглядає метод проектів як особистісно-орієнтований метод навчання, заснований на самостійній діяльності учнів щодо розробки проблеми й оформлення її практичного результату [1].

На думку, К. Мелашенко, метод проектів - це педагогічна технологія, що передбачає певну сукупність навчально-пізнавальних прийомів, які дають змогу розв'язати ту чи іншу проблему в результаті самостійних дій учнів з обов'язковою презентацією цих результатів [2].

Вчені розглядають метод проектів як педагогічну технологію, яка включає сукупність дослідницьких, пошукових, проблемних методів, творчих за своїм змістом. Сутність проектної технології полягає у функціонуванні цілісної системи дидактичних засобів (змісту, методів, прийомів тощо), що адаптує навчально-виховний процес до структурних і організаційних вимог навчального проектування [3]. Проектування – це

категорія перетворювальної діяльності, яка конструюється проектом. Проект надає можливість зацікавити майбутнього спеціаліста не лише конкретним предметом вивчення, але більшою мірою – процесом отримання знання. Захопленість самим процесом зумовлена невтраченим прагненням і бажанням майбутнього фахівця до самоствердження, самореалізації своєї особистості, завдяки діяльності й творенню [3]. Ця особливість і відрізняє традиційне заняття від заснованого на методі проектів, коли майбутній фахівець відкриває істину самостійно, усвідомлюючи себе творцем. На заняттях викладач не відкриває всю повноту інформації, а лише організовує пізнавальну діяльність майбутніх випускників і розвиває їхній інтерес, стимулюючи й активізуючи хід заняття цікавим змістом, створюючи ситуації творчого пошуку [4].

Отже, метод проектів – це система самостійної, узгодженої, комплексної, комунікативно-пізнавальної діяльності, спрямованої на досягнення практичного результату – проекту, який поступово ускладнюючись, сприяє з одного боку, використанню різноманітних методів, а з іншого – інтеграції знань, умінь і навичок з різних галузей наук, розвиває здатність до самоорганізації, саморозвитку, та самовдосконалення майбутнього фахівця.

Дослідників виділяють наступні етапи проектного навчання: розробка проектного завдання; реалізація проекту; оформлення результатів; презентація і захист проекту; рефлексія. На початку роботи викладач разом зі студентом розглядає завдання проекту – ставить мету, завдання і проблему, яку необхідно вирішити студенту. Тематика проектів може формуватися навчальним планом з певної дисципліни, яку розробляє викладач з урахуванням навчальної ситуації з дисципліни і професійних його інтересів, а також інтересів і здібностей студента. Тематика проектів може бути запропонована і самим студентом, з урахуванням власних інтересів. Студент розпочинає роботу над проектом з етапу реалізації, який включає: проектування, на якому вивчається суть питання, аналізуються теоретичні положення та емпіричні факти, розробляється гіпотеза дослідження. Надалі йде етап моделювання: побудова моделі процесу навчання, окремого заняття, при необхідності схематично моделюються психічні або особистісні якості студента. Наступний етап конструювання: розробка цілей, відбір і

структурування педагогічних засобів (зміст навчального матеріалу, форм і методів навчання). Закінчується виконання проекту етапом емпіричного дослідження: здійснюється розробка експерименту та інших дослідницьких форм, отриманням емпіричних даних з оцінкою і інтерпретацією результатів дослідження. Існують наступні форми оформлення результатів, в залежності від характеру проекту: реферат, звіт про виконання проекту по раніше розробленій схемі; методичний чи навчальний посібник; рекомендації; курсова робота, дипломна робота та ін. Етап захисту проекту може проходити у різних формах (виступ керівника групи на засіданні кафедри, захист курсової чи дипломної роботи та ін.), але обов'язковою є вимога щодо підготовки презентаційних матеріалів, які дозволяють наочно продемонструвати аудиторії основні результати та хід роботи над проектом. На останньому етапі – рефлексії, студенти, які працюють над проектом, повинні провести аналіз власної діяльності над проектом з метою виявлення допущених помилок, їх причин і пошуку шляхів подальшого удосконалення дослідницької культури [4].

Іноземна мова як навчальний предмет має більше можливостей для створення умов культурного і особистісного становлення студентів. Для досягнення цілей навчання, намічених сучасною програмою, для розвитку комунікативної компетентності студентів необхідно, перш за все, спілкування. Мова повинна бути засобом спілкування і проектна робота надає студентам великі можливості для користування мовою з метою її вдосконалення. Аналіз проектної діяльності у навчанні іноземній мові ілюструє невичерпний потенціал даного методу в розвитку практичних навичок студентів, збільшенню мотивації та пізнавального інтересу, а також розвитку соціальних навичок. Процес роботи над проектом розвиває в студентів інтерес до іноземної мови, уяву, самостійність та інші якості особистості. У них є можливість показати свої організаторські здібності, а також уміння самостійно здобувати знання, що є дуже суттєвим моментом для організації процесу навчання.

Проектна діяльність дозволяє педагогу освоювати процедуру проектування своєї власної діяльності; організувати її на рефлексивній основі; вирішувати кожну педагогічну задачу як унікальну; створювати умови і методично супроводжувати розвиток індивідуальних якостей

студентів; удосконалювати свої особистісно-професійні компетентності та рівень професійно педагогічної культури.

Література

1. Новіков А. М. Методологія [А. М. Новіков, Д. А. Новіков – М. : Синтег, 2007. – С. 668]
2. Мелашенко К. М. Технологія проектного навчання. – Завуч, №13 (271). – Травень, 2006.
3. Подобєдова Т. Ю. Підготовка майбутніх вчителів гуманітарного профілю до педагогічного проектування: Автореф. дис. канд. пед. наук:13.00.04 Луганський національний педагогічний ун-т ім. Тараса Шевченка. - Луганськ, 2005. – 20 с.
4. Сілакова Т.Т. Проектні технології підготовки студентів. Вісник Національного авіаційного університету. Зб. наук. праць. Педагогіка. Психологія. 2017. № 11. С. 153–158.
5. Knoll M. 300 Jahre lernen am Projekt. Zur Revision unseres Geschichtsbildes / M. Knoll // 0,00% 41,67% 50,00% 8,33% 2 3 4 5 58,33 66,67 54 56 58 60 62 64 66 68 Контрольна група Експериментальна група Pedagogik. – 1993. – № 7–8. – P. 58–631

N.M. Sikora

*Lushche Lyceum of Pidhaitsi Village Council
in Lutsk district, Volyn Region*

Scientific supervisor: A.V. Bliashavska

Candidate of Pedagogical Sciences

Associate Professor

Communal Institution of Higher Education

Lutsk Pedagogical college of Volyn Regional Council

DEVELOPING COGNITIVE SKILLS WITH THE HELP OF INTERACTIVE TECHNOLOGIES AT ENGLISH LESSONS

Language has been a tool for communication for centuries. It is the way to interact with people to regulate their social behaviour. It serves as the universal medium for conveying the common facts and feelings of everyday

life. Students communicate with one another and with the teacher. Through the basic of the language skills, the learner can improve knowledge in the second language. Nowadays in the process of teaching English, much attention is paid to the use of interactive learning. The interactive technologies are a general need for the development of students' cognitive skills and abilities, and for the teacher - a way to implement various types of educational activities to boost students' cognitive development. Cognitive abilities are not fixed, and should be improved via lifestyle and targeted practice especially while teaching English. Cognition is the mental process. It is an action of acquiring knowledge and understanding through the mental activities like thinking, remembering, memory, perception, motivation, problem solving and decision making. This concept is known as cognitive learning.

Relevance of the topic. One of the main tasks of Teaching English is the comprehensive development and upbringing of the individual through the formation of desire and the ability to learn. Nowadays, interactive learning is used widely at the lessons to increase students' interests to the subject, because it is activating their cognitive skills and development, forming a positive attitude to the learning process. The English learning is naturally connected with brain and is identified as using the brain to think. It is basically linked with cognition. A cognitive approach in learning has been used to explain the mental activities and they are influenced both intrinsic and extrinsic factors, and the outcome is the learning of a person.

While Teaching English, cognitive skills and abilities development is the ability to actively, creatively, individually search the information, to optimally apply the desired type of mental activity, comprehensively analyze information, have a personal, independent opinion and be able to use it correctly, to be able to apply the acquired knowledge on practice. Cognitive skills and abilities in the process of teaching English most often begin with problem statement, continues to search and comprehend information, and end with a decision to solve the problem. It is goal-directed and purposive, "skills and abilities aimed at forming a judgment," where the skills and abilities itself meets standards of adequacy and accuracy" [2, p. 287].

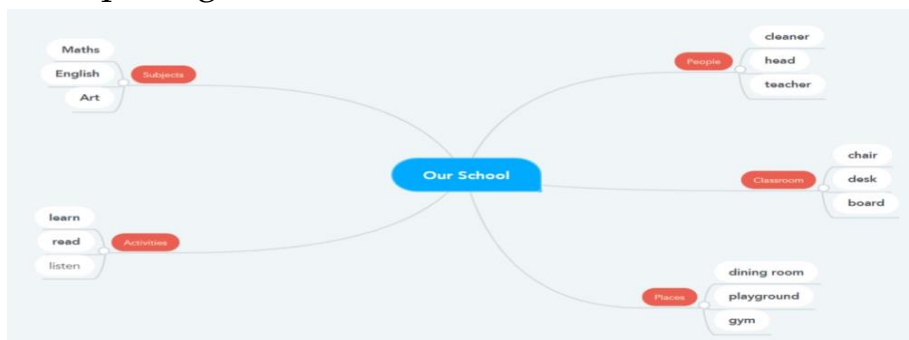
The list of interactive methods and technologies for developing cognitive skills and abilities at the English lessons is quite versatile. A teacher should choose them selectively, taking into account the purpose, tasks, content of the lesson. In addition, it is necessary to consider features of these methods, at

certain stages of a lesson. The teacher must master as much as possible methods of developing cognitive skills and abilities and being aware of features of their effective implementation.

We used interactive learning technologies include KWL chart, open microphone, brainstorming, aquarium, vocabulary mind maps, pair work, storytelling, jigsaw reading, and a circle of ideas. [1. p. 25]. Each of these interactive technologies is interesting and effective in teaching English. During the study, we analyzed the most effective interactive technologies and methods for developing the cognitive skills and abilities at the English lesson. The first one is «KWL chart» (I know - I want to know - I learned). The K-W-L charts are graphical organizers that help elicit the information before, during and after the lesson. They can be used to involve students into a new topic, to activate previous knowledge and to monitor their performances and participation in the studying process.

K-W-L Chart		
What do you know about the topic?	What do you want to know?	What have you learned?

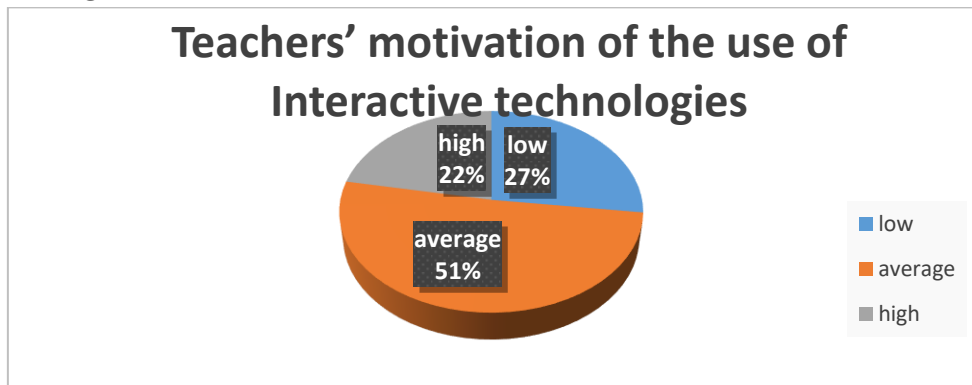
The next effective method at the English lessons is «Vocabulary mind maps». This activity encourages schoolchildren to recognize semantic connections between the words rather than perceiving vocabulary to be learnt as isolated items in a list. It is important to model the process of creating a vocabulary mind maps with the whole class at least once, and probably several times on different occasions, before asking the students to do this independently. It is urgent to prepare a vocabulary mind map on a familiar topic or topic, e.g. 'Our school', before the lesson. Picture 1.

To determine the effectiveness of the use of interactive technologies in the development of cognitive skills and abilities in school, a survey of schoolchildren in the village of Lushche was conducted. Based on this

questionnaire, we can conclude that the teachers' motivation of the use of Interactive technologies in school is more than average (78%), so it causes the increasing of the result of students' awareness. *Picture2*

Conclusion. Interactive technologies are a creative and motivating approach to the organization of schoolchildren's learning activities. The use of these interactive technologies at the English lessons promote the development of the schoolchildren's abilities, such as the formation of the ability to make free and independent choices, the development of the ability to express their own judgments, the ability to evaluate information and use it. Cognitive learning is the foundation of educational success. A person of any age or any kind has to be attained this valuable skill. A person, whether just beginning the educational career or an end of it, the cognitive skill of learning is always got its priority.

Literature

1. Rudenko NM Interactivity as a means of effective interaction and learning of students. *New pedagogical thought*. 2014. №1. p. 25
2. Bailin S., Case R., Coombs R.J., Daniel L.B. Conceptualizing cognitive skills and abilities. // *Journal of Curriculum Studies*. 2009. 31(3). P. 285–302.
3. Elkhonon Goldberg . *SharpBrains Guide to Brain Fitness: How to Optimize Brain Health and Performance at Any Age (English Edition) 2nd Edition*, Kindle Edition <https://sharpbrains.com/what-are-cognitive-abilities>
4. Demetriou Andreas, Kazi Smaragda, Makris Nikolaos, Spanoudis George Cognitive ability, cognitive self-awareness, and school performance: From childhood to adolescence <https://doi.org/10.1016/j.intell.2020.101432>
5. Ilankumaran M., Sreena S. Developing Productive Skills Through Receptive Skills - A Cognitive Approach , *International Journal of Engineering & Technology*, 7 (4.36) (2018) 669-673 <https://>

Валентина Телеуця

*к. філол. н., доцент, докторант ННІ філології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

КАТЕГОРІЯ «СВІЙ», «ЧУЖИЙ» В ОБРЯДОВОМУ КОНТЕКСТІ ПІВНІЧНОГО ПРИЧОРНОМОР'Я

Територія Північного Причорномор'я характеризується інтенсивними етнічними процесами, які і визначили особливості нематеріальної культури етнорегіону. Етнокультурна ситуація Північного Причорномор'я визначена українським етносом, який з давніх часів заселив цю територію. З початку нашої ери слов'янські племена відіграли значну роль в освоєнні Північного Причорномор'я, зокрема Українського Подунав'я. Як зазначають А. Тичина та О. Лебеденко, що «саме слов'яни започаткували тут господарські і етнокультурні процеси, які тривалий час справляли доленосний вплив на формування і розвиток поліетнічного населення краю» [4, с. 41].

Українська етнокультура Північного Причорномор'я, зокрема обрядовий фольклор, демонструє збереження традиційних зразків пісенної творчості (ліричних та обрядових), однак польові дослідження дозволили виявити варіативність пісенної й обрядової творчості. Подекуди в одному населеному пункті виявляються кілька варіантів відомих українських обрядових пісень. Як показує дослідження, у створенні варіанту фольклорного твору (пісень ліричних та обрядових) беруть участь і етноси-автохтони цих творів, і інший етнос, що компактного проживає поруч – болгарський, гагаузький, молдавський та ін.

Друга половина ХХ століття активізувала низку факторів, які активно вплинули на міжкультурну взаємодію. Серед них ми виділяємо зростання етнічної та расової свідомості людей. Етноси, створивши самостійні держави, сформували унікальні соціокультурні ідеали, вірування, традиції, звичаї та світогляд. Основою міжетнічних відносин

стали рівноправність та партнерство. Іншим вагомим фактором, що не лише актуалізує полікультурну освіту, але й формує полікультурний простір, – міграційні процеси, які підсилюють міжкультурні контакти. Показовим щодо міжкультурних контактів є обрядово-звичаєва традиція і, як її складова, – обрядовий фольклор. Обрядово-звичаєва традиція та її словесні прояви – складне явище. У попередніх студіях обрядового фольклору нами вже зазначалося, що «...вже на рубежі ХІХ-ХХ ст., наприклад, деякі фольклористи справедливо зазначають, що не всі твори обрядової поезії обов'язково пов'язані з одним етнографічним комплексом. Наприклад, весільні пісні могли виконуватися під час святкування Нового року, а танкові - під час весільного обряду. Крім того, виявлено подібності між календарними творами і текстами весільного фольклору» [5, с. 213]. Це дозволило створити нове уявлення про жанри обрядової поезії. «Обряд необхідно семантично співвідносити не тільки з системою, а особливо з текстом. Так, весільний обряд ми розглядаємо як сюжетний текст, який складається з двох рівнів тексту: текст «молодого» і текст «молодої» або «текстів групи жениха і групи нареченої – відповідно М-тексту і F-тексту» [5, с. 213]. І це характерно виключно для весілля. Такі тексти синтезують в собі дії і слова учасників двох «партей», які ми розрізняємо не тільки «формально», але й «змістовно»: системою координати цінностей, окремими мотивами, образами. При цьому обидва тексти – це тексти «однією мовою», тобто зумовлені спільною моделлю світу і розрізняються в «змістовному» відношенні тільки своєю орієнтацією. Тобто весілля ми представляємо як діалог двох партій. Співвідношення М- і F-текстів (разом з іншими) організовує всю парадигматику весілля; ці контакти створюються на симетрії, в основі якої покладено взаємність, а з іншого боку, – асиметрії. Симетрія, взаємність М- і F- текстів проявляється в тому, що учасники кожного з текстів сприймають персонажа іншого як «чужого». Аналіз поліетнічного фольклорного діалогу дозволяє актуалізувати наші попередні узагальнення: «Опозиція свій/ чужий для зазначених текстів позиціонуються зі своїх точок відліку. Існує також мотив взаємної небезпеки нареченого і нареченої, пов'язаний з тим, що у весільному сюжеті саме одруження уособлює мрії для них обох, так би мовити «сміти»: для нареченого - подорож у потойбічний світ, щоб отримати наречену, для нареченої - викрадення істоти з іншого світу. У F-тексті ця

ідея пов'язана з мотивами примусу, викрадення та "несвободи дій". Взаємна ворожість дійових осіб (не лише головних, але й периферійних персонажів, наприклад, "ворожі стосунки між гостями нареченої та нареченого") проявляється у весіллі переважно через вербальні компоненти (пісні, вигуки, виголошення), причому переважно у F-тексті. Різний ступінь експліцитності одних і тих самих ідей у M- та F-текстах зумовлений асиметрією відносин дарування/отримання між M- та F-сторонами (словесними партіями - у процесі обміну), але тут, окрім того, виявляється ще одна фундаментальна особливість весіль» [7, с. 44]. Так, підвищеній сюжетності і мобільності M-тексту в плані виразу, великій кількості пересувань M-партії відповідає статичність учасників F-тексту, а особливо молододі. Якщо ж певні другорядні учасники F-партії можуть рухатися в M-локусі (як от, при огляді господарства жениха тощо), то пересування молододі незначні, здійснюються всередині F-локусу, тобто простору, який, з погляду M-тексту, є простором молододі, який обмежується будинком і рідше двором (селом чи містом, якщо молода бере участь в запрошенні гостей - передвесільний цикл). Така «нерухомість» нареченої, відсутність «сюжетно значущих» переміщень, пов'язана з лімінальністю, тобто ослабленою сюжетністю F-тексту, яку компенсують значною кількістю в F-тексті словесних форм. Відбувається зіставлення текстів - на рівні коду, мови: вербалізація характерна для F-тексту, а мова дії (пересування) - для M-тексту. Деякі жанри, такі як голосіння, немислимі в M-тексті, але решта M-партії зазвичай не використовує мову пісень, а лише більш-менш формульну прозу та проміжні жанри ("розмовні", а не пісенні) на кшталт боярських прислів'їв та приповідок.

Інший рівень протистояння «свій» - «чужий» ми спостерігаємо в контексті ініціацій.

Обряди ініціації, у різних їхніх проявах у реліктовій формі, досить добре збереглися в деяких символічних індикаторах регіону, оскільки знаходять своє продовження в ритуальних діях.

Наприклад, обряд «купівлі коня дружбою», який відбувався на весіллі. Кінь як перевізник на весіллі був об'єктом дії і тому займав певне місце в обрядовому комплексі. Головною подією лімінальної фази ініціації є символічна смерть посвячуваних. Це проявлялося в їхній ізоляції від громади (символічній присутності в «іншому світі»), а також у

різних заборонах щодо «мертвих», ритуально нечистих істот. Такі заборони накладалися на наречену під час весілля і були пов'язані з її ритуальною нечистотою та означали символічну смерть.

За словами Новикової, одне з найдавніших і найважливіших порівнянь просторового символізму - це порівняння «свого» / «чужого» простору. Це протиставлення все ще частково «долюдське», біологічне загалом. Воно знайоме не лише тваринному, але й рослинному світу (поняття біоценозу). Уся жива природа розмежована тисячами іноді невидимих, але стійких меж на «свої» кордони для кожного з її родів і видів - зони. Для людей це зіставлення свого/чужого простору еволюціонувало від факту природи до факту культури: міфу, ритуалу, релігії, фольклору, а згодом і літератури.

Тисячоліттями «власний-свій» простір племені визначався природними кордонами. Зовнішні кордони - це бар'єри для подальшого пересування (ліс, гори, річка (море), болото, пустеля). Внутрішні - кровні зв'язки, спорідненість по крові, відділяючи чужаків від своїх.

Характерно, що для символізації цієї ідеї природно-територіальної ("своєї землі") та соціально-біологічної ("свого роду") єдності предки винайшли тотем. Тотем - це міфічний звір, рослина чи предмет, породження цієї землі та її природної осі - і водночас предок саме цього роду. Поза просторовим зв'язком не мислилися і не відчувалися ні космологічні відносини з природою, ні родинні зв'язки між людьми.

Від самого початку опозиція «я/інший» (свій/чужий) переживалася і сприймалася людиною як норма/відхилення від норми. Норма - визнавалася «своїм»; ненорма (або суцільна відсутність норми, що ототожнювалося з хаосом) - все, що знаходилося за межами «власного чи то свого», все «чуже». По суті, символіка «свого» простору покликана замкнути, відгородити, вирізати з аморфного Хаосу частини Космосу - впорядкованого світу.

Звернімо на це особливу увагу. «Чужий» простір спочатку сприймається нашими предками як абсолютна ненормальність - хаос. Це, мабуть, найбільш архаїчна стадія. За ним слідує другий етап: коли «чуже» ототожнюється з антинормальним. Тепер для простору, який не є «нашим», для «чужого» простору визнається певна норма, але ця норма «перевернута», змінена, «несправедлива». «Інший-чужий» світ стає

античужим: антитезою «свого» світу. Опозиція свій/чужий, таким чином, розбивається і розпадається на менші опозиції.

Якщо «свій» світ - це світ людей, то «інший» (чужий) світ - це світ нелюдей: світ стихій, монстрів, звірів, нелюдей (духів, богів, нечистої сили тощо), а в пізнішій науковій фантастиці - "розумних" машин або прибульців. Якщо «свій» світ - це світ живих, то «чужий» світ - це світ неживих (душі ненароджених нащадків або душі померлих предків; не дарма два ці варіанти «чужого світу» в багатьох релігіях і міфологіях змішуються). Якщо «свій» світ є культурним, то «чужий» простір є диким або «варварським». Якщо «свій» світ - це світ роду, нації, релігії, то «чужий» - простір інородців і іновірців. Так само, якщо світ «свого» визначається географією, країною, класом тощо, то світ «іншого» (чужого) одразу набуває вигляду чужих земель, чужої країни, класу тощо.

Нарешті, якщо світ «свого» - це «інша наша» реальність, то світ «іншого» (чужого) - це «інша», «ірреальна» сфера: мрії, ілюзії, привиди, видіння, спогади, передчуття і передчуття майбутнього, марення, кошмари, божевілля тощо.

Так, у соціальному середовищі світ дорослих буде «своїм» (повністю своїм) для традиційної культури на відміну від світу неповнолітніх (дітей/старих), світ жінок - від світу чоловіків (первісний матріархат), або, навпаки, світ чоловіків - від світу жінок (первісний патріархат), що протиставляється світу жіночому.

Як це проявляється в обрядовому фольклорі регіону. Для прикладу дозволимо взяти обрядодії, що пов'язані з гарбузом.

Образ-символ "гарбуз" має три функції та значення у весільному комплексі Подунав'я: 1) символіка гарбуза є традиційною під час передвесільного циклу (сватання) - гарбуз символізує відмову дівчини хлопцю, який сватається. Для молодого хлопця це має негативне значення;

2) під час самого весілля в діалогах: дружки - бояри, у текстах чоловіків зустрічаємо образ гарбуза: I варіант. *«Чом ви дружки не співаєте / Бо з кабака зуби маєте. / І боїтеся заспівати, / Нам зуби показати»* (Шевченково, Кілійський р-н; Матроска, Ізмаїльський р-н); II вар. *«Чом ви дружки не співаєте, / Чи з кабака зуби маєте. / І боїтеся заспівати, / Нам зуби показати»*. (Першотравневе Ізмаїльського р-ну). І в першому, і в другому варіанті тексту кабак (гарбуз) є гумористичним символом, який

використовується для гротеску. У першому варіанті використання сполучника "бо" дає зрозуміти, що дівчина має "зуби з кабака», тоді як у другому варіанті сполучник «чи» є лише припущенням. Однак і в першому, і в другому випадку дівчина «боїться» показати свій зв'язок з гарбузом, тоді як другий учасник діалогу (боярин, хлопець), навпаки, не боїться гарбуза, оскільки в даному контексті він має негативний вплив на дівчину - вона може бути обділена увагою хлопця, що на даному етапі весілля (дівчина є подружкою нареченої – дружка) не є її метою. Як зазначає Г. Левінтон, весілля розглядається як текст, який складається з двох окремих текстів – «чоловічого» і «жіночого», по іншому тексту молодого і молодої або групи молодого – бояр; групи молодої – дружок. Взаємність чоловічого і жіночого текстів проявляється насамперед у тому, що персонажі одного тексту сприймають персонажів іншого тексту як «чужих». Опозиція «свій/чужий» сприймається з точки зору кожного з двох текстів. Первинно дівчина, в якій «зуби з кабака» має оцінку «чужий», але вона «Боїться зуби показати», таким чином «чужий» виступає як «чужий чудесний» і має позитивну (+) оцінку для юнака;

3) використовується гарбуз як атрибут весільного столу, під впливом гагаузько-болгарської звичаєвості:

*Ой наварили гарбузової каші з крупами,
Зніми мене, боярине, руками.*

Гарбуз має символічну семантику – символ єднання – залицання. Наведений приклад відносимо до групи жіночих текстів, у яких оціночна характеристика: «чужий» виступає у значенні «свій» позитивний (+).

Таким чином, у будь-якому символічному просторі обов'язково існує «свій» і «чужий» світ. Однак навіть «свій» символ (і навіть «свій» об'єкт), опинившись у «чужому» просторі, може заразитися «чужим світом» і набути його характеристик. Саме тому будь-яка людина чи предмет, що потрапляють у чужий світ і стають точкою контакту з ним (посередниками, тобто медіаторами), завжди є підозрілими для традиційної свідомості і потребують особливих обрядів очищення та випробувального терміну, перш ніж вони знову стануть повністю «своїми» [6, 7-8]. На що й направлені всі обрядодії весілля. Аж до поки «чужий» не набуде ознак «свого». Вивчення категорії «свій» / «чужий» в календарному обрядовому фольклорі етносів-репрезентантів регіону на

основі взаємовпливів визначає перспективність подальшого наукового студювання обрядової традиції Північного Причорномор'я.

Список використаних джерел:

1. Ануфрієв О.М. Слов'янський фольклор Придунав'я (сучасні особливості його функціонування в регіоні). К., 1995. 91 с.
2. Грица С.Й. Парадигматична природа фольклору. Принципи ідентифікації варіантів. Народні пісні. Проблеми вивчення. Л., 1983. С. 47 – 58.
3. ДАОО, ф. 150, оп. 1, спр. 7.
4. Лебеденко О.М., Тичина А.К. Українське Придунав'я: Кн. I. Ізмаїл, 1998. 175 с.
5. Левинтон Г.А. Чоловічий і жіночий текст в весільному обряді (весілля як діалог). // Байбурін А.К. Етнічні стереотипи чоловічої і жіночої поведінки. С.-Пб: Наука, 1991. С. 210 – 234.
6. Новикова М.А., Шама І. М. Символіка в художньому тексті. Символіка простору (на матеріалі «Вечерів на хуторі біля Диканьки» М.В. Гоголя і їх англійський переклад): Навч. посібник. – Запоріжжя: СП «Верже», 1996. – 172 с.
7. Телеуця В.В. Народнопоетична творчість Подунав'я: проблеми регіональної специфіки: Навч. посібник. Ч.І. Ізмаїл: СМІЛ, 2010. 236 с.: 6 з іл..

І. Л. Тивонюк

вчитель англійської мови,

КЗЗСО "Луцький ліцей 2 Луцької міської ради

Науковий керівник: В.А. Триндюк., к.п.н.,

викладач іноземних мов КЗВО "Луцький педагогічний коледж"

Волинської обласної ради

РОЗВИТОК КОГНІТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Якість навчання іноземних мов в Україні на сучасному етапі

визначається умінням своєчасно реагувати на зміни в галузі освіти. Характер таких змін стимулюють появу нових цілей і цінностей у системі професійної освіти, орієнтованих на когнітивне і креативне навчання майбутніх фахівців, серед яких важливе значення має розвиток когнітивних здібностей особистості. Сучасним орієнтиром навчання іноземної мови є компетентнісно-орієнтований підхід до формування змісту іншомовної освіти, тобто необхідність навчити молодих людей іншомовної комунікативної компетентності – здатності використовувати іноземну мову залежно від конкретної життєвої ситуації. Згідно з Загальноєвропейськими рекомендаціями Ради Європи іншомовна комунікативна компетенція є основою комунікативного підходу до вивчення іноземних мов. Одним зі способів забезпечення особистісної орієнтації професійної підготовки фахівця є пошук таких технологій навчання, які б сприяли його самореалізації і приводили до створення освітніх продуктів, адекватних предметам, що вивчаються. Від так студент виступає суб'єктом навчання, котрий має можливість вибудовувати індивідуальну освітню траєкторію, ставити освітні цілі, відбирати зміст і форми навчання, тобто брати участь у проектуванні власної освіти. Розробка новітніх педагогічних технологій, спрямованих на розвиток когнітивних здібностей студентів, є одним із ключових положень Болонської декларації, націленої на реформування системи вищої професійної освіти [1].

Понятійний апарат пов'язаний з когнітивними теоріями, мета яких полягає в отриманні нових знань, інтелектуальній обробці або обміні інформацією, прийнятті рішень і розвитку когнітивних здібностей описаний в роботах вітчизняних науковців (Б.М. Величковського, В.І. Кудашова, В.І. Комашинського, Н.А. Соколова та ін.) та зарубіжних (Е. Лорер, М. Юто) [5]. Швейцарський філософ та психолог Жан Піаже вважав, що когнітивний розвиток веде до розвитку мови. Без пам'яті ми не можемо мислити, навчання є неможливим, зазначає Алловей. Значною мірою процес навчання означає створення представлення певного типу інформації. Зберігання цього представлення в довгостроковій пам'яті. Як зазначає Джуді Вілліс, невролог, завдяки стимулюванню кількох органів чуття інформацією, зв'язки мозку стають доступними, коли студентам потрібно згадати цю пам'ять пізніше [8].

Зарубіжні науковці, передусім Дж. Брунер, Ж. Піаже, пояснювали процес навчання як методи, процедури й організацію для розробки внутрішньої когнітивної структури. Студенти потребують допомоги на рівні початкової інформації та інтегрування нових знань. Мета навчальної діяльності полягає в розробці концептуальних підходів, методів і процедур за допомогою словесного (лінгвістичного) і логічного (математичного) інтелекту. Роль викладача полягає у розробленні алгоритму засвоєння знань, керуванні навчальною діяльністю. Студент не отримує нові знання безпосередньо від свого вчителя, а сам здійснює їх пошук. Викладач втрачає роль основного джерела інформації і більшою мірою стає супервайзером [3].

Серед великої кількості педагогічних технологій, які, на нашу думку, найбільш доцільно використати для інтенсифікації процесу розвитку іншомовної компетенції і когнітивних здібностей - це метод проектів у комплексі з застосуванням інформаційних технологій [6]. Важливо згадати використання інтернет-проектів, найбільшу популярність з яких здобули веб-проекти, розраховані на пошук, збір, аналіз, синтез та оцінювання інформації в Інтернеті а також представлення результатів свого проекту онлайн [4]. В курсі іноземної мови метод проектів використовується в рамках програмного матеріалу і спрямовує когнітивні інтереси на результат, при вирішенні тієї чи іншої практично або теоретично значущої проблеми. Зовнішній результат можна побачити, осмислити, застосувати в реальній практичній діяльності. Внутрішній результат - досвід діяльності - стає безцінним надбанням студента, поєднуючи в собі знання і вміння, компетенції та цінності.

Застосування методу проектів в процесі навчання іноземних мов відкриває студентам доступ до сучасних інформаційних джерел, активізує їхню освітню діяльність, скорочує час на оволодіння іншомовною комунікацією, розширює можливості розвитку когнітивних умінь, значно підвищує ефективність самостійної роботи, а також дасть змогу реалізуватися у рамках вибраної професії.

Література

1. Гудкова, Н. М. Сутність комунікативно-когнітивного підходу до викладання іноземної мови фахового спрямування у вищому

навчальному закладі. Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. Серія: Філологічна, 2015, С.21-23.

2. Волошанська І.В. Зміст та специфіка застосування методу проєктів при вивченні іноземної мови. «Молодий вчений» Херсон : 2018. № 3.1 (55.1). С.19-22

3. Красуля А. В., Гончарова О. В. Розвиток когнітивних здібностей учнів на уроках англійської мови засобом гри слів “каламбур” Вісник КНЛУ. Серія Педагогіка та психологія. Випуск 32. 2020 С 150-1593.

4. Кукла О. Нові інформаційні технології у навчанні англійської мови. Іноземні мови в сучасній школі. Київ : 2013. № 1(59). С. 25–27.

5. Романова Ю.Я., Зембицька М.В., Теоретичні аспекти застосування когнітивних технологій у процесі навчання англійської мови . Інноваційна педагогіка. Випуск 10. Т. 3. 2019 С. 52-55

6. Скоцька Ю. Активізація пізнавальної діяльності учнів засобами проєктного навчання. Іноземні мови в сучасній школі. Київ : 2019. № 6(58). С. 14-20.

7. Kousar Fatima K. Students English Language Learning as a Cognitive Function International Journal of Inspiration & Resilience Economy 2018; 2(2): 31-33 doi:10.5923/j.ijire.20180202.01

8. Fireman G., Kose G. Piaget, Vygotsky, and the Development of Consciousness. In: Baker, W.J., Hyland, M.E., Recent Trends in Theoretical Psychology. Recent Research in Psychology. Springer, New York, NY. https://doi.org/10.1007/978-1-4613-9688-8_36

М.А. Федорець
викладач англійської мови
КЗВО «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради

А.В. Бляшевська
К.п.н., доцент, голова ЦК словесних дисциплін
КЗВО «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради

РОЗВИТОК КОГНІТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ШЛЯХОМ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ДЕБАТНОЇ ГРИ У ПРОЦЕС НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Проблема навчання іноземної мови у педагогічному коледжі на сучасному етапі розвитку національної методологічної науки визначається глобальним контекстом освіти та подальшої професійної придатності в цілому: мобільністю робочої сили, навчанням упродовж усього життя та сталим соціальним та економічним розвитком. Тому у педагогічному коледжі велика увага приділяється використанню інноваційних методів і технологій у процесі навчання іноземної мови в цілому, і розвитку мисленневих процесів зокрема. Іншомовна комунікативна компетентність, розвинута на високому рівні, є передумовою сталого навчання та професійного удосконалення впродовж життя (life-long learning) та визначає необхідність наближення якості іншомовної освіти до європейських стандартів. Досягнення такого рівня оволодіння іншомовною комунікативною компетенцією можливе лише в освітньому середовищі, яке вимагає розвивати високий когнітивний рівень, поважає розмаїття когнітивних стилей, способів мислення, загальнолюдські цінності та менталітет.

Одним із ефективних засобів для досягнення даної мети є дебатна гра, яка широко впроваджується у освітній процес коледжу, яка забезпечує ефективне вивчення іноземної мови в загальному і розвитку іншомовної комунікативної компетенції зокрема, завдяки створенню особливого інтелектуального освітнього середовища. Дослідженню впровадження дебатної гри як ефективної освітньої технології приділяли увагу Єрмоленко А., Волошина Н., лінгвістичні особливості англійської мови

дебатів досліджує Дідух О. Науковці Каламаж Р., Смирнова О., Імжарова З., Єрьоміна Ю., Сущенко І. визначають загальну структуру дебатів та функції їх учасників, розглядають можливість дебатного виступу тощо [2,3].

Аналіз ідей існування стійких відмінностей у способах мислення та сприйняття сформулювала Sadia Belkhir у своїй праці *Cognition and Language Learning*, а розвиток метакогнітивних умінь у студентів під час читання професійних текстів представлено у працях Taria JL and Duñabeitia JA, Kamila Ammour [5,6]. Костурба Наталія зазначає, що когнітивні стилі, характеризують особливості сприйняття й обробки інформації про навколишній світ, а також виступають як характеристики особистісної організації людини в цілому. Характеристика комунікативної компетентності, представлена в її роботі, являє собою комплексне утворення, що складається з трьох компонентів: когнітивного, емоційно-мотиваційного, поведінкового. Авторка зазначає що саме когнітивний компонент комунікативної компетентності пов'язаний із когнітивними стилями особистості [4].

О. Бабенко зазначає, що мова є, в першу чергу, основним засобом спілкування у людському суспільстві й такою ж мірою вважається знаряддям інтелекту. Будучи комунікативною діяльністю, спілкування, засноване на розумінні і передачі думок і переживань, передбачає акт мислення (когнітивної діяльності). У цьому сенсі цілісний і оптимально організований процес підготовки студента-філолога має здійснюватися на основі когнітивно-діяльнісного підходу. Розвиток навчально-діяльнісної форми включає такі етапи: навчання, дії за зразком, квазидослідження (пошуково діяльнісне) [1]. Саме дебатна гра є прикладом навчально-діяльнісної форми когнітивного розвитку, яка сприяє перетворенню когнітивних етапів у когнітивні рівні, є засобом стабілізації когнітивного розвитку і оптимального функціонування новопосталих когнітивних структур засобами іншомовної комунікації.

Навчально-діяльнісна форма когнітивного розвитку О. Бабенко	Дебатна гра
навчання	підбір інформації, аналіз фактів, оцінювання їх достовірності
дії за зразком	підготовка промови, виступу

Сформовані когнітивні структури і когнітивні компетенції дозволяють засвоїти іншомовний матеріал певного рівня складності, за участі викладача, одногрупників та самостійно. Інакше кажучи, відбувається екстеріоризація сформованих когнітивних структур, їхнє використання при асиміляції нового когнітивного досвіду. Асиміляція відображає актуальний рівень когнітивного розвитку, а акомодация – зону найближчого розвитку, або потенційний рівень когнітивного розвитку.

Аналіз процесу викладання англійської мови у педагогічних коледжах, проведений нами, вказує на проблеми, пов'язані з розробкою такої освітньої програми, яка б ґрунтувалась на створенні когнітивного освітнього середовища, імплементацію інноваційних методів і технологій, які принесуть найбільшу ефективність у процесі формування когнітивної іншомовної комунікативної компетенції. Подальшого дослідження й узагальнення потребують такі аспекти цієї проблеми як застосування дебатів на заняттях з різних освітніх компонентів для узагальнення й систематизації когнітивних знань, удосконалення когнітивних і іншомовних вмінь і навичок студентів; підготовка викладачів до впровадження дебатів в освітній процес педагогічного коледжу; методичне забезпечення застосування технології дебатів на заняттях та в процесі виконання самостійної дослідницької роботи тощо.

Література

1. Бабенко О. В. Генезис поняття “інтеріоризація” в психолого-педагогічній науці. Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти, 2018. 2 (1). С. 23–28.
2. Єрмоленко А. Б. ДЕБАТНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА : Післядипломна освіта в Україні, 2015. №1(36). С. 81-85.
3. Каламаж, Р. В. (2012). Когнітивно-стильовий вимір у психологічних дослідженнях. Наукові записки. Серія Психологія і педагогіка. Тематичний випуск Актуальні проблеми когнітивної психології, 20, 32–41.

4. Коструба Наталія Когнітивно-стильова характеристика комунікативної компетентності студента// Psychological Prospects Journal, Вип. 35, 2020, 68–82 DOI: <https://doi.org/10.29038/2227-1376-2020-35-68-82> УДК 159.955

5. Tapia JL and Duñabeitia JA (2021) Improving Language Acquisition and Processing With Cognitive Stimulation. Front. Psychol. 12:663773. doi: 10.3389/fpsyg.2021.663773

6. Sadia Belkhir Cognition and Language Learning <https://www.researchgate.net/publication/339782634> Cognition and Language Learning

І. А. Шумська

викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук

Д.Р. Ходжикян

викладач кафедри суспільно-гуманітарних наук

Одеський державний аграрний університет

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ВНЗ

Сучасний етап розвитку України потребує від молодого покоління критичного мислення, вміння швидко адаптуватися до життєвих ситуацій, бути комунікабельним та готовим до міжкультурного спілкування. Євроінтеграція освітнього процесу в Україні ставить суворі вимоги до рівня знань студентів вищих навчальних закладів, зокрема, і до володіння іноземними мовами, оскільки це важливий інструмент у підготовці висококваліфікованих спеціалістів у будь-якій галузі. Використання інтерактивних методів навчання сприяють більш ефективному засвоєнню навчального матеріалу, забезпечують високу мотивацію, заохочують інтерес до професії. Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх студентів у парах та мікрогрупах. Спільна діяльність створює оптимальні умови для активізації можливостей кожного, сприяє формуванню моделі поведінки, здатність правильно сприймати інших та адекватно оцінювати себе. Виходячи з

цього, методика викладання іноземних мов у вищій школі змінює прийоми і методи підготовки студентів, використовує технології, які сприяють формуванню мовленнєвої компетенції здобувачів вищої освіти. Але в реаліях сьогодення метою навчання іноземної мови у закладах вищої освіти повинно бути не лише оволодіння іноземною мовою як засобом спілкування, але й «набуття професійно спрямованих компетенцій для успішного виконання подальшої професійної діяльності, що у свою чергу вимагає перегляду широкого кола методик та підходів до формування іншомовної компетенції у студентів немовних спеціальностей із нерівними вихідними знаннями» [1, с. 2].

Технологія використання інтерактивних методів підготовки здобувачів вищої освіти являє собою поетапне, логічно побудоване використання форм активного навчання від простіших до складніших і включає в себе: засвоєння ігрових прийомів шляхом введення їх в практику проведення занять; розширення використання на уроках ігрових ситуацій, елементів дискусій, обговорень, проведення в ігровій формі підсумкових занять з теми [2, с. 1]. Оскільки студенти, які перебувають в інтерактивному середовищі, вже не можуть залишатися пасивними спостерігачами навчального процесу, а, навпаки, стають активними його співучасниками, вони повинні бути мотивованими до процесу пізнання. Перш за все мотивація будується на цікавості, бажанні отримати похвалу, нагороду; на одержанні задоволення від самого процесу пізнання. Яскрава наочність та аудіовізуальні засоби підвищують інтерес до навчання. Дуже важливими чинниками мотивації є наявність можливості прояву самостійності, відчуття новизни та відчуття успіху. Чим частіше студенти досягають успіху, тим більш оптимістично вони чекають нових випробувань.

Найбільш ефективними з точки зору засвоєння мовного матеріалу та зацікавленості студентів у процесі навчання на немовних факультетах є проєктний метод, метод “мозкової атаки”, метод Case Study та метод ділових рольових ігор [3].

Метод проєктів – це комплексний навчальний метод, який дозволяє індивідуалізувати навчальний процес, дає можливість студентові проявляти самостійність у плануванні, організації та контролі своєї діяльності. Проєктна методика дозволяє вести індивідуальну роботу над темою, яка викликає найбільший інтерес у кожного учасника проєкту.

Студент сам обирає об'єкт дослідження, сам для себе вирішує, чи обмежитися підручником з англійської мови при виконанні завдання, чи скористатися додатковим джерелом інформації. Використання проектних технологій робить можливим формування та розвиток пошуково-дослідницьких, комунікативних, інформаційних компетенцій, формує креативність, стимулює інтелектуальну активність, розвиває комунікативні вміння, вчить використовувати інформаційно-телекомунікаційні технології при вивченні іноземної мови, допомагає оволодіти навичками роботи в групі [4, с. 44].

“Мозковий штурм” - це ефективний і добре відомий інтерактивний метод колективного обговорення, що використовується для стимуляції висловлювань студентів з теми або питання. Мозковий штурм спонукає студентів проявляти уяву та творчість, дає можливість їм вільно висловлювати свої думки. Метод застосовують тоді, коли перед колективом стоїть проблема пошуку нових рішень за невеликий проміжок часу. Метод “мозкового штурму” заохочує студентів пропонувати нові й оригінальні ідеї.

Метод Case study полягає у використанні конкретних випадків (ситуацій, історій, текстів, які називаються «кейсом») для спільного аналізу, обговорення або вироблення рішень студентами з певного розділу навчання дисципліни. Робота над проблемною ситуацією відбувається в групах студентів, і її можна умовно розділити на наступні фази: – аналіз представленого матеріалу, формулювання проблеми; – пошук і збір додаткової інформації; – обговорення різних варіантів вирішення проблеми; – вибір кращого варіанту рішення на основі порівняння всіх запропонованих варіантів; – презентація та захист рішення [5, с. 177].

Використання ігрового методу дозволяє розширювати на заняттях ігрових ситуацій, елементів дискусій, обговорень. Під час гри всі студенти мають рівний статус, вона під силу навіть слабким студентам. Слабкий у мовній підготовці студент може стати першим в грі, винахідливість та кмітливість стають важливішими за знання мови. Виходячи з досвіду, зазначимо, що студентам більше подобаються нетрадиційні заняття, в першу чергу дидактичні ігри на парах, в яких охоче приймають участь навіть слабкі студенти. Працюючи в групах і у парах, студенти активно спілкуються один з одним, розвиваючи

діалогічне мовлення. Вони можуть допомагати один одному, успішно коригувати висловлення своїх співрозмовників, навіть якщо викладач не дає такого завдання.

Отже, узагальнюючи вищесказане, можна зазначити, що використання інтерактивних методів навчання на заняттях з англійської мови створює умови для розвитку самореалізації особистості та допомагає досягти високого рівня знань.

Література

1. Супрун О. Використання інтерактивних методів навчання при викладанні іноземної мови студентам немовних спеціальностей. - Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія : Педагогіка. - 2019. <https://core.ac.uk/download/pdf/211178511.pdf>
2. Зубенко О.В., Медведєва С.О. Інтерактивні технології навчання при вивченні іноземних мов в технічному ВНЗ. <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2008/txt/Subenko.php>
3. Олійник І. П. Використання методу проєктів на уроках англійської мови як один із шляхів формування комунікативної компетентності учня / І. П. Олійник. - Котовськ : Котовськ, 2012. с. 18.
4. Тесліна О.В. Проєктні форми роботи на занятті з англійської мови / О.В. Тесліна. - К.: Іноземні мови № 3, 2010. - 44 с.
5. Лутай Н.В., Бесараб Т.П. Метод case study у навчанні іноземної мови / Н.В. Лутай, Т.П. Бесараб // Наукові записки. Серія «Філологічна». Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія». - Вип. 37. - 2013. - С. 177-179. , с. 177.

Т.М. Фоменко

*кандидат педагогічних наук, доцент
Сумський національний аграрний університет*

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Із стрімким розвитком новітніх технологій і сучасних медіа

(Інтернету, мобільних телефонів, планшетів), які характеризуються можливістю доступу до автентичних медіаматеріалів, інтерактивністю, мультимедійністю, комунікативністю, продуктивністю та мобільністю, а також необхідністю їх активного упровадження у процес навчання, стає актуальним розвиток критичного мислення як основа медіаграмотності особистості.

Необхідно зазначити, що за час розвитку інформаційного суспільства європейські країни (Велика Британія, Фінляндія, Німеччина, Швеція та інші) набули значного досвіду масштабного впровадження медіаграмотності на всіх рівнях. Передовий закордонний досвід з формування медіаграмотності для України, яка перебуває у стані війни та інформаційного впливу росії, набуває особливої значущості. Наразі існує попит на розробку та впровадження у навчальний процес ЗВО курсів з медіаграмотності, які б відповідали найкращим європейським стандартам та сприяли розвитку критичного мислення.

Так, у Сумському національному аграрному університеті в межах реалізації проекту Еразмус+ Модуль Жана Моне «Екстраполяція стратегій ЄС для розвитку медіаграмотності студентів у вищій освіті України» було розроблено навчальний курс «Основні практики медіаграмотності ЄС для формування критичного мислення студентів у контексті навчання іноземної мови».

Курс спрямований на формування у студентів навичок критичного мислення в контексті розвитку медіаграмотності з використанням досвіду Європейського Союзу, а саме: розуміння важливості медіаграмотності в глобалізованому інформаційному світі; сприйняття інформації; виокремлення найпоширеніших видів маніпулювання інформацією; надання основних засобів перевірки інформації; підготовка до безпечної та ефективної взаємодії з системою традиційних і сучасних ЗМІ з урахуванням сучасних тенденцій розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Формування медіаграмотності у молоді та розвиток критичного мислення є невід'ємною частиною поширення знань про ЄС, впровадження цінностей і принципів сучасного демократичного суспільства. У курсі будуть висвітлені ключові результати дослідження європейського медіапростору, стан розвитку медіаграмотності в ЄС, основні теоретичні

положення та практичні заходи щодо розвитку медіаграмотності в країнах-членах ЄС.

Сьогодні, більш ніж будь-коли раніше, студентам надзвичайно потрібні навички медіаграмотності, які дозволять їм визначати природу інформації, якою вони оточені; з'ясувати, чи є це корисним і достовірним; і захищати себе від дезінформації та контролювати те, що вони читають, слухають або дивляться в ЗМІ [2].

Розвиток медіаграмотності органічно доповнює та розширює курс іноземної мови у ЗВО, оскільки іноземна мова вивчається як засіб спілкування, а теми та ситуації для мовлення вводяться відповідно до потреб суспільства та студентів. Водночас, з урахуванням воєнних реалій, дещо змінюються завдання з формування медіаграмотності студентів, як-от: аналізувати свій медіапростір і свідомо підходити до створення та поширення інформації; навчатися виявляти інформаційну агресію (пропаганду, фейки, дезінформацію, залякування) та протистояти їй; розвивати практичні навички з верифікації інформації; вміти уникати та протистояти комунікаційній агресії; забезпечувати захист власного інформаційного простору від шахраїв, кіберзлочинців, ворожих атак [3].

Важливо сконцентруватися на розвитку тих навичок, що допоможуть молодій особистості протистояти агресивним інформаційним впливам, зокрема, дезінформації, зомбуванню, маніпулюванню об'єктивними фактами, залякуванню та ворожій пропаганді, а також навчити молодь критично мислити та свідомо споживати й поширювати медіапродукти.

Застосування стратегій критичного мислення в процесі вивчення іноземної мови дозволяє активізувати наявні знання з даного питання, ефективно генерує нові ідеї, індивідуалізує навчання, стимулює іншомовне спілкування студентів, сприяє усвідомленню мовних явищ, розвитку їхніх лінгвістичних здібностей, автоматизації мовлення та мовленнєвих дій, створення ситуацій спілкування, розвиток навичок самооцінки та взаємооцінки [1].

Формуючи медіаграмотність студентів у процесі навчання іноземних мов, ми одночасно розвиваємо їхню іншомовну компетентність і критичне мислення. Тобто навчаємо застосовувати засоби іноземної мови (тематичну лексику, граматику, фразові дієслова, ідіоми тощо) для розв'язання проблем, закладених у ситуаціях, що ґрунтуються на повідомленнях (медіатекстах).

Список використаних джерел

1. Fomenko, T., & Bilotserkovets, M. (2022). Interactive EFL classes for developing students' critical thinking in agrarian university. *Науковий вісник Львівської академії. Серія: Педагогічні науки*, 12, 140-145. <https://doi.org/10.33251/2522-1477-2022-12-140-145>
2. Marina Bilotserkovets, Tatiana Fomenko, Oksana Gubina, Tetiana Klochkova, Oksana Lytvynko, Maryna Boichenko, & Olena Lazareva (2021). Fostering Media Literacy Skills in the EFL Virtual Classroom: A Case Study in the COVID-19 Lockdown Period. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 20(2), 251-269. <https://doi.org/10.26803/ijlter.20.2.14>
3. Руденко, Ю., Дегтярьова, Н., Петренко, С., & Горохова, В. (2022). Розвиток медіаграмотності молодого покоління: практичний аспект проблеми. *Фізико-математична освіта*, 37(5), 56-63. <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2022-037-5-008>

Г.М. Шалацька

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри іноземних мов
Криворізький національний університет

РОЗВИТОК МАКРОУМІНЬ ІНШОМОВНОГО ПИСЬМА СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НА ПЛАТФОРМІ MOODLE

Фахівці високо рівня повинні вміти володіти іноземною мовою, вести переговори та дискусії, брати активну участь у ділових зустрічах, публічно виступати з презентаціями. З огляду на це велика увага під час підготовки студентів немовних спеціальностей приділяється розвитку комунікаційних навичок, читання та аудіювання. У той же час необхідно враховувати, що в майбутньому їм доведеться вести ділове листування, письмово оформлювати домовленості, анотувати технічні тексти, а, можливо, описувати власні розробки та оформлювати патенти. Тому оволодіння навичками письма відіграє важливу роль у підготовці конкурентно спроможного спеціаліста.

Особливості формування навичок письма за допомогою сучасних методів навчання та новітніх технологій досліджували Арнольд Н., Бродаль К., Дукат Л., Кесслер Г., Кост С., Мотрюк М., Хансен Н., Холод І., Шевчук А. Метою нашої роботи є розглянути можливості розвитку макроумінь іншомовного письма студентів немовних спеціальностей за допомогою використання інструментів освітньої платформи Moodle.

Розвиток макроумінь письма вимагає формування багатьох умінь та компетентностей [1]. У своїй статті Шевчук А. перераховує, які саме вміння, на його думку, повинні бути сформовані: «розвиток комунікативної компетенції; розвиток письмово-мовленнєвих умінь; розвиток умінь висловлювати, розкривати і розвивати думку/ідею; розвивати навчальні вміння; розвиток евристичних умінь: розвиток уміння користуватися новими інформаційними технологіями» [2, с. 201]. Основна увага під час розвитку макроумінь письма приділяється роботі зі змістом, структурою та логічною організацією тексту. Студентам технічних спеціальностей, які мають невисокий рівень підготовки, може бути запропоноване завдання з використанням інструменту перетягування елементів на платформі Moodle. Наприклад, розташувати у правильній логічній послідовності фрагменти професійно орієнтованого тексту або поділити текст на абзаци. Це завдання можливо також створити за допомогою функції багатоваріантних питань. Інструмент для написання коротких відповідей може бути застосований під час конструювання завдань, що передбачають введення у текст, пропущених слів-зв'язок. Для студентів з високим рівнем знань буде доречно використати інструмент есе та написати за поданим орієнтовним планом опис будови та інструкцію до використання, сфери застосування електронного приладу або інструменту. Також, застосовуючи цей інструмент, студенти можуть написати есе, у якому розглянуть сучасні виклики та перспективи розвитку технологій, потреби виробництва, шляхи подолання екологічних проблем та ін. Орієнтовний обсяг таких робіт може бути від 10 речень до однієї сторінки.

Таким чином, інструментарій освітньої платформи Moodle може бути ефективно використаний для розвитку макроумінь іншомовного письма студентів немовних спеціальностей, сприяти організації інтерактивного навчання та індивідуально-самостійної роботи. У

подальших дослідження з цієї теми увага буде зосереджена на розвитку мікроумінь письма, які є основою для макроумінь.

Список літератури

1. Advanced writing skills – macro vs micro skills. *Tesol Academy* [online]. URL: <https://www.worldtesolacademy.com/lesson/advanced-writing-skills-macro-vs-micro-skills>.
2. Шевчук А. О. Метод колективного написання есе як засіб формування навичок письма у студентів / А. О. Шевчук // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. – Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи. – Вип. 79. – Т. 2. – 2021. – С. 200-204.

Електронне видання

Використання новітніх технологій навчання іноземної мови для розвитку
когнітивних здібностей майбутніх фахівців немовних спеціальностей

Матеріали

ІХ Всеукраїнського науково-практичного вебінару

з міжнародною участю

2023